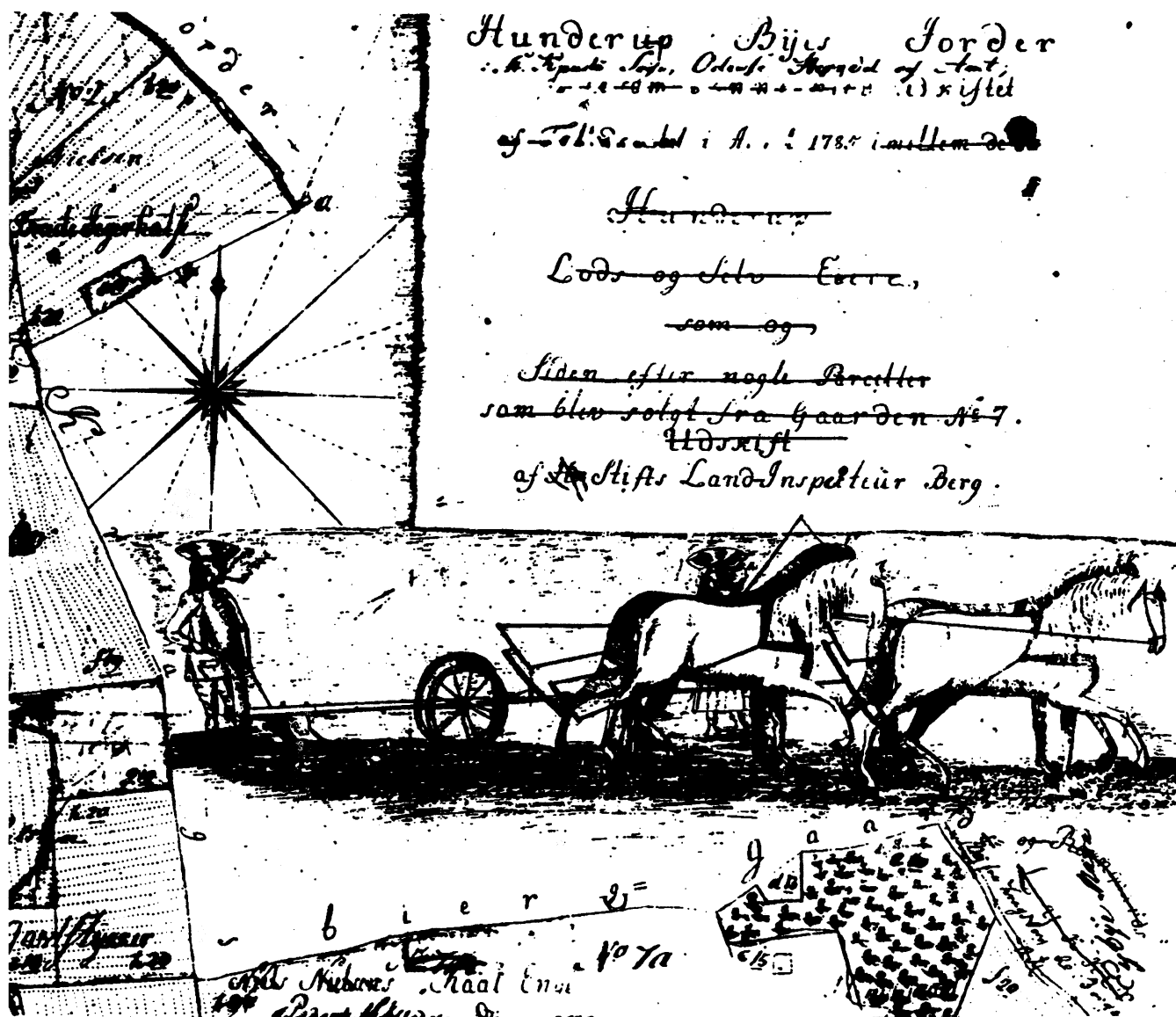


LANDSBYREGISTRERING

I FYNES AMT

Historiske forhold

ÅRSLEV KOMMUNE



FYNES AMTSKOMMUNE

Udvalget for teknik og miljø

1983

2. oplag, juni 1993

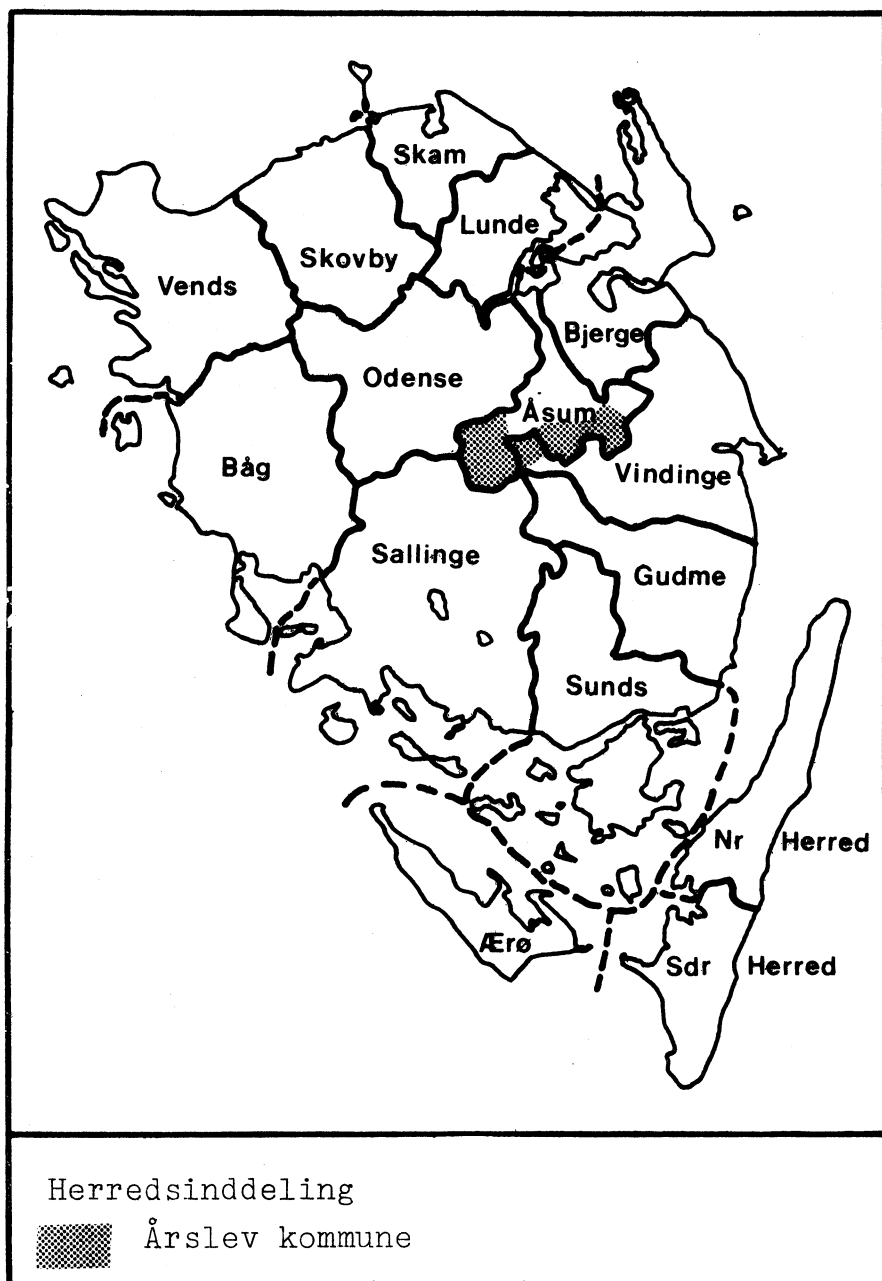
Indhold

| | Side. |
|--------------------------|-------|
| Indledning | 2 |
| Herredsbeskrivelse | 3 |
| | |
| <u>Nr. Lyndelse sogn</u> | |
| Dømmestrup | 9 |
| Freltofte | 21 |
| Lumby | 33 |
| Nr. Lyndelse | 45 |
| | |
| <u>Nr. Søby sogn</u> | |
| Nr. Søby | 57 |
| | |
| <u>Rolsted sogn</u> | |
| Ferritslev | 69 |
| Hudevad | 81 |
| Kappendrup | 93 |
| Rolsted | 105 |
| | |
| <u>Sdr. Nærá sogn</u> | |
| Ore | 117 |
| Sdr. Nærá | 129 |
| Tarup | 141 |
| | |
| <u>Arslev sogn</u> | |
| Arslev | 153 |

INDLEDNING

Denne rapport indeholder en undersøgelse og vurdering af de kulturhistoriske interesser i landsbyerne i Arslev kommune.

For så vidt angår en nærmere beskrivelse af undersøgelsens baggrund og tilrettelæggelse samt forklaringer til de anvendte skemaer og kort, henvises til rapporten LANDSBYREGISTRERING I FYNS AMT - FORELØBIG ORIENTERING, 1983.



ASUM OG VINDINGE HERREDER - bebyggelsesudvikling 1500 - 1900.

Arslev kommune omfatter dele af Asum og Vindinge herreder. For at kunne sammenligne de enkelte landsbyers ressourcemæssige og udviklingsmæssige forhold bringes i det følgende en beskrivelse af bebyggelsesudviklingen i de to herreder fra år 1500 til år 1900.

ASUM HERRED.

Af det 15.261 ha store herred var i 1688 opdyrket 50% (mod 47% for Fyn som helhed). Jordens bonitetsforhold adskille sig ikke fra det fynske gennemsnit. Opdyrkning og bonitet under middel havde i 1688 Seden, Rolsted og Søby sogn. Ferritslev udgjorde tidligere et sogn for sig selv, men det nedlagdes i 1555 og blev fra Vindinge herred henlagt til Asum herred. Herredet vurderedes i 1688 til 2.748 tdr.htk. i 1844 tilsvarende til 2.755 tdr. I forhold hertil er landgildehartkornet ret højt 3.850 tdr.

I senmiddelalderen ejede kronen, bortset fra Rønninge sogn, ikke fæstegods i herredet ligesom der kun fandtes ganske få selvejere. Ved inddragelsen af bispe og klostergodset ved reformationen blev kronen imidlertid næsten enebesidder i Seden, Højby og Asum sogne. Adelen dominerede derimod på dette tidspunkt totalt Søby, Davinde og Fraugde sogn. Herredets hovedgårde førte imidlertid til stadighed en ret omskiftelig tilværelse. Af fremtrædende middelalderlige hovedgårde nedlagdes således inden 1600 Lundbygård, Kærbygård og Rolstedgård. Endnu omkring 1600 kunne kun Bramstrup, Søby-Søgård og Fraugde-Hollufgård prale af at besidde mere end halvdelen af bøndergården i deres respektive sogne. Og denne stilling kunne endog ikke holdes: i 1682 besad kun Søby-Søgård mere end halvdelen af de indensogns bøndergårde. Fordelingen af gårdene omkring 1660 (kronen: 31%, adelige indensogns ugedagstjenere: 32%, adelsgods i øvrigt 37%) er i god overensstemmelse med det fynske gennemsnit som helhed. Frasalget af fæstegårde og opløsning af godssystemet tog allerede fart omkring 1800, og overgangen til selveje var for gårdens vedkommende stort set afsluttet i midten af 1800-tallet - på et tidspunkt, hvor der f.eks. i Skam herred endnu var 88% fæstegårde.

Antallet af gårde er stabilt fra 1511 til 1688, idet dog Ferritslev sogns inkorporering i herredet øger gårdtallet med 2223 fra og med 1664. Der synes at være tale om en svag tilbagegang frem til 1774, hvorefter gårdtal-

let frem til 1850 vokser med 1/3 og fra 1850 til 1895 mere beskedent med 1/10. Hustallet er i generel vækst gennem hele perioden, idet 1688 matriklen af og til udelader jordløse huse. Antallet af huse ligge dog endnu i 1774 i forhold til gårdtallet i underkanten af det normale. I 1850 nåedes forholdet 3:2 mellem huse og gårde og i 1895 forholdet 5:2. Befolkningens væksten var i 1787 til 1845 på 64% og fra 1845 til 1901 på 20%.

Gårdene var i 1688 1/10 større end det fynske gennemsnit, men gennemsnitsstørrelsen er som følge af udparcelleringen støt faldende i det 19. årh. (I 1850 og 1895 er endog i modsætning til 1664 og 1684 tallene indregnet hovedgårdenes hartkorn i gennemsnitstallene).

| Besiddelsesforhold: | | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|---------------------|------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | | 31% | 30% | 32% | 54% | 37% | 17% |
| XØØØØ | 1850 | 83% | 60% | - | | 17% | 40% | | |
| XØØØØ | 1895 | 98% | 89% | | | 21% | 11% | | |

STATISTIK

| | | | | | | | |
|---|--------------------------|---------|--------------------------------|-----------|--------------|------|------------|
| Areal: 15.261 ha, heraf opdyrket 1688: 50%. | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | | 1844 | | 1903 | |
| | 3850 | 2748 | | 2755 | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | 1511 | 1568-90 | 1664 * | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | 331 | 327 | 353 (331) | 364 (341) | 344 | 458 | 505 |
| Huse: | 10 | | 132 (125) | 123 | 247 | 661 | 1203 |
| Huse m/ jord: | | | | | | | |
| Huse u/ jord: | | | | | | | |
| I alt: | | | *) NB. incl. Fjerritslev sogn. | | | | |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | 1-4 tdr. htk. | | 5-8 tdr. htk. | | 8- tdr. htk. | | Gennemsnit |
| 1664 | 19% (1-5 tdr) | | 36% (6-10 tdr) | | 45% (11 tdr) | | 9,9 |
| 1688 | 23% | | 48% | | 30% | | 7,0 |
| 1850 | 38% | | 50% | | 11% | | 5,5 |
| 1895 | 53% | | 36% | | 11% | | 4,9 |
| Folketal: | | | | | | | |
| | 1787 | | 1845 | | 1901 | | |
| Voksne: | | | | | | | |
| Børn: | | | | | | | |
| I alt: | 1787: 4166 1801: 4602 | | 1845: 6817 1850: 6942 | | 1901: 8156 | | |

VINDINGE HERRED.

Af det omkring år 1800 26.700 ha store herred var i 1688 opdyrket 45%, hvilket ligger tæt på Fyns gennemsnittet (47%). Agerjorden er som helhed af jævn kvalitet, og herredet er godt forsynet med eng. I 1682 var trevangsbruget overalt fremherskende. Af herredets 18 sogne fremhævedes i 1806 især Skellerup, Flødstrup, Ullerslev, Søllinge, Hellerup og Kullerup som værende i besiddelse af gode muldlerede jorder, medens de sydlige sogne, som støder op til Gudme og Søllinge herreder, har dårligere jorder med rødler og muldsand, men til gengæld gode skovforekomster. Der er desuden tale om betydelige kystskove i Avnslev, Nyborg, Vindinge og Frørup sogne. Her er der i 1500-1600-tallet tale om en betydelig ekspansion i form af skovenestegårde og fiskebols kolonier. Langt de fleste af herredets sogne har en jævn opdyrkningsprocent på 40-50. Under dette niveau falder kystsognene Nyborg og Avnslev, samt i herredets indre Hellerup. Markant over niveauet ligger kun Ørbæk, Frørup og Arslev sogne.

Indtil 1555 var Ferritslev sogn en del af Vindinge herred, men på denne tid nedlagdes kirken, og sognet lagdes sammen med Rolfsted sogn i Asum herred. Til gengæld synes Pederstrup i Højrup sogn (og formentlig også Arslev sogn) at have ligget til Asum herred i senmiddelalderen. Hjulby kirke nedlagdes ligeledes i 1555, og Hjulby lagdes til Nyborg landsogn. Mod syd har hovedgården Lykkesholm's ekspansion ind i Gislev sogn (nedlæggelse af landsbyen Ammendrup omkring 1600) bevirket en mindre forskydning af herredsskillet.

Udskiftningen gennemførtes som helhed tidligt og udførtes rimeligt godt. Omkring 1800 havde Herrested, Ørbæk og Refsvindinge sogne de fleste udflyttede gårde, medens Arslev, Kullerup og Højrup sogne ikke havde en eneste. Bøndergodset til bl.a. Hellerup og Ravnholt godser blev egaliseret i forbindelse med udskiftningen.

Under Nyborg len hørte i senmiddelalderen omkring 100 selvejergårde og 70 fæstegårde svarende til 1/4 af herredets gårde. Inddragelsen af kirkegodset ved reformationen i 1536 betød for Fyn som helhed en fordobling af krongodset. Kronen kom hermed i besiddelse af stort set alt gods i Kullerup og Nyborg landsogne, medens man ejede over 50% af gårdene i Avnslev, Ullerslev, Frørup og Ørbæk sogne. Adelen var derimod på dette tids-

punkt enerådende i Ellested og Refsvindinge sogne. Endnu omkring 1600 var der 55 selvejergårde tilbage i herredet, men deres andel var hurtigt svindende. Ved Enevældens indførelse i 1660 var krongodset stadig stort set intakt i herredet. Incl. de få selvejergårde havde kronen da 43% af gårdene. Som følge af krongodsudlæggene efter svenskerkrigen var denne andel dog i 1682 dalet til 30%. Krongodset afvikledes endeligt ved de store ryttergodsauktioner i 1700-tallet.

Blandt de adelige hovedgårde synes i 1400-tallet især Hellerup og Lykkesholm at have gjort sig gældende. Lykkesholm ejede ved midten af 1400-tallet hele Ellested sogn og yderligere en del gods, men ved denne tid opløstes godset for først at genopstå omkring 1580. Ved denne tid er tillige Ravnholt, Ørbæklunde og Ulfeldtsholm (Holckenhavn) stærkt på vej som storbesiddelser, og disse 4 godser ejede omkring år 1600 mere end halvdelen af deres respektive sogne. I 1660 var tillige Hellerup nået op på tilsvarende besiddelser. På denne tid havde Ravnholt gods et samlet hartkorn på 950 tdr., medens Holckenhavn havde 800 tdr. Hellerup 550 tdr., Lykkesholm 500 tdr. og Ørbæklunde 400 tdr. De øvrige 3 adelsgodser (Juelskov, Rørbæk, Hindemae) var alle små (100-200 tdr. htk.). I forbindelse med udlæg af krongods oprettedes i 1661 hovedgården Risinge og i 1672 hovedgården Raschenberg (Juelsberg). Den sidste blev oprettet af en parcel af Nyborg Slots ladegård. 100 år efter var Juelsberg det største gods med et tilliggende på i alt 89 bøndergårde. Holckenhavn havde tilsvarende 86 gårde, Hellerup 64, Ravnholt 54 og Lykkesholm 48. Ingen af de øvrige godser nåede over 40 gårde. Juelsberg havde på denne tid stamhusstatus, medens Holckenhavn havde baronistatus. Ravnholt og Hellerup var tillige samlet i et stamhus. Allerede omkring 1800 var Hindemae i færd med at sælge sit bøndergods fra. I 1850 var overgangen til selveje nået halvvejs, og endnu i 1895 var hver 5. gård i fæste. Overgangen til selveje skete således som helhed sent.

Antallet af gårde synes stabilt i 1500-1600-tallet (i statistikken for 1664-tallet er en række bolshuse regnet for gårde), idet nyoprettelser i kyst- og skovområder øjensynlig har opvejet tab som følge af hovedgårdsekspansion. I 1500-1600-tallet lagdes i Vindinge herred landsbyerne Rørbæk, Risinge, Kogstved, Hellerup, Atterup og Ammendrup under hovedgårdsmark. I 1700- 1800-tallet endvidere Ruegårde, Hagendrup og Biskoptorp. Det ser ud til, at 1700-tallet indbar en mindre nedgang i gårdtallet, der til gengæld ekspanderede med 30% i løbet af det

19. årh. Husene udgjorde i 1664 27% af gårdtallet (i 1688 er de ufuldstændigt angivet). De opnåede jævnbyrdighed med gårdtallet omkring 1800, og i 1895 var der mere end to huse for hver gård. I forbindelse hermed fordobledes befolkningstallet fra 1787 til 1901.

Gårdene var i 1684 gennemsnitlig af normal størrelse i forhold til hele Fyn. Gårdene havde allerede da en påfaldende jævn hartkornsfordeling, og der foretoges yderligere en lang række egaliseringer i 1700-tallet af og til endog på sogneniveau.

| Besiddelsesforhold: | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|---------------------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1660 | | | 297 | 50 | 175 | 101 | 212 | 37 |
| 1850 | 356 | 483 | fæstere | | 393 | 637 | | |
| 1895 | 641 | 1396 | | | 163 | 345 | | |

STATISTIK

| | | | | | | | |
|--|---------------|-------------------|--------------|------------|------|------|------|
| Areal: 0. 1800: 26900 ha., heraf opdyrket 1682: 45%. | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 7100 | 4720 | 4635 | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | | 1572 | 1664 | 1688 | 1805 | 1850 | 1895 |
| Gårde: | | 652 ¹⁾ | 691 | 666 | 629 | 761 | 816 |
| Huse: | | | 188 | | 610 | | |
| Huse m/ jord: | | | | 67 | | 877 | 1217 |
| Huse u/ jord: | | | | 127 | | 243 | 524 |
| I alt: | | | 874 | 860 | 1239 | 1881 | 2557 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: (bøndergårde) | | | | | | | |
| | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | Gennemsnit | | | |
| 1664 | 107 | 183 | 391 | 9,4 | | | |
| 1688 | 160 | 380 | 116 | 6,4 | | | |
| 1850 | 272 | 384 | 88 | 5,4 | | | |
| 1895 | 432 | 328 | 49 | 5,0 | | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | 1787 | 1845 | 1901 | | | | |
| Voksne: | | | | | | | |
| Børn: | | | | | | | |
| I alt: | 7439 | 11618 | 14326 | | | | |

1) Foruden en 10-20 småbol i Frørup sogn.

DØMMESTRUP

| | | | |
|-----------------|------------------------|---------------------------|------------------------------|
| FYNS AMT | Herred: Asum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|-----------------|------------------------|---------------------------|------------------------------|

| | |
|----------------------------|-----------------------------|
| Navn: Dømmestrup | Navnetype: -torp. |
|----------------------------|-----------------------------|

Bemærkninger:

Dømmestrup er nævnt første gang 1447-77 i formen Dømmestrup. Forleddet er mandsnavnet "dømir", som er dannet af verbet "døma", som betyder "dømme". Efterleddet er "-torp", som betyder "bebyggelse". Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i vikingetid eller middelalder.

| | |
|------------------------------|--|
| Anlægstype: Adelby | Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder. |
|------------------------------|--|

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Slyngget vejby.

Gårdene ligger regelmæssigt placeret omkring den Ø-V gående vej. Mod V deler vejen sig i to, og omkring disse to veje ligger 4 gårde spredt.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby agerorientering skovoriering åorientering
 randby engorientering kystorientering

c. Udskiftning
år: 1800 figur: Blokudskiftning med tendenser til stjerneudskiftning.

d. Udflytning 1 gård.

ved udskiftningen
 efter udskiftningen

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
vangeantal: 4

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med tunneldale og åse.

jordbund: Moræneler med sengl. ferskvandssand og grus og mindre forekomster af tørv og ferskvandsdynd, ler og sand.

naturlig afgrænsning:

overvejende
 overvejende ager med større indhold af skov.
 blandingsøkonomi med

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Gårdene i byen fordeler sig på begge sider af vejen. Mindre grupper af nyere bebyggelser mod V og Ø hvor vejen spalter sig, og ligger dermed adskilt fra den oprindelige bebyggelse.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

Dog er ikke alle udskiftningshegnene synlige.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Der er dog skovområder i dne N del af ejerlavet og engarealer på den S-V periferi bevaret.

| | | | |
|-----------------|------------------------|---------------------------|------------------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|-----------------|------------------------|---------------------------|------------------------------|

STATISTIK

| | | | | | | | |
|---|----------------|---------------|---------------|--------------|------------|------|------|
| Areal: 687 ha, heraf opdyrket 1688: 48%. | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 100 | 123 | 121 | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | 1511 | 1600-10 | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | 17 | 9 | 17 | 18 | 18 | 25 | 25 |
| Huse: | | 4 | 3 | | 7 | | |
| Huse m/ jord: | | | | 1 | | 13 | 23 |
| Huse u/ jord: | | | | 4 | | | 15 |
| I alt: | 17 | 13 | 20 | 23 | 25 | 38 | 63 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | Gennemsnit | | |
| (53) | 1664 | 5 | 9 | 3 | 5,9 | | |
| (39) | 1688 | 6 | 4 | 8 | 6,8 | | |
| | 1844 | 13 | 12 | | | | |
| | 1903 | 17 | 8 | 0 | | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | | 1787 | 1845 | 1901 | | | |
| | Voksne: | 132 | 197 | 256 | | | |
| | Børn: | 55 | 85 | 109 | | | |
| | I alt: | 187 | 282 | 365 | | | |

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|

| Besiddelsesforhold: | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|---------------------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | | | 1 | | 16 | 3 |
| 1844 | 18 | 7 | | | | 2 | 7 | 4 |
| 1903 | 25 | 38 | | | | | | |

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 687 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 48%. Ejerlavet vurderedes i 1688 til 123 tdr. og i 1844 tilsvarende til 121 tdr. htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende lavt. Byen havde 3 årig rotation men 4 vange. Landsbyen var i senmiddelalderen domineret af gejstlige besiddere. Dalum Kloster ejede i 1533 13 gårde og 2 huse, medens Odensebispen havde 2 gårde. Endnu i 1616 besad nabogården Søby-Søgård kun 1 gård i byen, men inden 1664 erhvervedes kronens andel, således at Søby-Søgård da ejede 16 af byens 17 gårde, medens den indensogns hovedgård Bramstrup ejede den sidste. I 1802 var de 2 godser fortsat lodsejere i byen, der da bestod af 17 fæstegårde, 1 selvejergård, og 11 huse. Overgangen til selveje foregik for 3/4 af gårdenes vedkommende inden 1844.

Gårdtallet er stabilt fra 1511 til 1802, hvorefter overgangen til selveje medfører en stigning i normalt omfang. I forhold til gårdtallet er hustallet i hele perioden forholdsvis beskedent. Befolkningsvæksten fra 1787 til 1901 er af normal omfang.

Gårdene var i 1688 i gennemsnit forholdsvis store, men fordelte sig i øvrigt over et bredt hartkornsinterval, der synes ikke at være foretaget egaliseringer.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: interesse**

1) Anlægstype.

Den middelstore adelby af vikingetidnavnetypen -torp er centralplaceret i sit ejerlav og har agerorientering. Byformen er den almindelige slyngede-vejby type i en forholdsvis regelmæssig form. Byen har 4 vange, men treårig rotation.

2) Udviklingstype.

Byen domineredes i middelalderen af gejstlige besiddere, mens den i 1600 og 1700-tallet fulgte den indensogns hovedgård Bramstrup og nabohovedgården Søby-Søgård, uden at dette dog sætter sig markante spor i landsbystrukturen. Overgangen til selveje følges af vækst i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig anlægstype med en træg og ikke særlig typeren udvikling.

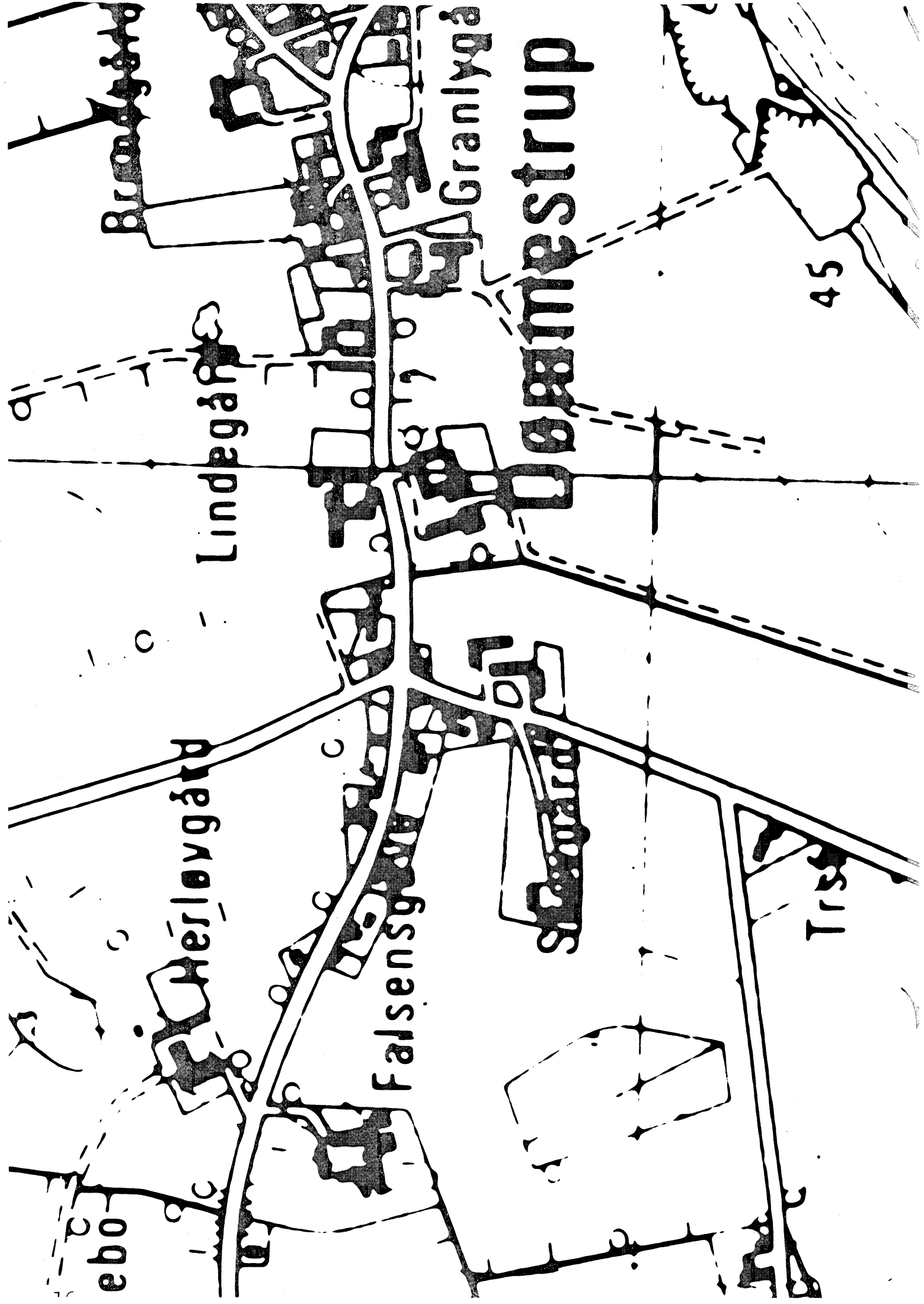
Relikt-vurdering: stor interesse

1) Bytomten er forholdsvis godt bevaret.

2) Kulturlandskabet. Udskiftningshegnene bevaret i stor udstrækning. En del våd- og skovområder bevarede.

3) Særlige relikter: -

4) Arkæologiske interesser: Enkelte frilagte gårdtomter.



ebo

Hærløvgård

Lindegård

Falsensgård

Granlygå

Bramstrup

Trsa

45



D
M
M

6398 gres.
Hans
Lod.

No 17
Lod.

No 18a
E
G

Hans
Lod.

Hans
Lod.

Lars
Lod.

No 18a
Lod.

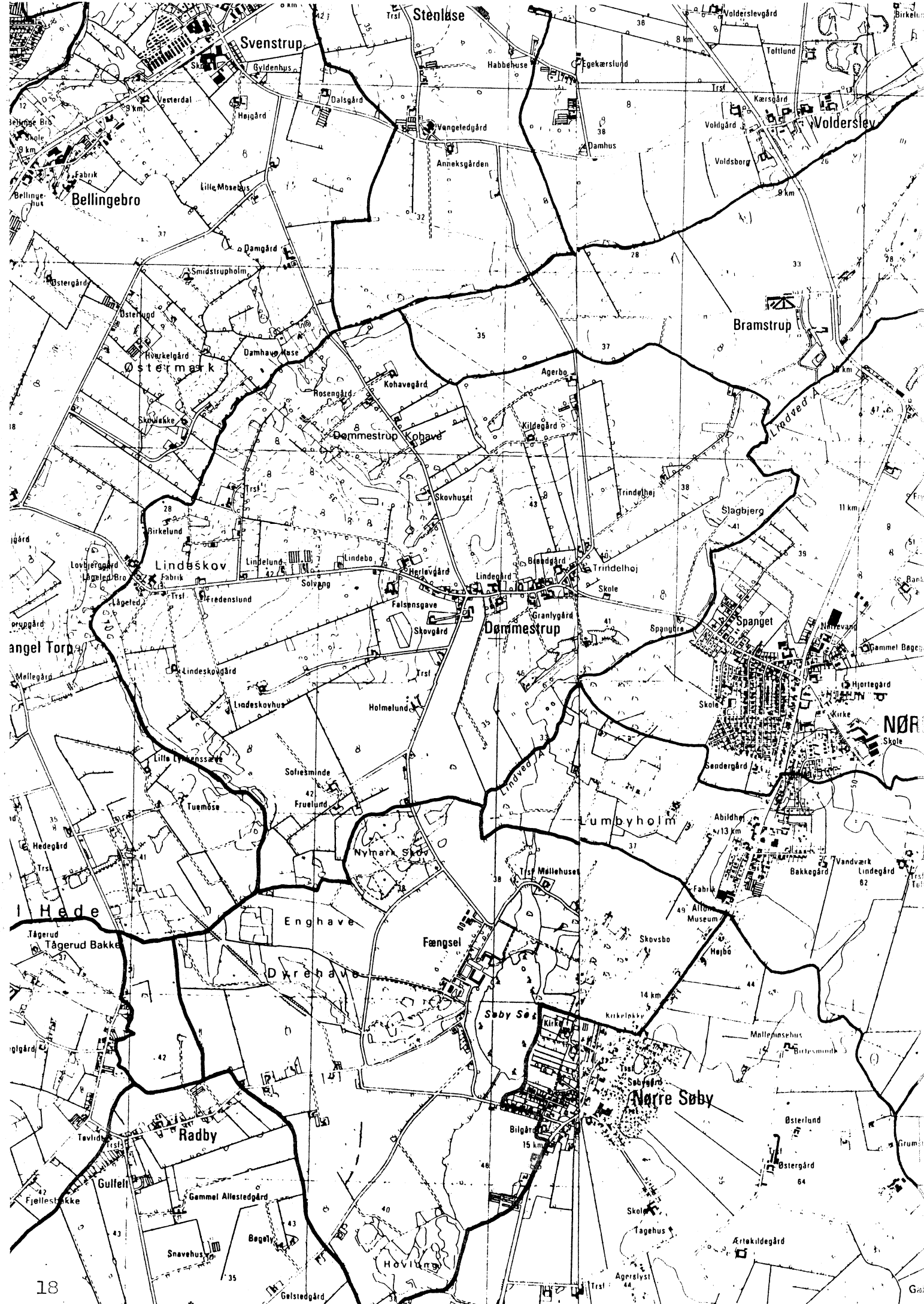
No 16
Lod.

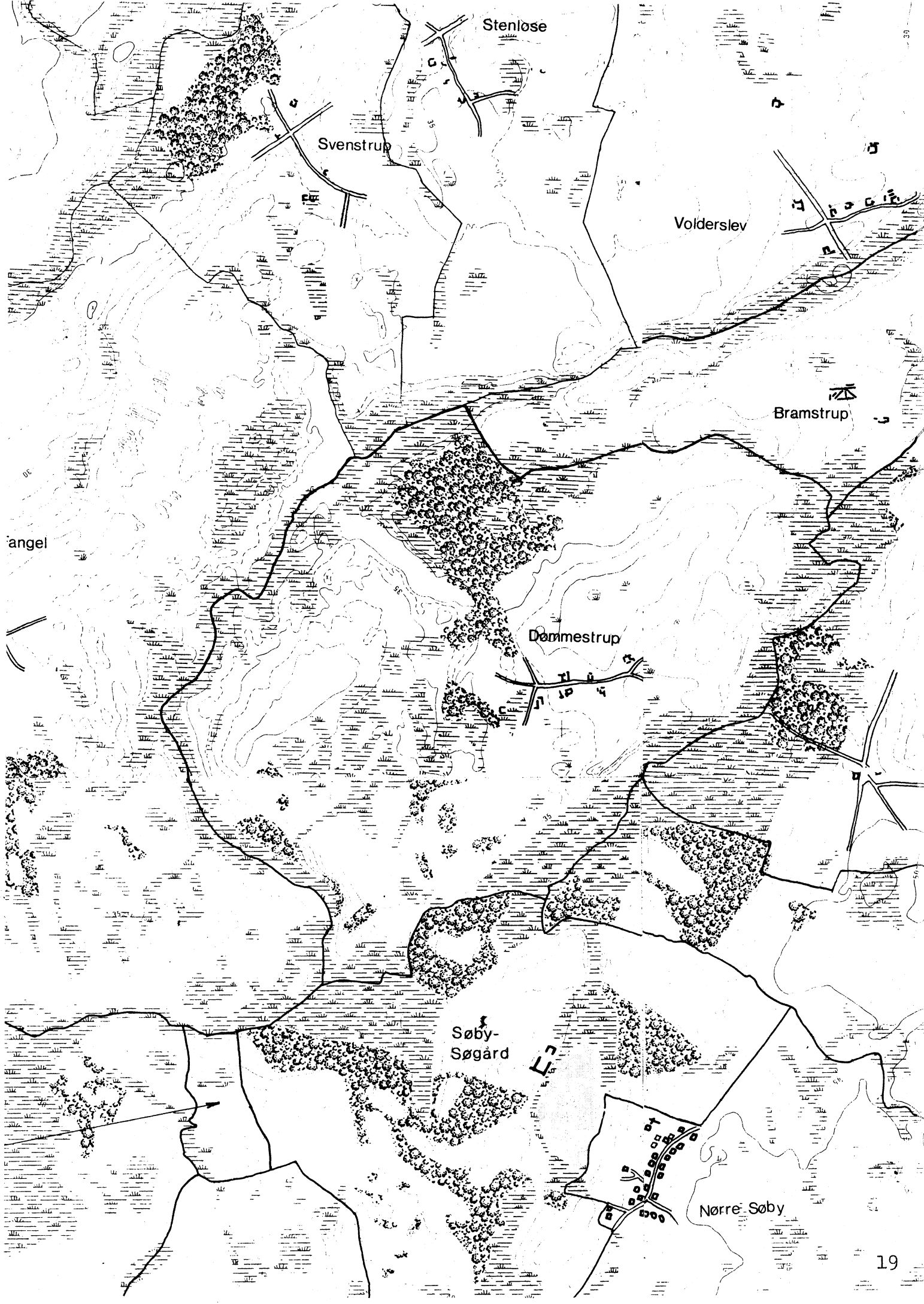
No 23
Lod.

No 120
Lod.

No 19
Lod.







angel

Stenløse

Svenstrup

Volderslev

Bramstrup

Dømmestrup

Søby-Søgård

Nørre-Søby

FRELTOFTE

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|

| | |
|---------------------------|-----------------------------|
| Navn: Freltofte | Navnetype: -toft. |
|---------------------------|-----------------------------|

Bemærkninger:

Freltofte er nævnt første gang 1498 i formen Frelstoft. Forleddet er usikkert, men kan være "frithla", som betyder "frille". Efterleddet er "-toft", som betyder "det af fællesskabet undtagne, til bebyggelse med mere beregnede areal, der tilkom hver gårdejer i en by". Bebyggelsesnavne på -toft anses for dannet i vikingetiden.

| | |
|------------------------------|--|
| Anlægstype: Adelby | Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder. |
|------------------------------|--|

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

| |
|---------------------------------|
| Historiske tildragelser: |
|---------------------------------|

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Asum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Knap halvdelen af byens gårde er udflyttet, men de gamle tomter er for størsteparten ikke bebyggede. Der er dog sket en nybebyggelse langs den Ø side af vejen N for byen. Vejsystemet og tofternes skel intakte.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

Størstedelen af blokudskiftnings hegn bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Freltofte mose bevaret som mose.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Asum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|

STATISTIK

| | | | | | | | |
|---|---------|---------------|---------------|--------------|------------|------|------|
| Areal: 422 ha, heraf opdyrket 1688: 47%. | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 134 | 60 | 63 | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | 1511 | 1600-10 | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | 12 | 3 | 17 | 13 | 12 | 21 | 16 |
| Huse: | | | 1 | | 5 | | |
| Huse m/ jord: | | | | 4 | | 34 | 51 |
| Huse u/ jord: | | | | 1 | | 22 | 14 |
| I alt: | 12 | 3 | 18 | 18 | 17 | 77 | 81 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | Gennemsnit | | |
| (47) | 1664 | 8 | 1 | 8 | 7,9 | | |
| (54) | 1688 | 7 | 6 | | 4,4 | | |
| | 1844 | 20 | 1 | | | | |
| | 1903 | 16 | 0 | 0 | | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | | 1787 | 1845 | 1901 | | | |
| | Voksne: | 74 | 178 | 204 | | | |
| | Børn: | 32 | 110 | 96 | | | |
| | I alt: | 106 | 288 | 300 | | | |

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|

| Besiddelsesforhold: | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|---------------------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | | 1 | 2 | | 15 | |
| 1844 | 21 | 56 | | | | | | |
| 1903 | 16 | 65 | | | | | | |

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 422 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 47%. Ejerlavet præges af store eng- og mosearealer. Det overvejende naturligt afgrænsede ejerlav takseredes i 1688 til 60 og i 1844 til 63 tdr. htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 overraskende højt. Byen havde i 1688 almindeligt trevangsbrug. Et gammeltifte navn vidner formentlig om en vikingetidig forgænger for den nuværende landsby.

Kirken og kronen synes aldrig at have ejet nævneværdigt gods i byen. I 1512 ejede Søby-Søgård 2 gårde i byen, men i øvrigt har den senmiddelalderlige hovedgård i nabobyen Lumby formentlig ejet en række enheder. Med dette gods fulgte i 1599 5 gårde og 3 huse i Freltofte. Den indensogns hovedgård Bramstrup spillede i 1664 kun en underordnet rolle. I 1802 var Bramstrup og Søby-Søgård ejere af 7 fæstegårde i byen. Der var da desuden 3 selvejergårde og 16 huse med jord. Overgang til selveje var fuldbyrdet i 1844.

Antallet af gårde synes ret stabilt af ligge på 12 fra 1511 til 1774, idet det høje tal i 1664 fremkommer ved, at 1 "hus" og 5 "ottendels" gårde (måske en delt enhed?) er regnet som gårde. I 1688 var der netop 4 "huse med jord". Overgangen til selveje ledsages af en voldsom vækst i gårdtallet frem til 1844, der dog efterfølges af tilbagegang frem til 1903. Fra en beskeden start i 1774 vokser hustallet voldsomt igennem det 19. århundrede. Befolkningstallets stigning er ligeledes voldsom først og fremmest i første halvdel af 1800-tallet.

Gårdstørrelsen var i 1688 forholdsvis lille og denne tendens forstærkes igennem det 19. århundrede som følge af udparcelleringen.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: interesse**

1) Anlægstype.

Den forholdsvis lille adelby af vikingetidnavnetyper -tofte er centralplaceret i ejerlavet med agerorientering. Byen havde almindelig trevangsbrug, men ejerlavet domineres af store mose- og engområder. Byformen er den almindelige slyngede-vejby type. Et gammeltofte navn indikerer en forgænger for den nuværende bebyggelse.

2) Udviklingstype.

Landsbyen udviser en forholdsvis træg udvikling frem til udskiftningen og overgangen til selveje, der efterfølges af en voldsom bebyggelses- og befolkningsvækst.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig anlægstype, hvis videre udvikling er under særlige karakteristiska.

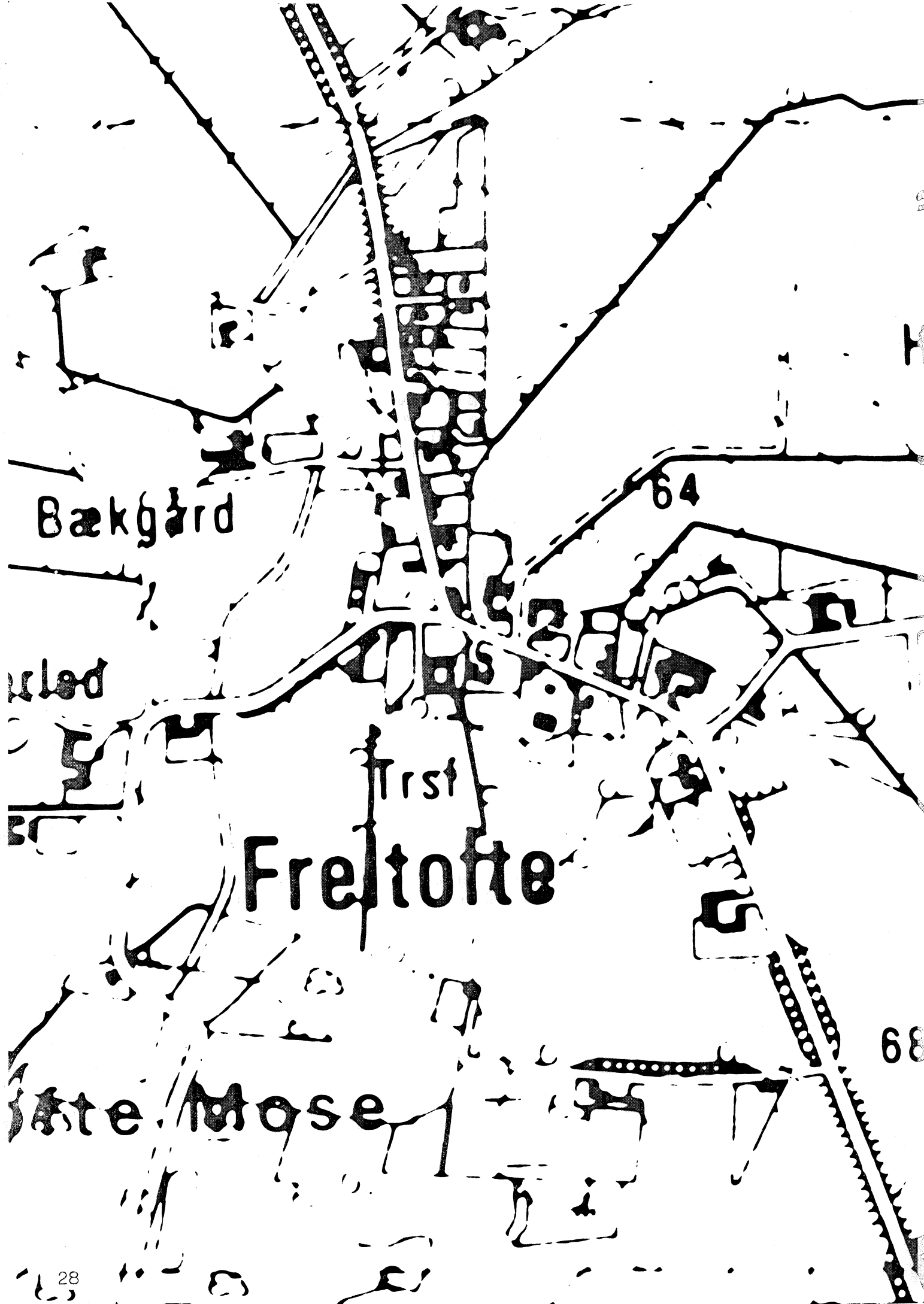
Relikt-vurdering: interesse

1) Bytomten er delvis bevaret, idet der nok er udflyttet et betydeligt antal gårde, medens der kun i begrænset omfang er tale om nybebyggelse.

2) Kulturlandskabet. Størstedelen af udskiftningshegnene er bevarede ligesom et større moseareal.

3) Særlige relikter: -

4) Arkæologiske interesser: En Gammeltofte, en række frilagte gårdtomter.



Bækgård

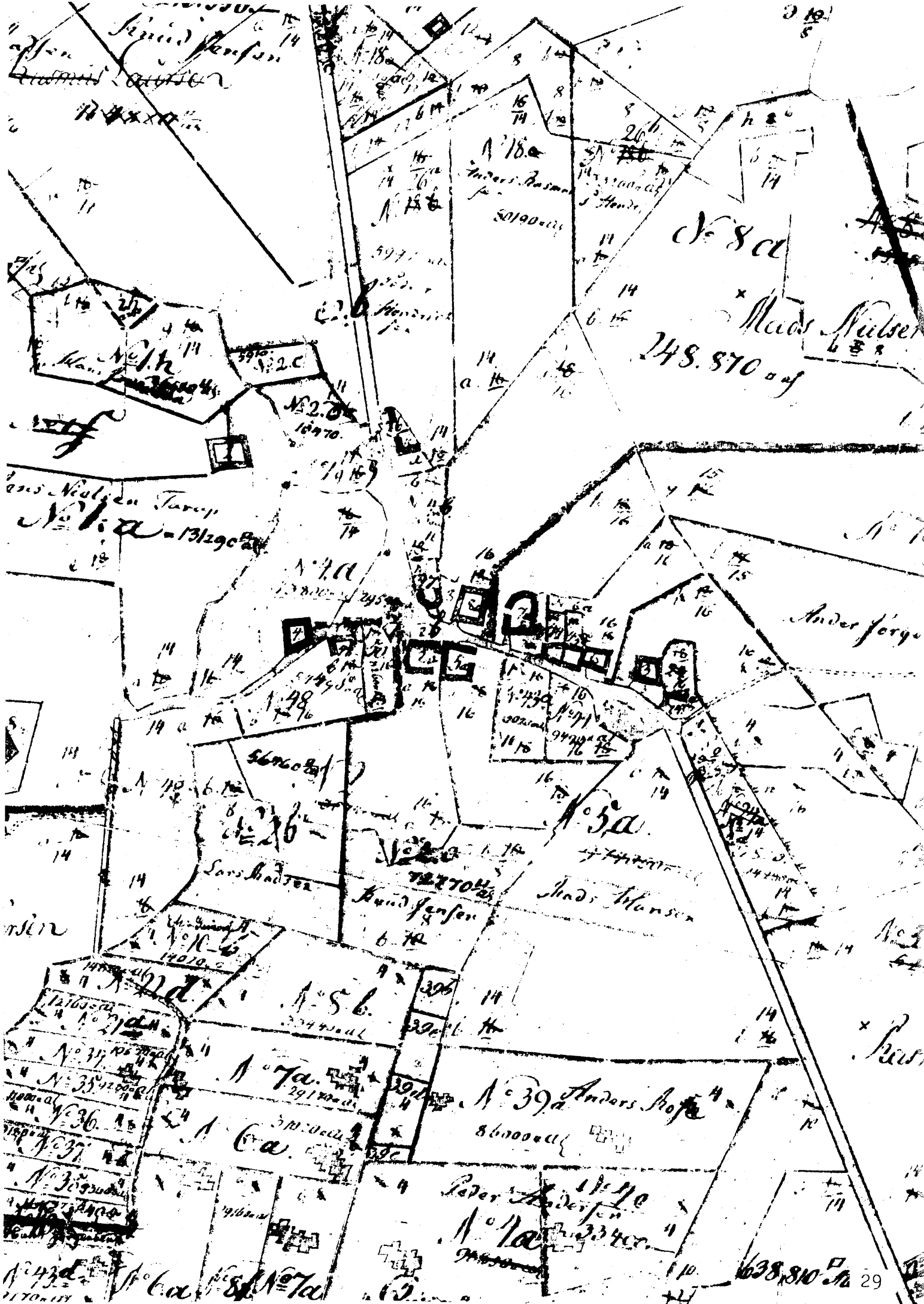
64

Trst

Freltofte

68

Åte Mose



Sørensen

Anders

Mads

Lars Nielsen

Anders

No. 31
No. 32
No. 33
No. 34
No. 35
No. 36
No. 37
No. 38
No. 39
No. 40
No. 41
No. 42
No. 43
No. 44
No. 45
No. 46
No. 47
No. 48
No. 49
No. 50

No. 18
No. 19
No. 20
No. 21
No. 22
No. 23
No. 24
No. 25
No. 26
No. 27
No. 28
No. 29
No. 30

No. 31
No. 32
No. 33
No. 34
No. 35
No. 36
No. 37
No. 38
No. 39
No. 40
No. 41
No. 42
No. 43
No. 44
No. 45
No. 46
No. 47
No. 48
No. 49
No. 50

No. 51
No. 52
No. 53
No. 54
No. 55
No. 56
No. 57
No. 58
No. 59
No. 60

No. 61
No. 62
No. 63
No. 64
No. 65
No. 66
No. 67
No. 68
No. 69
No. 70

No. 71
No. 72
No. 73
No. 74
No. 75
No. 76
No. 77
No. 78
No. 79
No. 80

No. 81
No. 82
No. 83
No. 84
No. 85
No. 86
No. 87
No. 88
No. 89
No. 90

No. 91
No. 92
No. 93
No. 94
No. 95
No. 96
No. 97
No. 98
No. 99
No. 100

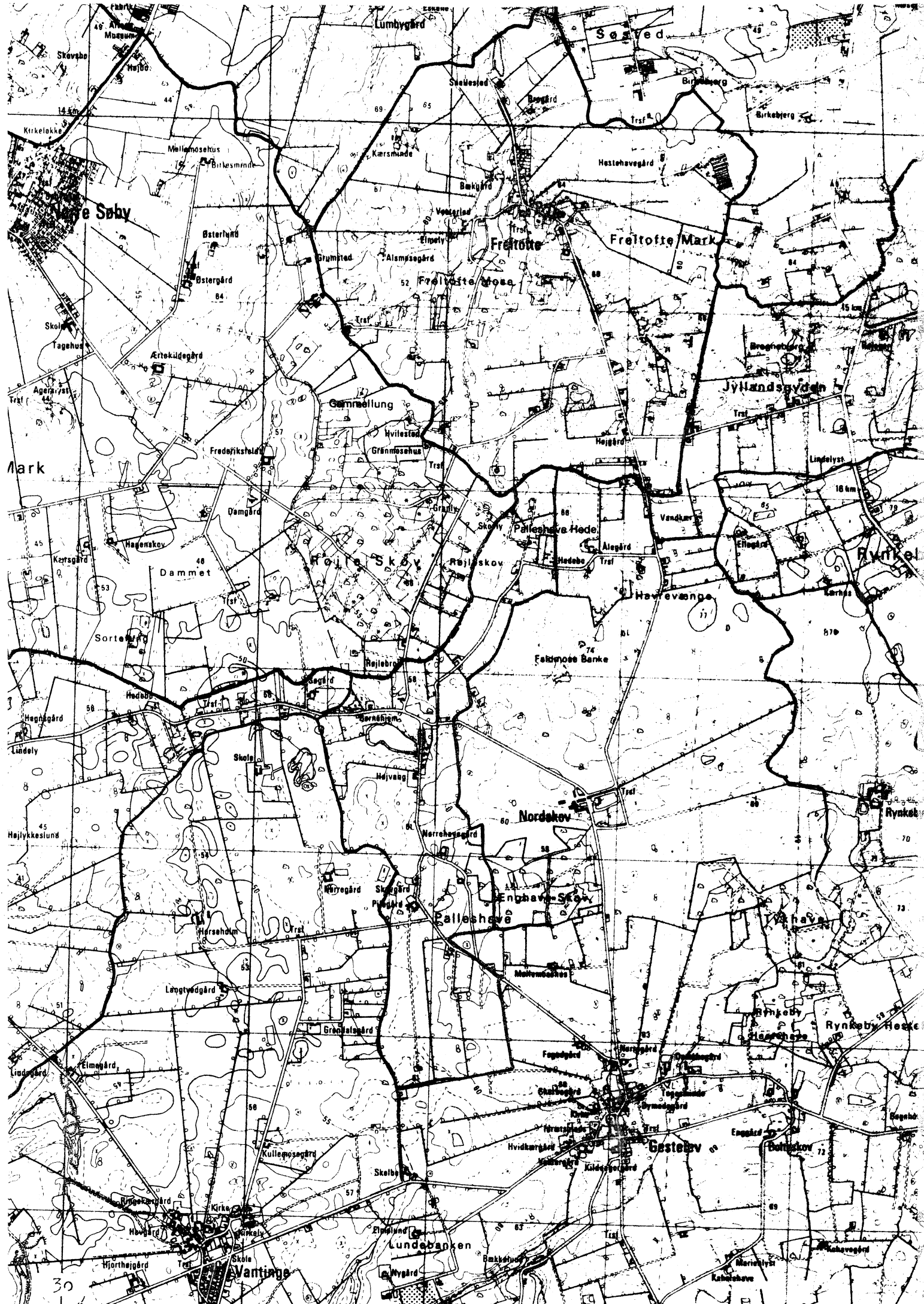
No. 101
No. 102
No. 103
No. 104
No. 105
No. 106
No. 107
No. 108
No. 109
No. 110

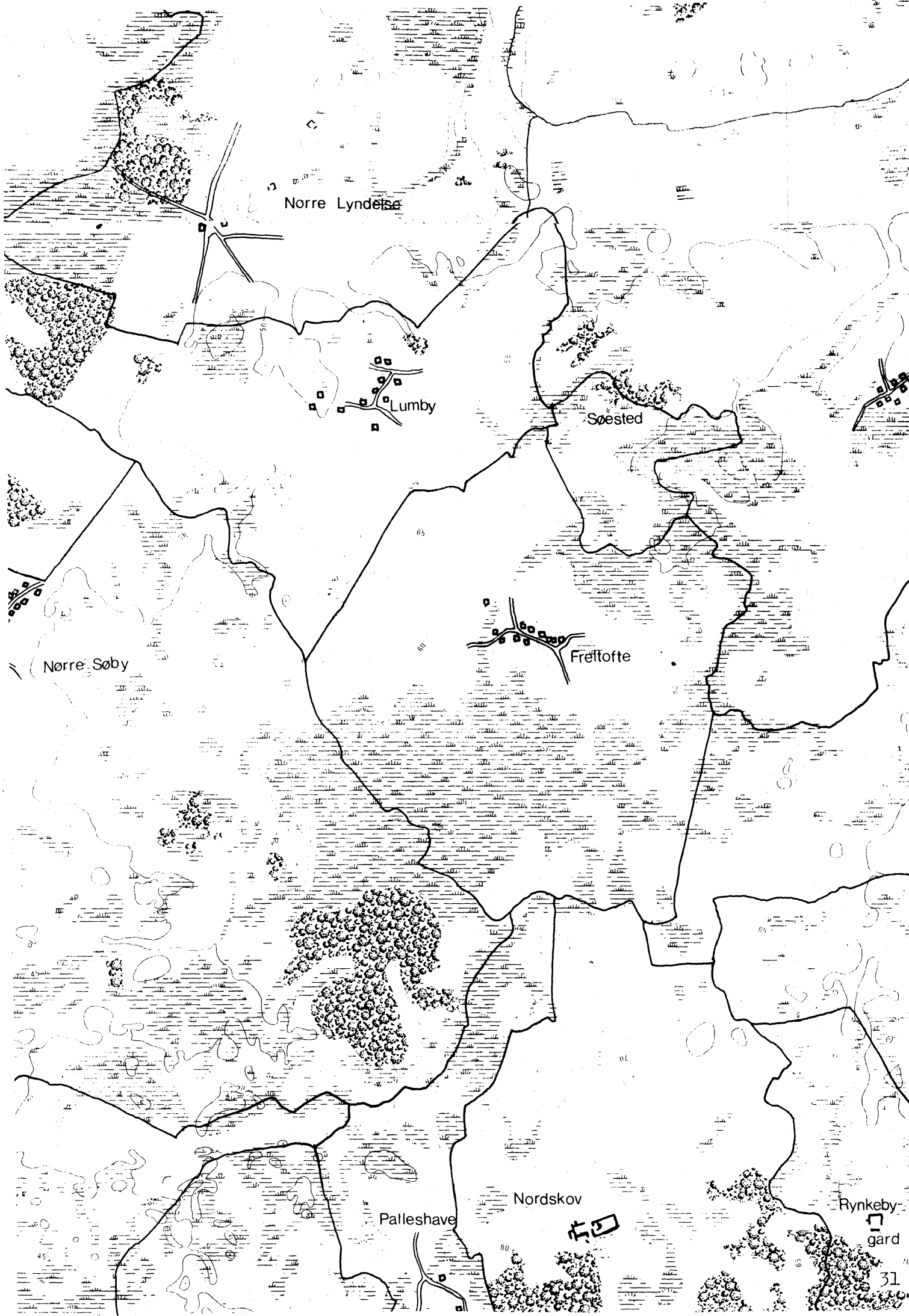
No. 111
No. 112
No. 113
No. 114
No. 115
No. 116
No. 117
No. 118
No. 119
No. 120

No. 121
No. 122
No. 123
No. 124
No. 125
No. 126
No. 127
No. 128
No. 129
No. 130

No. 131
No. 132
No. 133
No. 134
No. 135
No. 136
No. 137
No. 138
No. 139
No. 140

No. 141
No. 142
No. 143
No. 144
No. 145
No. 146
No. 147
No. 148
No. 149
No. 150





Norre Lyndelse

Lumby

Søested

Freltofte

Nørre Søby

Palleshave

Nordskov

Rynkeby-gard

LUMBY

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Asum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|

| | |
|-----------------------|---------------------------|
| Navn: Lumby | Navnetype: -by. |
|-----------------------|---------------------------|

Bemærkninger:

Lumby er nævnt første gang 1508 i formen Lundby. Forleddet er "lund", som betyder "lille skov". Efterleddet er "-by", som betyder "landsby". Bebyggelsesnavne på -by anses for dannet i vikingetiden.

| | |
|------------------------------|--|
| Anlægstype: Adelby | Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder. |
|------------------------------|--|

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

8 af 10 gårde er i dag bevaret på deres oprindelige gårøtomt. Der er ikke sket nybebyggelser i væsentligt omfang. Veje og toftesystem intakt. Dog eksisterer gadeforten ikke længere.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Skovareal bevaret i den V del af bymarken (V for vejen Nr. Lyndelse - Nr. Søby).

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|

STATISTIK

| | | | | | | | |
|---|---------------|---------------|--------------|------------|------|------|------|
| Areal: 362 ha, heraf opdyrket 1688: 66%. | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 130 | 86 | 68 | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | 1511 | 1600-10 | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | 12 | 1 | 11 | 11 | 10 | 13 | 17 |
| Huse: | | 1 | | | 4 | | |
| Huse m/ jord: | | | 1 | | | 13 | 13 |
| Huse u/ jord: | | | 3 | | | | 11 |
| I alt: | 12 | 2 | 15 | 11 | 14 | 26 | 41 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | Gennemsnit | | | |
| (45) 1664 | | 2 | 9 | 11,8 | | | |
| (64) (1:2) 1688 | 1 | 7 | 3 | 7,8 | | | |
| 1844 | 5 | 7 | 1 | | | | |
| 1903 | 15 | 1 | 1 | | | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | 1787 | 1845 | 1901 | | | | |
| Voksne: | 75 | 122 | 155 | | | | |
| Børn: | 28 | 59 | 64 | | | | |
| I alt: | 103 | 181 | 219 | | | | |

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|

| Besiddelsesforhold: | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|---------------------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | | | 4 | 1 | 7 | 3 |
| 1844 | 9 | 10 | | | | 1 | 4 | 2 |
| 1903 | 17 | 24 | | | | | | |

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 362 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket ikke mindre end 66%, som følge heraf er 1688 vurderingen (86 tdr. htk.) ret høj i forhold til 1844 vurderingen (68 tdr. htk.), idet førstnævnte vurdering hovedsagelig hvilede på agerjorden, medens sidstnævnte tog hele arealet i betragtning. Landgildehartkornet er påfaldende højt. Landsbyen havde i 1688 almindelig trevangsbrug.

Kronen og kirken synes aldrig at have spillet noget besiddelsesmæssig rolle i landsbyen.

Fra 1390-1511 nævnes en landsbyhovedgård "Lundbygård" som sædegård for adelsslægten Friis. I 1599 specificeres dette gods i forbindelse med en handel, det omfattende da i Lumby: Lundbygård (på 30 tdr. htk.) samt 4 gårde og 2 huse. Formentlig har et lignende antal fæstegårde i byen hørt under sognets anden hovedgård Bramstrup, i hvert fald regnedes samtlige gårde på nær en i 1610 for skattefri hoverigårde til indensogns hovedgårde. I 1664 var byen hovedsagelig delt mellem Bramstrup (4 gårde) og Søby Søgård (6 gårde), medens der ved udskiftningen foruden disse tillige er Vejlegård og Lammehave som lodsejere.

I 1802 bestod byen af 4 selvejergårde, 6 fæstegårde og 9 huse med jord-. I 1844 var 2/3 af byens enheder på selvejerhænder.

Den middelalderlige hovedgårds placering kendes ikke, men frem for den nuværende Lumbygård, bør man snarere tænke på den nordligste tvillinggård, ved hvilken der ses spor af grave på udskiftningskortet.

På trods af landsbyhovedgårdens nedlæggelse og deling (?) synes gårdtallet svagt vigende fra 1511 til 1802. I forbindelse med overgangen til selveje vokser gårdtallet drastisk igennem det 19. århundrede. Antallet af huse i byen er forholdsvis lavt (i 1688 er de øjensynlig udeladt af tællingen), men stiger i normalt omfang gennem det 19. århundrede, ligesom befolkningstallet øges i normalt omfang.

Gårdstørrelsen var i 1688 forholdsvis stor. Byen synes aldrig at have gennemlevet en egalisering.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** stor interesse

1) Anlægstype.

Den middelstore adelby af vikingetidnavnetyperen -by er centralplaceret i sit ejerlav med agerorientering. Byen havde i 1688 almindelig trevangsbrug og en meget høj opdyrkningsprocent. Byformen er en regelmæssig udgave af den slynge-vejby type, her med forteudvidelse.

2) Udviklingstype.

Landsbyen husede fra 1300-tallet og op i 1500-tallet et betydeligt gods, men det lykkedes aldrig at samle byen på en hånd. Som følge heraf er udviklingen ret træg, indtil godssystemets opløsning medfører ekspansion i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig anlægstype med en typen byform. Den videre udvikling præges af godssystemets fluktuationer.

Relikt-vurdering: særlig interesse

- 1) Bytomten er meget velbevaret såvel hvad angår i bebyggelse, veje som tofter.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret et større skovareal, men præges dog af omfattende bebyggelse langs gennemfartsveje.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: Tomt af Lumbygård.

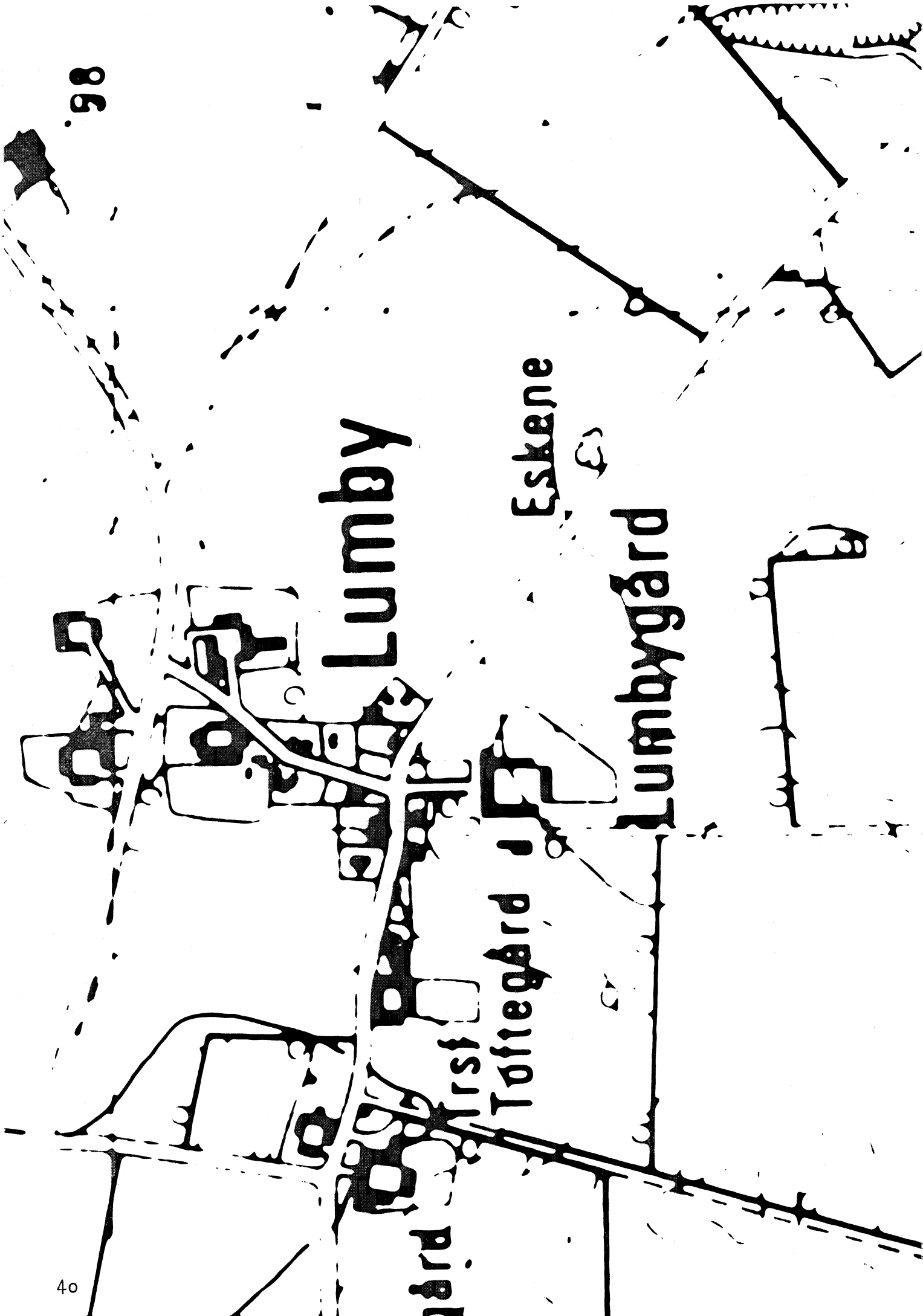
Lunby

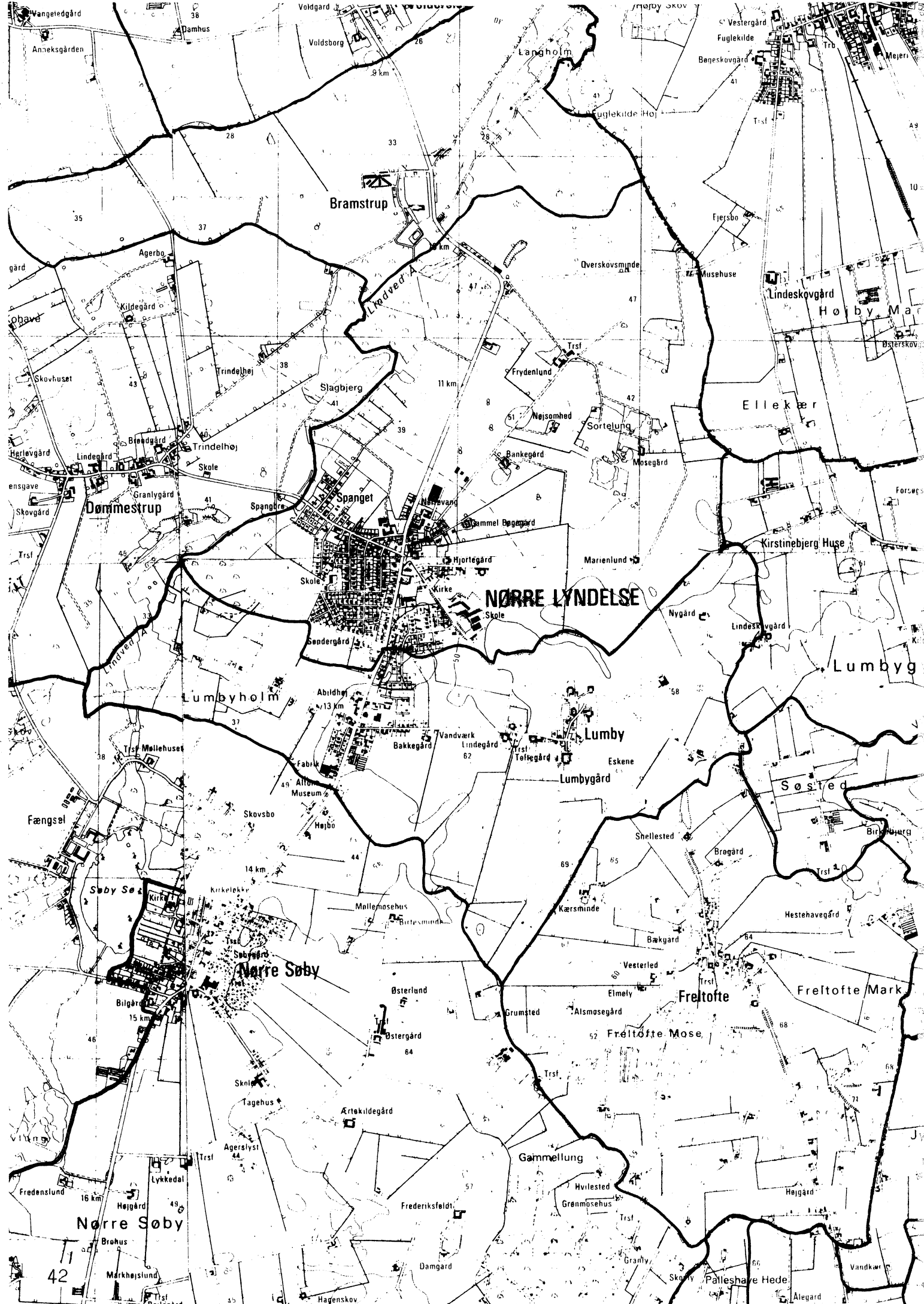
Eskene

Lunbygård

Tøftedgård

gård





Wangelegård
Anneksgården

Damhus

Voldgård
Voldsborg

Langholm

Vestergård
Fuglekilde

Bøgeskovgård

Mejeri

Bramstrup

Fjersbo

Lindeskovgård

Hobby Mark

Bøgeskov

gård

Skovhuset

Harløvgård

ensgave

Skovgård

Trstf

Trstf

Trstf

Trstf

Trstf

Trstf

Trstf

Trstf

Trstf

Trstf

Trstf

Trstf

Trstf

Trstf

Trstf

Agerbo

Kildegård

Trindelhøj

Trindelhøj

Skole

Skole

Skole

Skole

Skole

Skole

Skole

Skole

Skole

Skole

Skole

Skole

Skole

Skole

Skole

Skole

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Trindelhøj

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Slagbjerg

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Spanget

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Nørrevang

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Frydenlund

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Overkovsmide

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Musehuse

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Ellekær

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Kirstinebjerg Huse

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Forst

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

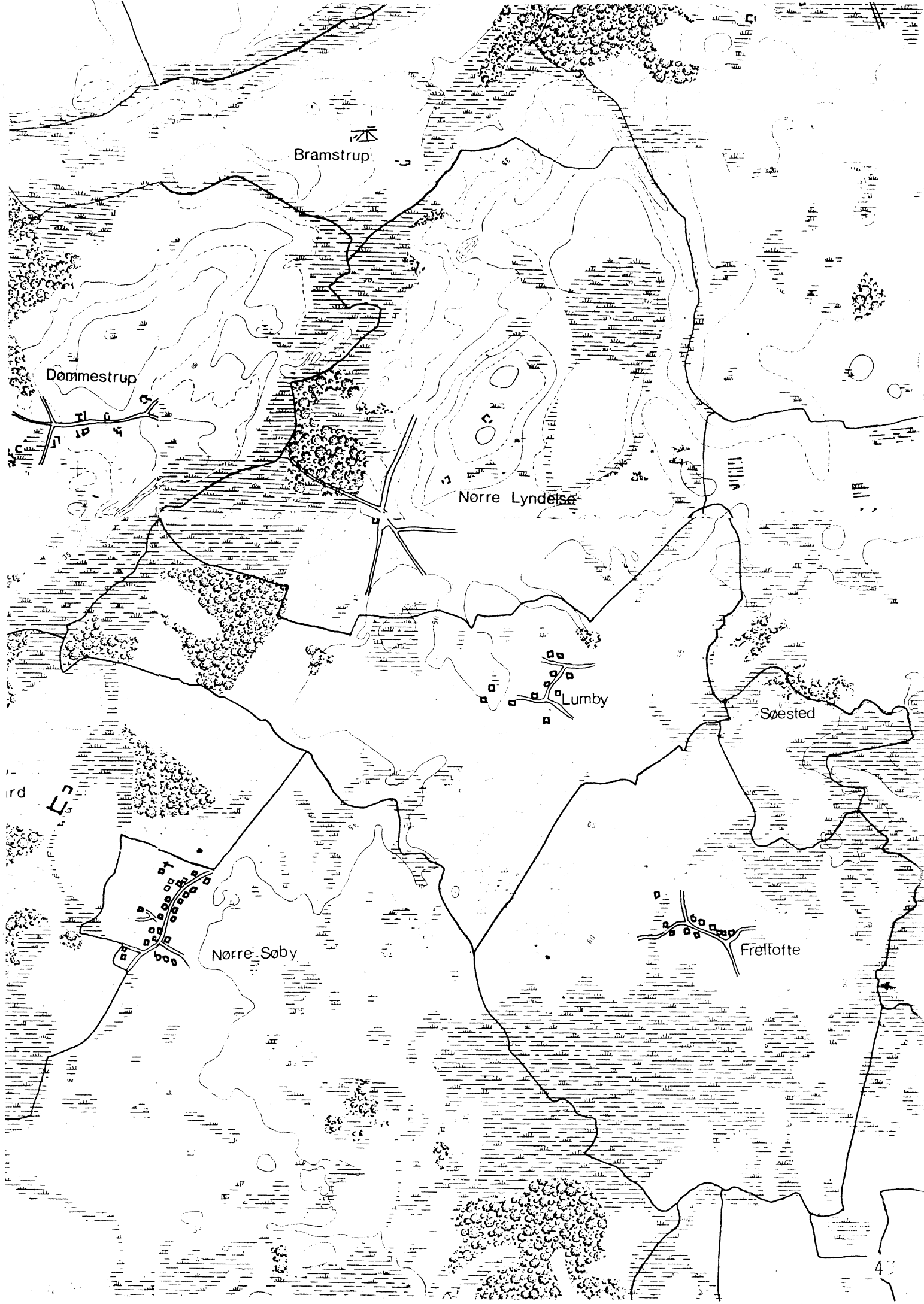
Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby

Nørre Søby



Bramstrup

Dømmestrup

Nørre Lyndelse

Lumby

Søested

Nørre Søby

Frelfofte

NR. LYNDELSE

| | | | |
|-----------------|------------------------|---------------------------|------------------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|-----------------|------------------------|---------------------------|------------------------------|

| | |
|------------------------------|----------------------------|
| Navn: Nr. Lyndelse | Navnetype: -løse |
|------------------------------|----------------------------|

Bemærkninger:

Nr. Lyndelse er nævnt første gang 1348 i formen Lundlosæ. Forleddet er "lund", som betyder "lille skov". Efterleddet er "løse", som i dette tilfælde kommer af "løsa", som måske betyder "eng" eller "græs-gang". Bebyggelsesnavne på -løse anses for dannet før vikingetid.

| | |
|------------------------------|--|
| Anlægstype: Adelby | Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder. |
|------------------------------|--|

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Nr. Lyndelse er kirkeby.

Historiske tildragelser:

I Nr. Lyndelse sogn fødtes 1724 skolemanden Joh. Ludvig Bernth, 1841 journalisten og politikerne Jørgen Pedersen, 1865 komponisten Carl Nielsen.

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Over halvdelen af gårdene er flyttet og afløst af parcelhuse, især mod S og V. Desuden er der foretaget en del vejudvidelser og vejanlæg.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Vest for den gamle landsbytomt er der opført et stort parcelhuskvarter. I den nordlige udkant er opført en cykelfabrik. Nordøst for landsbyen er bevaret et stort moseområde.

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|

STATISTIK

| | | | | | | | |
|---|---------------|---------|---------------|------|--------------|------|------------|
| Areal: 477 ha, heraf opdyrket 1688: 60%. | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 162 | 90 | 89 | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | 1511 | 1600-10 | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | 13 | 1 | 12 | 15 | 14 | 18 | 18 |
| Huse: | 1 | | 10 | | 15 | | |
| Huse m/ jord: | | | | | | 18 | 9 |
| Huse u/ jord: | | | | 10 | | 3 | 31 |
| I alt: | 14 | 1 | 22 | 25 | 29 | 39 | 58 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | 1-4 tdr. htk. | | 5-8 tdr. htk. | | 8- tdr. htk. | | Gennemsnit |
| (45) 1664 | | | | | 11 | | 14,7 |
| (87) (1:2) 1688 | 2 | | 13 | | | | 6,0 |
| 1844 | 6 | | 11 | | 1 | | |
| 1903 | 12 | | 4 | | 2 | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | 1787 | | 1845 | | 1901 | | |
| Voksne: | 142 | | 166 | | 304 | | |
| Børn: | 78 | | 81 | | 104 | | |
| I alt: | 220 | | 247 | | 408 | | |

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|----------|-----------------|--------------------|-----------------------|

| | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | 1 | | 10 | 10 | 1 | |
| 1844 | 18 | 8 | | | | 13 | | |
| 1903 | 18 | 39 | | | | | | |

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 477 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket ikke mindre end 60%. Med undtagelse af en strækning mod sydøst har ejerlavet oprindeligt været naturligt afgrænset. Men hovedgården Bramstrup har øjensynlig udvidet sine marker ind over ejerlavets nordlige spids. Ejerlavet takseredes i 1688 til 90 tdr. og i 1844 til 89 tdr. htk. I forhold hertil er landgildehartkornet 1664 meget højt. Byen havde i 1688 almindelig trevangsbrug. I 1802 nævnes det, at en 30 tdr. land stor sø i ejerlavet er blevet drænet.

To marknavne Pillestrup og Hunderup vidner formentlig om nedlagte middelalderbebyggelser.

Allerede i 1400-tallet ses Bramstrup i færd med at samle gods i byen, og inden 1610 synes hele byen på nær præstegården at være samlet under hovedgården. Det lykkedes dog øjensynlig ikke for Bramstrup at holde besiddelsen samlet. I 1802 optræder blandt de øvrige lodsejere bl.a. Søby-Søgård. Byen bestod da foruden præstegården af 13 fæstegårde og 16 huse. Overgangen til selveje var for gårdens vedkommende afsluttet i 1844, medens hovedparten af husene da endnu var i fæste.

Gårdtallet synes svagt stigende, idet tre af de største gårde deles mellem 1664 og 1688, hvorved byens gårde får et egaliseret præg. Overgangen til selveje følges kun i beskedent omfang af vækst i gårdtallet. Som følge af hoveribehovet til nabohovedgården er hustallet i byen allerede højt i 1600-tallet. Forholdet mellem gård og hustal udvikler sig normalt gennem det 19. århundrede, ligesom befolkningstallet vokser i normalt omfang, dog med en markant overvægt til århundredets anden halvdel.

I det 20. århundrede har Nørre Lyndelse udviklet sig til en bymæssig bebyggelse. Det nuværende bystævne er anlagt i 1955.

I 1865 fødtes komponisten Carl Nielsen på Nr. Lyndelse mark.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Lyndelse |
|-----------------|-----------------|--------------------|-----------------------|

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:**

stor interesse

1) Anlægstype.

Den middelstore kirke-adelby af den før-vikingetidige navnetype -løse ligger centralt placeret i sit ejerlav med agerorientering. Byen havde i 1688 almindelig trevangsbrug og en ret høj opdyrkningsprocent. Byformen er den på Fyn ret sjældne regulerede - forteby type. Pillestrup og Hunderup vidner om nedlagte middelalderbebyggelser senere har nabohovedgården Brangstrup gjort indhug i bymarken.

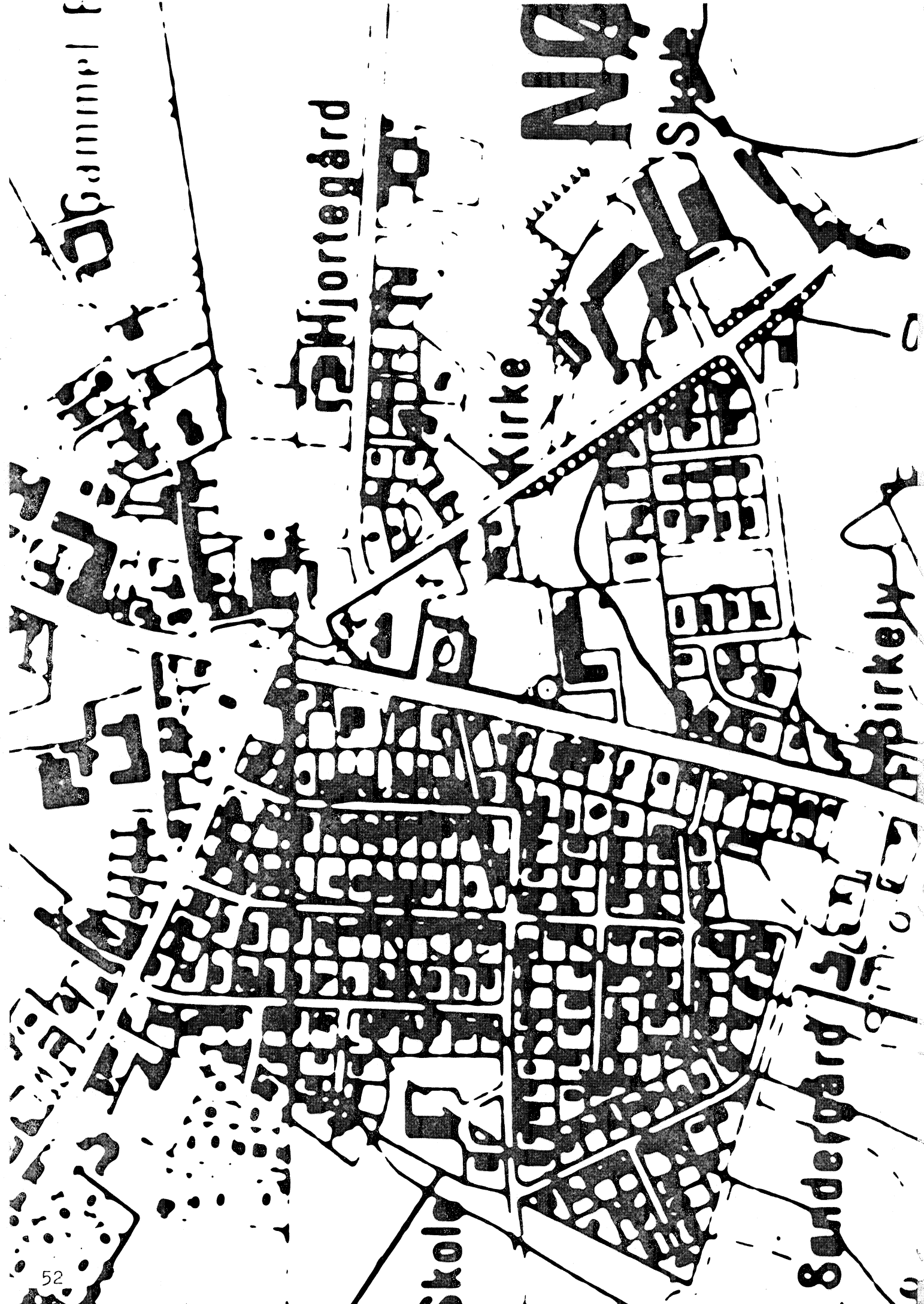
2) Udviklingstype.

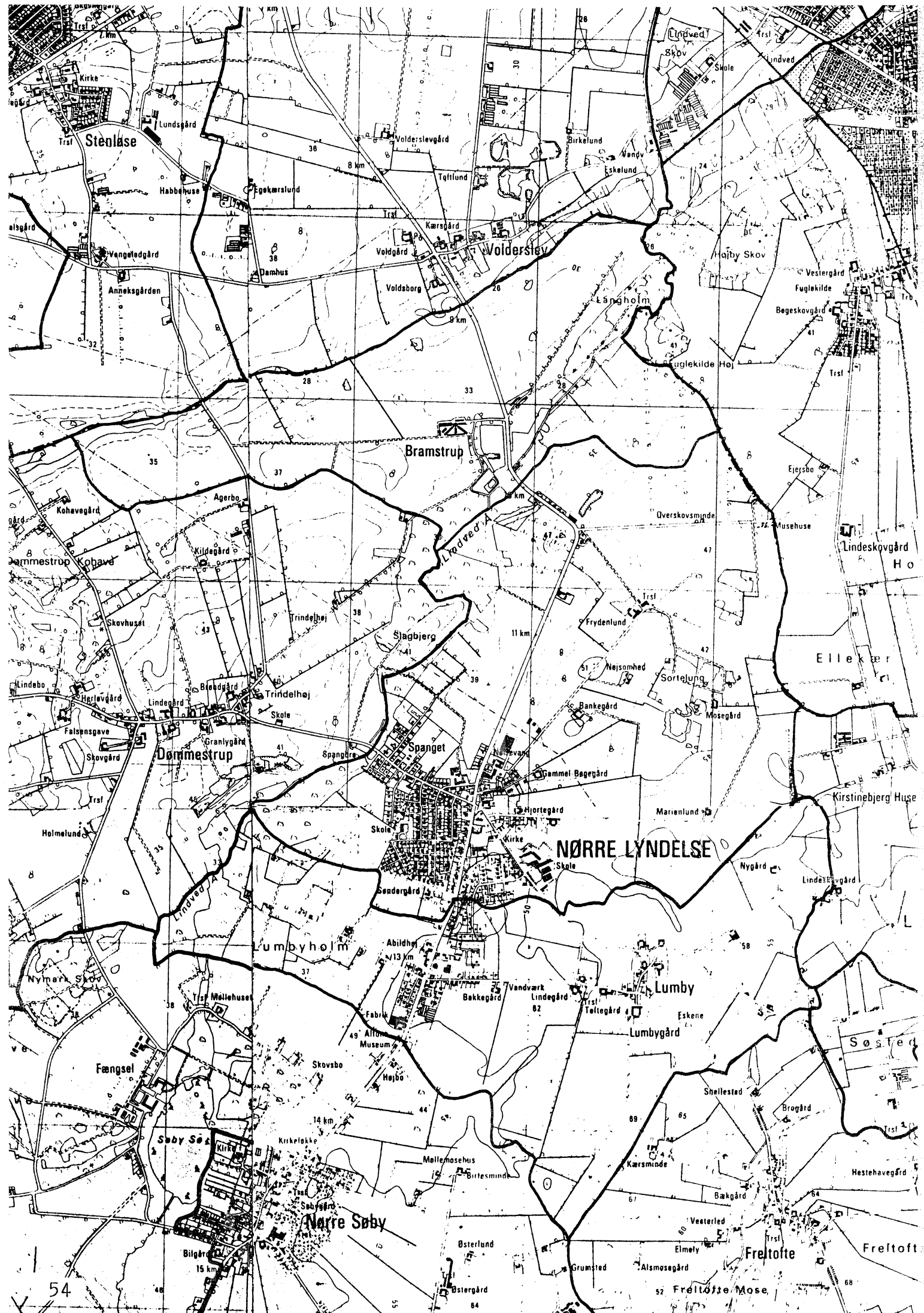
Byen samledes allerede i 1400 og 1500-tallet under Bramstrup og påvirkedes som følge heraf med tidlig husvækst og regulering. Godssystemets opløsning følges af vækst i normalt omfang.

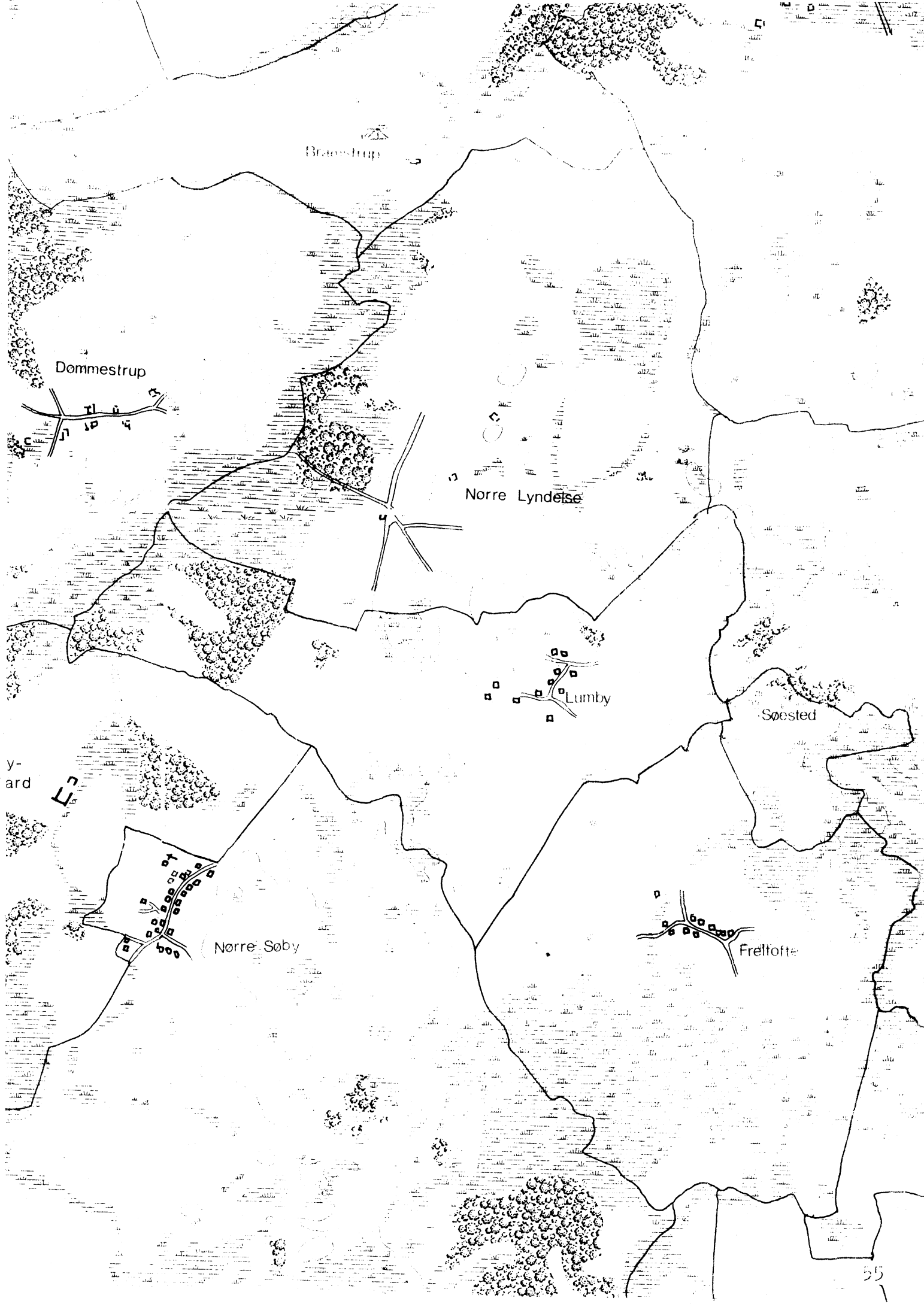
Sammenfattende drejer det sig om en sjælden anlægstype, hvis ejerlav tilmed afspejler en række vigtige bebyggelseshistoriske udviklingstrin.

Relikt-vurdering: interesse

- 1) Bytomten er opløst og nybebygget.
- 2) Kulturlandskabet. En stor del af ejerlavet er i dag præget af bymæssig bebyggelse. Der er dog bevaret et stort moseområde - den tidligere sø?.
- 3) Særlige relikter: Kirken.
- 4) Arkæologiske interesser: To nedlagte middelalderbebyggelser Hunderup og Pillestrup.







Braustrup

Dømmestrup

Norre Lyndelse

Lumby

Søested

Nørre Søby

Freltofte

y-ard

E3

NR. SØBY

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Arslev | Sogn: Nr. Søby |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

| | |
|--------------------------|--------------------------|
| Navn: Nr. Søby | Navnetype: -by |
|--------------------------|--------------------------|

Bemærkninger:

Nr. Søby er nævnt første gang 1432 i formen Syøby. Forleddet synes oprindeligt at have været "sæ", som betyder "sø". Efterleddet er "-by" som betyder "landsby". Bebyggelsesnavne på -by anses for dannet i vikingetid.

| | |
|------------------------------|--|
| Anlægstype: Adelby | Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder. |
|------------------------------|--|

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning.

Historiske tildragelser:

Carl Nielsens barndomshjem lå i Nr. Søby, men blev i forbindelse med en vejforlægning nedrevet i 1955, og genopbygget 20 m derfra.

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Søby |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten Reguleret vejforteby (!)

Bebyggelsen ligger systematisk på begge sider af den N-S-gående vej, der er udvidet til en forte.

b. Placering i forhold til by-marken

centralby agerorientering skovorientering åorientering

randby engorientering kystorientering

Orienteret mod Søby sø, der ligger i centrum af det oprindelige ejerlav.

c. Udskiftning

år: 1801 figur: Stjerneudskiftning omkring landsbyen. Det øvrige er blokudskiftet.

d. Udflytning

ved udskiftningen

efter udskiftningen 9 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1
vangeantal: 4

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med tunneldal.

jordbund: Moræneler med mindre forekomster af sen gl. ferskvandssand og tørv.

naturlig afgrænsning: Det oprindelige ejerlav: Søby sogn er for størstedelen naturlig afgrænset.

overvejende

overvejende ager med større indhold af eng og skov.

blandingsøkonomi med

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Søby |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Ca. 1/3 af gårdene er flyttet ud. De sydlige tofter bebygget med parcelhuse. En væsentlig del af den gamle forte er bevaret. Byen i dag præget af omfattende parcelhusbyggeri.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Med sydøst er bevaret et større skovareal "Røjleskov" og mosen "Gammellung". Ellers er landskabet præget af udflyttergårde.

| | | | |
|-----------------|----------------|-----------------|--------------|
| FYNS AMT | Herred: | Kommune: | Sogn: |
| | Åsum | Årslev | Nr. Søby |

STATISTIK

Areal: 865 ha, heraf opdyrket 1688: 45%.

| | | | | |
|------------------------|------|------|------|------|
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 |
| | 166 | 137 | 129 | |

Bebyggelsesenheder:

| | | | | | | | |
|---------------|------|--|------|------|------|------|------|
| | 1511 | | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | 20 | | 20 | 23 | 23 | 24 | 30 |
| Huse: | | | 10 | | 14 | | |
| Huse m/ jord: | | | | 4 | | 15 | 40 |
| Huse u/ jord: | | | | 10 | | 2 | 37 |
| I alt: | 20 | | 30 | 37 | 37 | 41 | 107 |

Størrelsesfordeling i tønder hartkorn:

| | | | | |
|-----------------|---------------|---------------|--------------|------------|
| | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | Gennemsnit |
| (68) (1:2) 1664 | | 6 | 13 | 8,7 |
| (52) (1:2) 1688 | 12 | 9 | 2 | 5,9 |
| 1844 | 2 | 21 | 1 | |
| 1903 | 23 | 7 | 0 | |

Folketal:

| | | | |
|---------|------|------|------|
| | 1787 | 1845 | 1901 |
| Voksne: | 172 | 233 | 356 |
| Børn: | 64 | 86 | 118 |
| I alt: | 236 | 319 | 474 |

| | | | |
|-----------------|---------------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Nr. Søby | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Søby |
|-----------------|---------------------|--------------------|-------------------|

| | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | 1 | | 19 | 10 | | |
| 1844 | 2 | 3 | | | 22 | 14 | | |
| 1903 | 30 | 77 | | | | | | |

Udviklingsbeskrivelse:

Det 865 ha. store ejerlav, hvoraf i 1688 var opdyrket 45%, takseredes i 1688 til 137 tdr. htk. og i 1844 tilsvarende til 129 tdr. htk. Ejerlavet har oprindelig bestået af såvel Nørre Søby som Søby Søgård. En adelig hovedgård i Søby nævnes allerede fra 1422, men først fra 1505 benævnes gården Søgård - muligvis er hovedgårdens udflytning fra byen ikke stort ældre. Søby-Søgård er flere gange blevet udvidet på byens bekostning. I 1600-tallet blev således jord fra præstegården lagt under hovedgården. Som følge heraf har landsbyen efter hånden fået en ejendommelig acentral placering i ejerlavet.

I 1422 hørte der til hovedgården 5 gårde i Søby, et antal der i 1512 var øget til 8 og i 1616 til 11 gårde og 5 huse. Inden 1664 var hovedgården (på nær præstegården) blevet eneejer. Endnu i 1844 var byen stort set samlet under Søgård, men overgangen til selveje var afsluttet i 1903.

Antallet af gårde stiger fra 20 til 23 mellem 1664 og 1688, og holdt sig herefter på dette niveau frem til 1844. Overgangen til selveje ledsages af vækst i normalt omfang. Antallet af huse var allerede højt i 1600-tallet, men holdt sig herefter på dette niveau frem til 1844. Overgangen til selveje ledsages af vækst i normalt omfang, ligesom det er tilfældet for folketallets vedkommende. I dette århundrede har byen udviklet sig til bymæssig bebyggelse.

Inden 1664 blev byen reguleret i 2 gårdklasser på henholdsvis 10,4 tdr. og 5,2 tdr. (1664) htk. Senere er byen atter blevet reguleret, men denne gang på et ensartet niveau a 5 tdr. htk.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Nr. Søby |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: særlig interesse**

1) Anlægstype.

Den store kirke-adelby af vikingetidsnavnetyperen -by, er orienteret mod søen. På grund af landsbyhovedgårdens senere udskillelse og ekspansion fremstår landsbyen nu som randby. Byen havde 4 vange men treårig rotation. Byformen er den sjældne regulerede-vejforte bytype.

2) Udviklingstype.

Ejerlavets og byens udvikling er afgørende præget af den oprindelige landsbyhovedgårds udvikling, der dels betød en gradvis beskæring af byens areal og dels flere regulerede indgreb.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis sjælden anlægstype, hvis videre udvikling er afgørende præget af hovedgårdsdriftens regulerende iddgreb.

Relikt-vurdering: interesse

- 1) Bytomten er delvis bevaret, men i dag dog præget af omfattende ny bebyggelse.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret en god del af stjerneudskiftningshegnene samt større skov og mose partier.
- 3) Særlige relikter: Kirke, præstegård (opf. 1735), Carl Nielsens hus (flyttet)
- 4) Arkæologiske interesser: -

V 50

Kirk

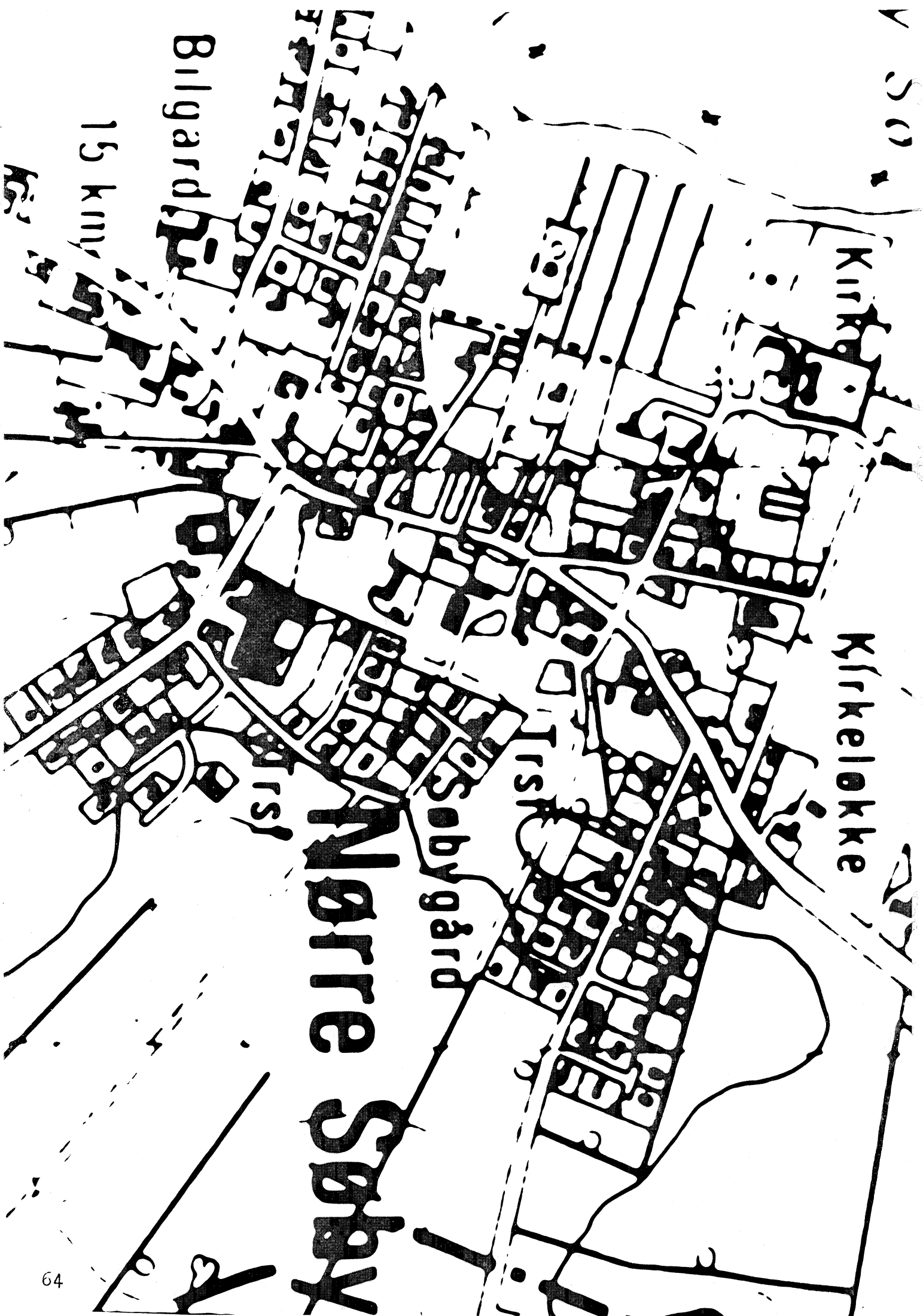
Kirke

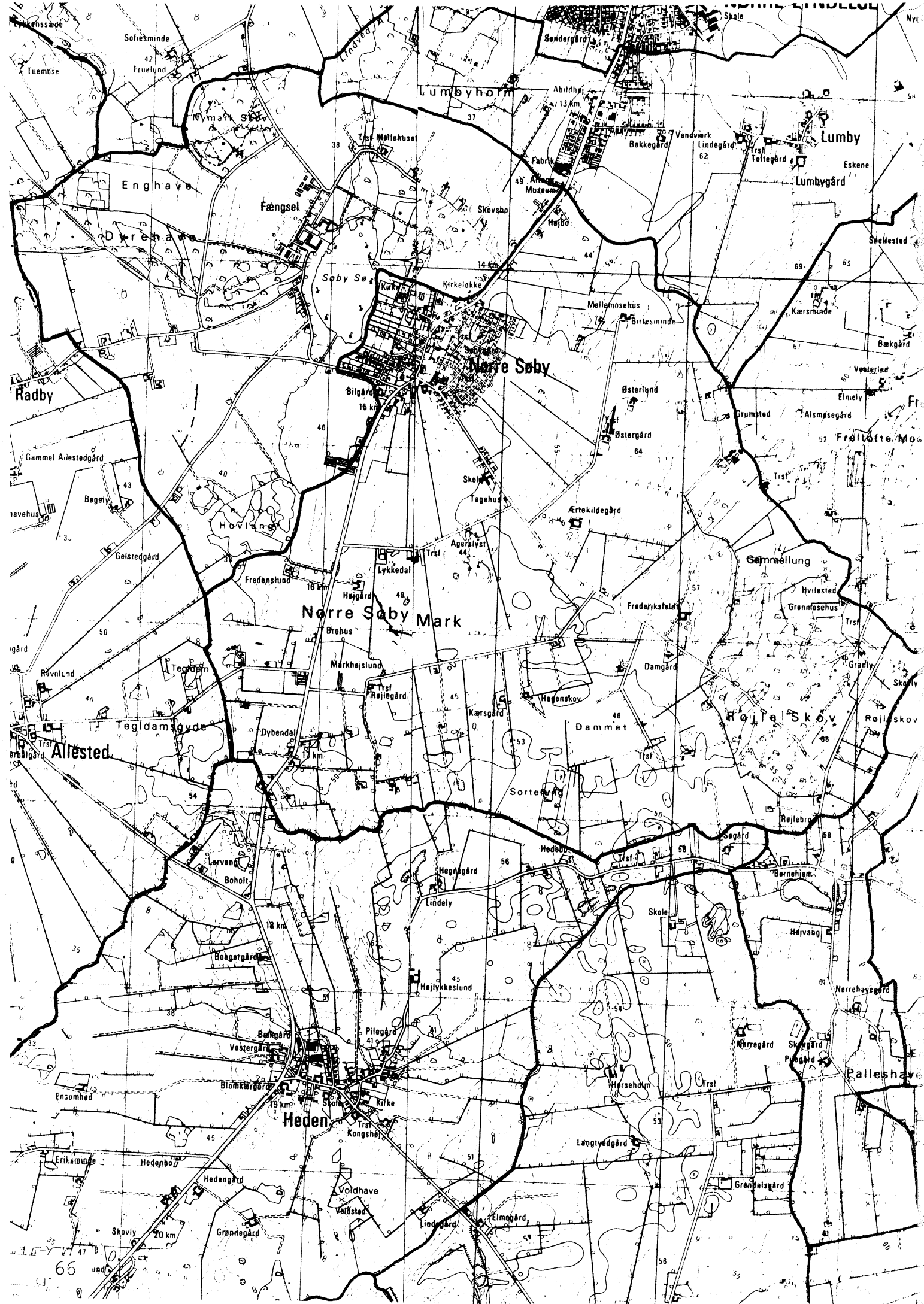
Bilgaard

15 km

bygd

Norre Soby





Sofiesminde

Frøelund

Enghava

Dyrshava

Soby Sø

Fængsel

Radby

Gammel Aalestedgård

Bogey

Gelstedgård

Hovlunds

Fredenslund

Ravnslund

Tegdam

Tegdamsøyd

Allsted

Dybendal

Løvvang

Boholt

Hogergård

Berggård

Vestergård

Blomkærgård

Heden

Ensomhed

Erikemøde

Hedengård

Skovly

Grønnegård

Lumbyhørn

Abildhøj

Fabrik

49. Aalested Museum

Skovsbo

Kirkeløkke

Nørre Søby

16 km

Skole

Tagehus

Agerslyst

Lykkedal

Højgård

Brohus

Mærkehjulsund

Trstf. Højgård

Kærsgård

Hagenskov

Dammet

Sortebrønde

Hedebøl

Hegnsgård

Lindely

Højlykkeslund

Pilegård

Horsesholm

Lønglydgård

Voldhave

Voldsted

Lindgård

Elmegård

SKOLE LINDELOU

Skole

Søndergård

Bakkegård

Vandværk

Lindegård

Lumby

Lumbygård

Eskene

Søllested

69

65

Bakgård

Vesterled

Elmely

Alsmøsegård

Frøttøfte Mose

52

Trstf.

Gæmrellung

Hvilested

Grønmoseshus

Trstf.

Grønlid

Skovly

Roilskov

Roilskov

58

Røjlebrønde

Søgård

Børnehjem

Højvang

Nørrehavegård

6

66

53

58

55



Søby-Søgard

Nørre Søby

Palleshave

Heden

Lumby

Allested

Gestel

FERRITSLEV

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

| | |
|----------------------------|----------------------------|
| Navn: Ferritslev | Navnetype: -lev. |
|----------------------------|----------------------------|

Bemærkninger:

Ferritslev er nævnt første gang 1474 i formen Færessløff. Forleddet er et personnavn af uvis oprindelse, som muligvis kommer af substantivet "fjor", som betyder "liv". Efterleddet er "-lev", som formentlig betyder "arvegods". Bebyggelsesnavne på -lev anses for dannet før vikingetid.

| | |
|------------------------------|--|
| Anlægstype: Adelby | Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder. |
|------------------------------|--|

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Ferritslev har tidligere været kirkeby.

Historiske tildragelser:

I Ferritslev har der tidligere været en kirke, som befaltes nedlagt ved kongebrev 1555.

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Det har ikke været muligt at genfinde en eneste gård på sin oprindelige toft.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Et stort parcelhuskvarter er opført nord for den gamle landsbytomt. Mod syd og mod vest et bevaret skovparti.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Arslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

STATISTIK

| | | | | | | | |
|---|---------|---------------|---------------|--------------|------------|------|------|
| Areal: | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 204 | 108 | | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | | 1600-10 | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | | 19 | 17 | 18 | 16 | 16 | 33 |
| Huse: | | 7 | 7 | | 9 | | |
| Huse m/ jord: | | | | | | 17 | 25 |
| Huse u/ jord: | | | | | | | 30 |
| I alt: | | 26 | 24 | 18 | 25 | 33 | 88 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | Gennemsnit | | |
| (53) | 1664 | | 3 | 14 | 12,0 | | |
| (56) | 1688 | 4 | 12 | 2 | 6,0 | | |
| | 1844 | 4 | 11 | 1 | | | |
| | 1903 | 29 | 3 | 1 | | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | | 1787 | 1845 | 1901 | | | |
| | Voksne: | 114 | 127 | 272 | | | |
| | Børn: | 70 | 83 | 129 | | | |
| | I alt: | 184 | 210 | 401 | | | |

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

| | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | 6 | 3 | | | 11 | 4 |
| 1844 | 5 | 8 | | | | 9 | 11 | |
| 1903 | 31 | 50 | | | | | 2 | 5 |

Udviklingsbeskrivelse:

Hele Rolfsted sogn opmålt ved udskiftningen som et ejerlav, skønt Ferritslev tidligere udgjorde et sogn for sig og hørte til Vindinge og ikke Åsum herred.

Ferritslev takseredes i 1688 til 108 tdr. htk. I forhold hertil er landgildehartkornet 1664 overraskende højt. Ferritslevgård fungerede som adelig hovedgård sidst i 1500-tallet, men synes ikke at have fået jordene udskilt i særskilt enemærke. Et marknavn "Bonderup skift" vidner formentlig om en nedlagt middelalderbebyggelse. I 1688 havde Ferritslev 4 vange og treårig rotation.

I senmiddelalderen tilhørte 4 af byens gårde forskellige sognekirker, medens Odensebispen og Skt. Hans Kloster havde hver en gård. Blandt adelen var Hellerupgård dominerende besidder med 6 gårde og 4 huse i 1664. I 1802 var Hellerupgård stadig største lodsejer. Byen bestod da af 19 fæstegårde og 10 huse. I 1844 var kun 1/3 af byen i selveje, og endnu i 1903 var enkelte enheder i fæste.

Antallet af gårde synes svagt varierende fra 16-19 gårde i perioden 1610 til 1844, herefter sker der en voldsom vækst i forbindelse med godssystemets opløsning. Antallet af huse synes allerede forholdsvis højt i 1610 (i 1688 er husene udeladt), og hustallet ekspanderer i normalt omfang igennem det 19. århundrede, ligesom befolkningstallet, hvis vækst især er markant i det 19. århundredes anden halvdel.

Gårdstørrelsen var i 1688 gennemsnitlig normal. Byen synes aldrig egaliseret, Ferritslev kirke blev nedbrudt ifølge tilladelse af 1555 - på kirkestedet er nu anlæg med murrester.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse:

Interesse:

Stor
interesse:Særlig
interesse:**Landsbytypologisk vurdering:** interesse

1) Anlægstype.

Den middelstore adelby af før-vikingetidnavnegruppen -lev, er central-placeret med agerorientering. Byen havde i 1688 4 vange og 3 årig rotation. Byformen er uregelmæssig vejforteby. I ejerlavet findes en nedlagt middelalderbebyggelse Bonderup.

2) Udviklingstype.

Skønt byen i 1500-tallet havde en landsbyhovedgård blev landsbyens struktur ikke afgørende påvirket af godsøkonomien. Den sene overgang til selveje fulgtes af en hastig ekspansion.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig ikke særlig typeren anlægstype med en forholdsvis ukarakteristisk udvikling.

Relikt-vurdering: mindre interesse

1) Bytomten er opløst og nybebygget.

2) Kulturlandskabet præget af store parcelhuskvarterer. Et større skovareal bevaret.

3) Særlige relikter: Kirketomt.

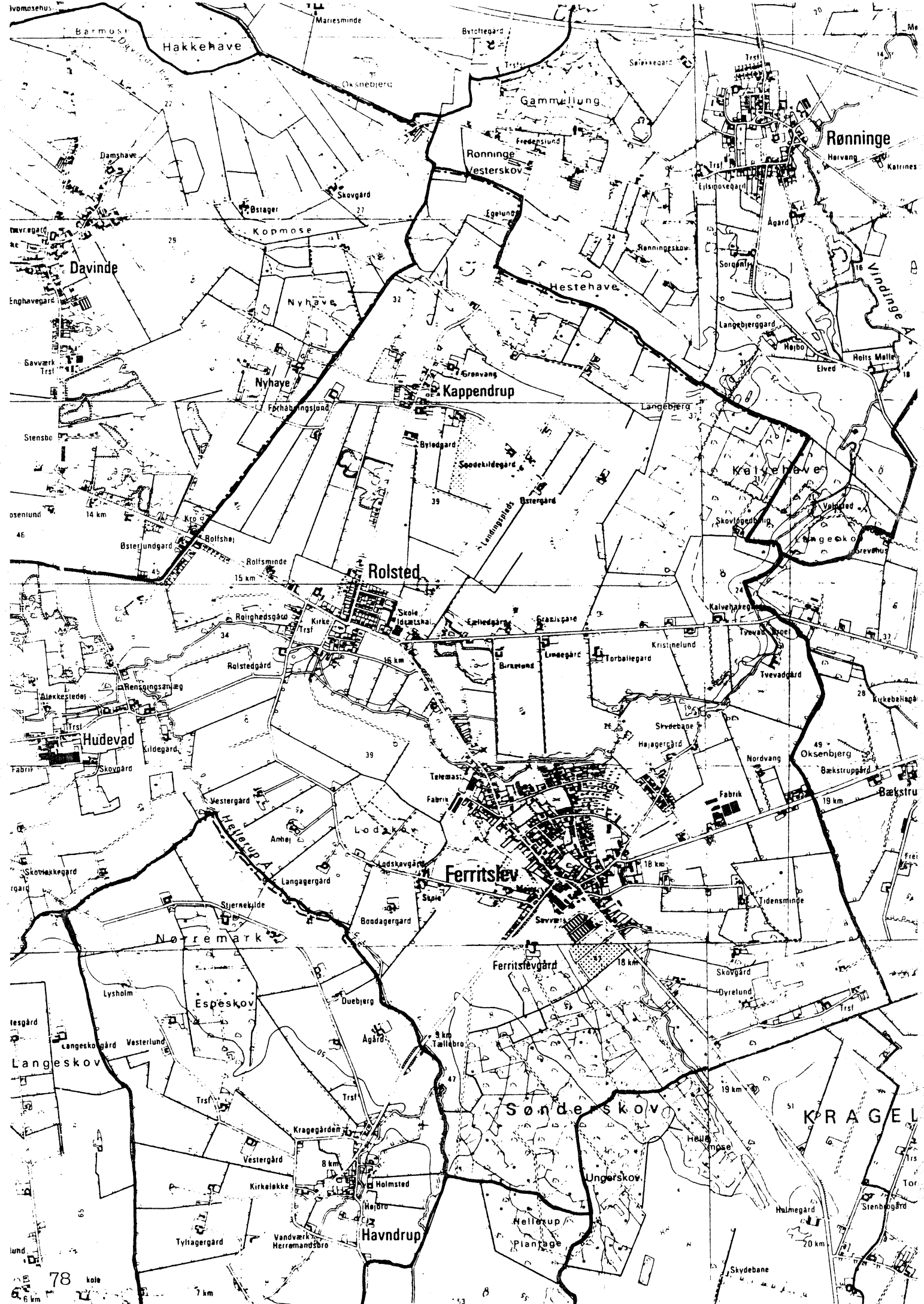
4) Arkæologiske interesser: -



Ferritslev

Meyer

Savværk



Hakkehave

Rønninge

Davinde

Rønninge
Vesterskov

Kappendrup

Rolsted

Ferritslev

Nøremark

Espeskov

Sønderskov

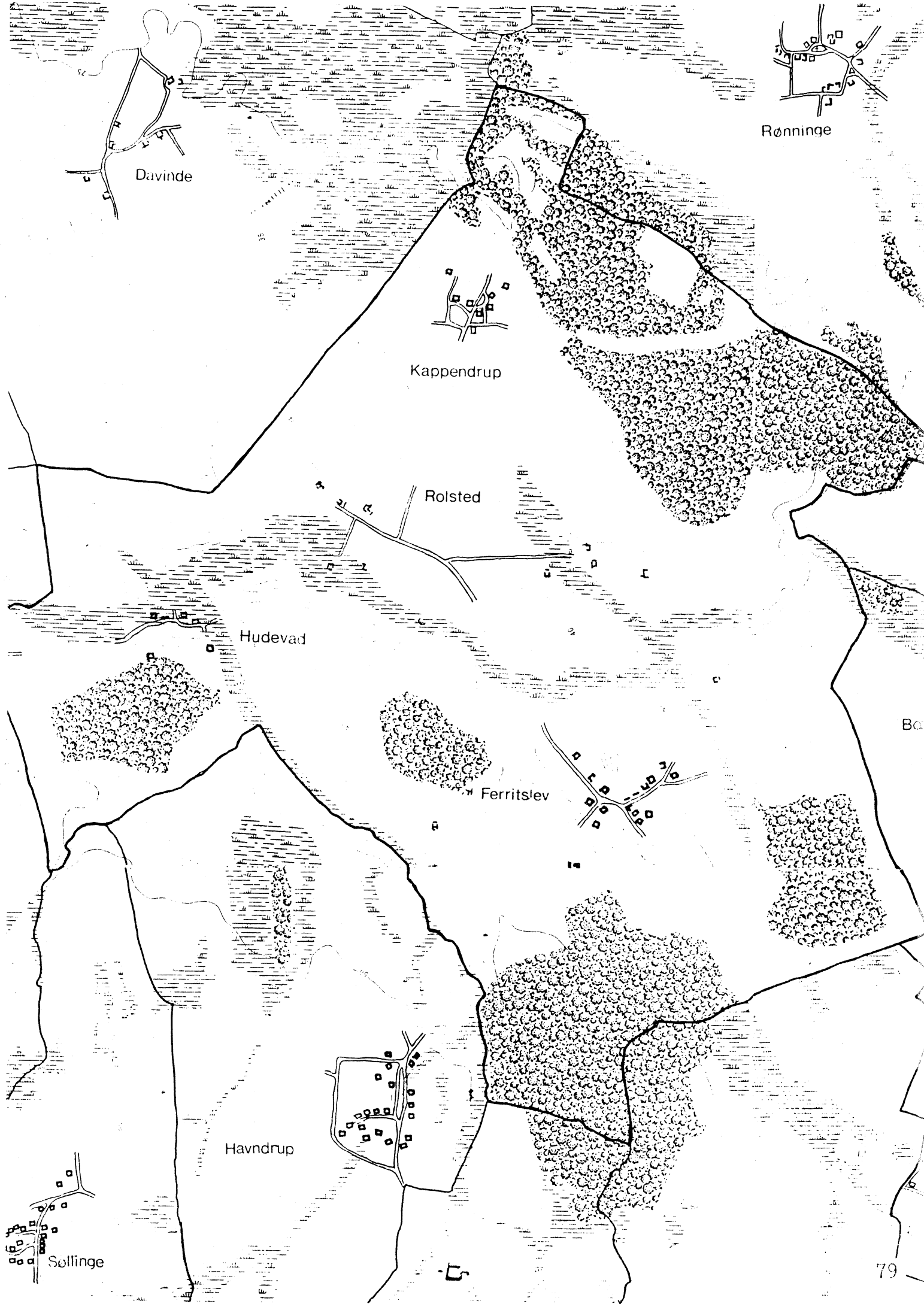
KRAGEL

Havndrup

78

kole

6 km 7 km



Rønninge

Davinde

Kappendrup

Rolsted

Hudevad

Ferritslev

Havndrup

Søllinge

HUDEVAD

| | | | |
|-----------------|------------------------|---------------------------|--------------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|------------------------|---------------------------|--------------------------|

| | |
|-------------------------|-------------------|
| Navn: Hudevad | Navnetype: |
|-------------------------|-------------------|

Bemærkninger:

Hudevad er nævnt første gang 1419 i formen Hudeuadt. Navnets oprindelse er usikker, men dets betydning er blevet tolket som betydende et sted, hvor man skulle huje (råbe) efter folk i byen, som skulle fortælle, hvordan man bedst kommer over åen, som løber tæt ved byen.

| | |
|---|--|
| Anlægstype: Udflytterbebyggelse | Anlæggelsestidspunkt: Middelalder. |
|---|--|

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse (torp) er en fra moderbyen (adelbyen) udflyttet bebyggelse.

Historiske tildragelser:

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

BY- OG EJERLAVSTYPE

a. By-tomten (Slynget vejby).

De 5 gårde ligger for spredt til at kunne typologiseres efter Hastrup.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering

Gårdene ligger langs Vindinge Å, som bymarken strækker sig på begge sider af.

c. Udskiftning Blokudskiftning.

år: 1794 figur:

d. Udflytning

- ved udskiftningen
 efter udskiftningen

ØKONOMI**a. Vangesystem**

driftssystem: 3- vangsbrug

rotation: 2/1

vangeantal: 3

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade med hedeslette.

jordbund: Moræneler med mindre forekomster af senegl. grus, tørv og alluv. ler og sand.

naturlig afgrænsning: Mod S og Ø.

- overvejende
 overvejende med større indhold af
 blandingsøkonomi med ager, eng og skov.

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Arslev | Sogn: Rolfsted |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

De 5 gårde ligger på deres oprindelige tomter. Kun et par enkelte huse er kommet til senere foruden den store radiatorfabrik umiddelbart vest for landsbytomten.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Et vådområde i Vindinge ådal er bevaret. Nord for dette foregår der et omfattende grusgraveri. Desuden er der kommet et par gårde mod S-V i ressourceområdet.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

STATISTIK

| | | | | | | | |
|---|---------|---------------|---------------|--------------|------------|------|------|
| Areal: | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 65 | 35 | | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | | 1600-10 | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | | 5 | 5 | 5 | 5 | 10 | 12 |
| Huse: | | | | | 3 | | |
| Huse m/ jord: | | | | | | 12 | 8 |
| Huse u/ jord: | | | | 1 | | | 10 |
| I alt: | | 5 | 5 | 6 | 8 | 22 | 30 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | Gennemsnit | | |
| (60) | 1664 | | 1 | 4 | 13,0 | | |
| | 1688 | 1 | 4 | | 7,0 | | |
| | 1844 | 5 | 5 | | | | |
| | 1903 | 11 | 1 | 0 | | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | | 1787 | 1845 | 1901 | | | |
| | Voksne: | 35 | 66 | 108 | | | |
| | Børn: | 18 | 23 | 39 | | | |
| | I alt: | 53 | 89 | 147 | | | |

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

| Besiddelsesforhold: | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|---------------------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | 2 | | | | 3 | |
| 1844 | 9 | 12 | | | | | 1 | |
| 1903 | 12 | 18 | | | | | | |

Udviklingsbeskrivelse:

Den lille udflytterbebyggelse Hudevad takseredes i 1688 til 35 tdr. htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende højt.

Byen havde i 1688 almindelig trevangsbrug, men bymarken var endnu omkring 1800 domineret af store skovarealer.

I 1419 erhvervede adelsmanden Sten Basse halvdelen af byen, nemlig 2 gårde og 1/2 mølle. Dette gods skænkedes i 1441 til Antvorskov Kloster, der imidlertid i 1486 afhændede de 2 gårde - møllen åbenbart borte - til Skt. Hans Kloster i Odense, hvorfra de kom til kronen. Byen forblev delt på flere besidderes hænder.

Den bestod i 1802 af 3 selvejergårde, 3 fæstegårde og 7 huse med jord. Overgangen til selveje var stort set gennemført i 1844.

Antallet af gårde var fra 1610 til 1774 konstant 5, men stiger herefter til mere end det dobbelte i forbindelse med godssystemets opløsning. Antallet af huse var beskedent i 1774, men vokser herefter i normalt omfang. I overensstemmelse med den voldsomme gårdekspansion stiger også befolkningstallet ud over det normale.

Gårdstørrelsen var i 1688 lidt over det normale. Byen synes aldrig egaliseret.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** stor interesse

1) Anlægstype.

Den lille udflytterbebyggelse er centralplaceret i sit ejerlav ned til et engområde omkring Vindinge Å. Byen havde i 1688 almindelig trevangsbrug, men ejerlavet var endnu v. 1800 stærkt præget af skov. Byformen synes da også at pege mod en rydningsby, eftersom netop disse ofte fremviser en spredt enkeltgårdslignende struktur.

2) Udviklingstype.

Byen synes aldrig samlet på en besidders hånd, og udviklingen frem til gods-systemets opløsning er i det hele træg og ukarakteristisk.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis sjælden anlægstype uden markant udvikling.

Relikt-vurdering: stor interesse

- 1) Byformen er for gårdenes vedkommende velbevaret. Gårdenes spredte placering samt nyere industribygninger i umiddelbar tilknytning hertil skæmmer dog helhedsindtrykket.
- 2) Kulturlandskabet har bevaret et vådområde, men præges i øvrigt af omfattende grusgravning.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: En mølletomt.

Rensningsanlæg

Kildegård

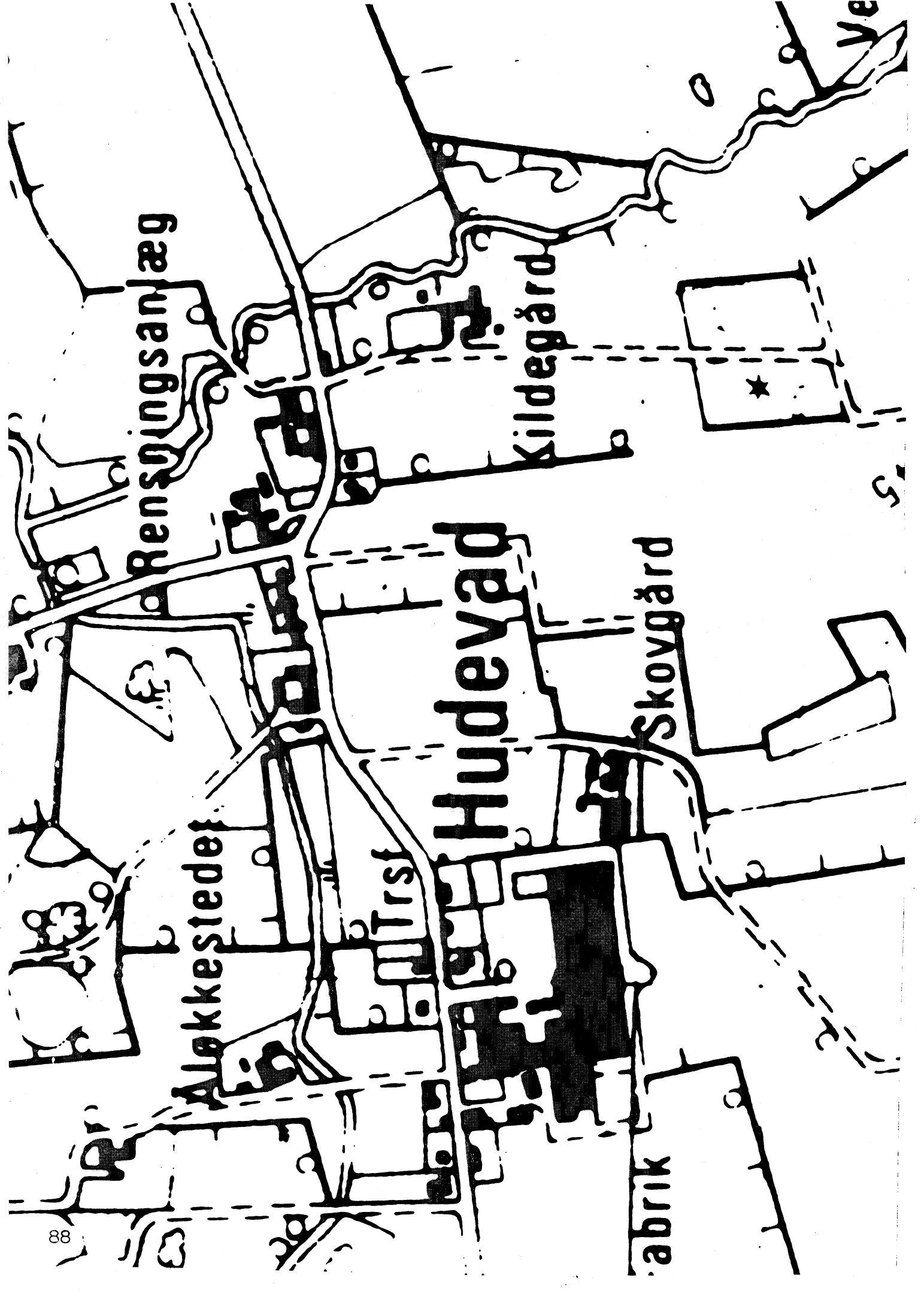
Hudevåd

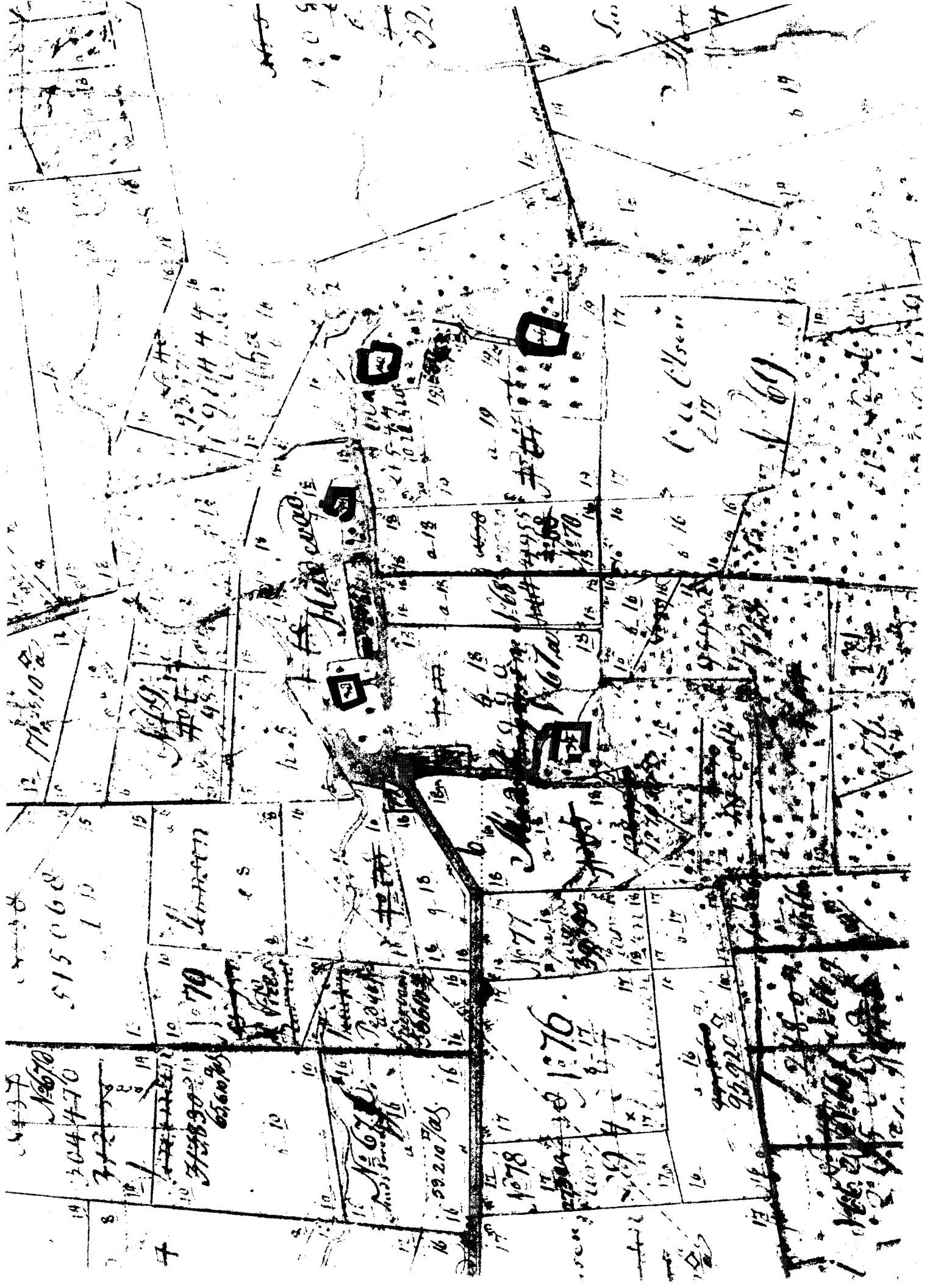
Skovgård

Alakkestedet

Trst

abrik





12-17
10-11
13-14
15-16
18-19
20-21
22-23
24-25
26-27
28-29
30-31
32-33
34-35
36-37
38-39
40-41
42-43
44-45
46-47
48-49
50-51
52-53
54-55
56-57
58-59
60-61
62-63
64-65
66-67
68-69
70-71
72-73
74-75
76-77
78-79
80-81
82-83
84-85
86-87
88-89
90-91
92-93
94-95
96-97
98-99
100-101

12-17
10-11
13-14
15-16
18-19
20-21
22-23
24-25
26-27
28-29
30-31
32-33
34-35
36-37
38-39
40-41
42-43
44-45
46-47
48-49
50-51
52-53
54-55
56-57
58-59
60-61
62-63
64-65
66-67
68-69
70-71
72-73
74-75
76-77
78-79
80-81
82-83
84-85
86-87
88-89
90-91
92-93
94-95
96-97
98-99
100-101

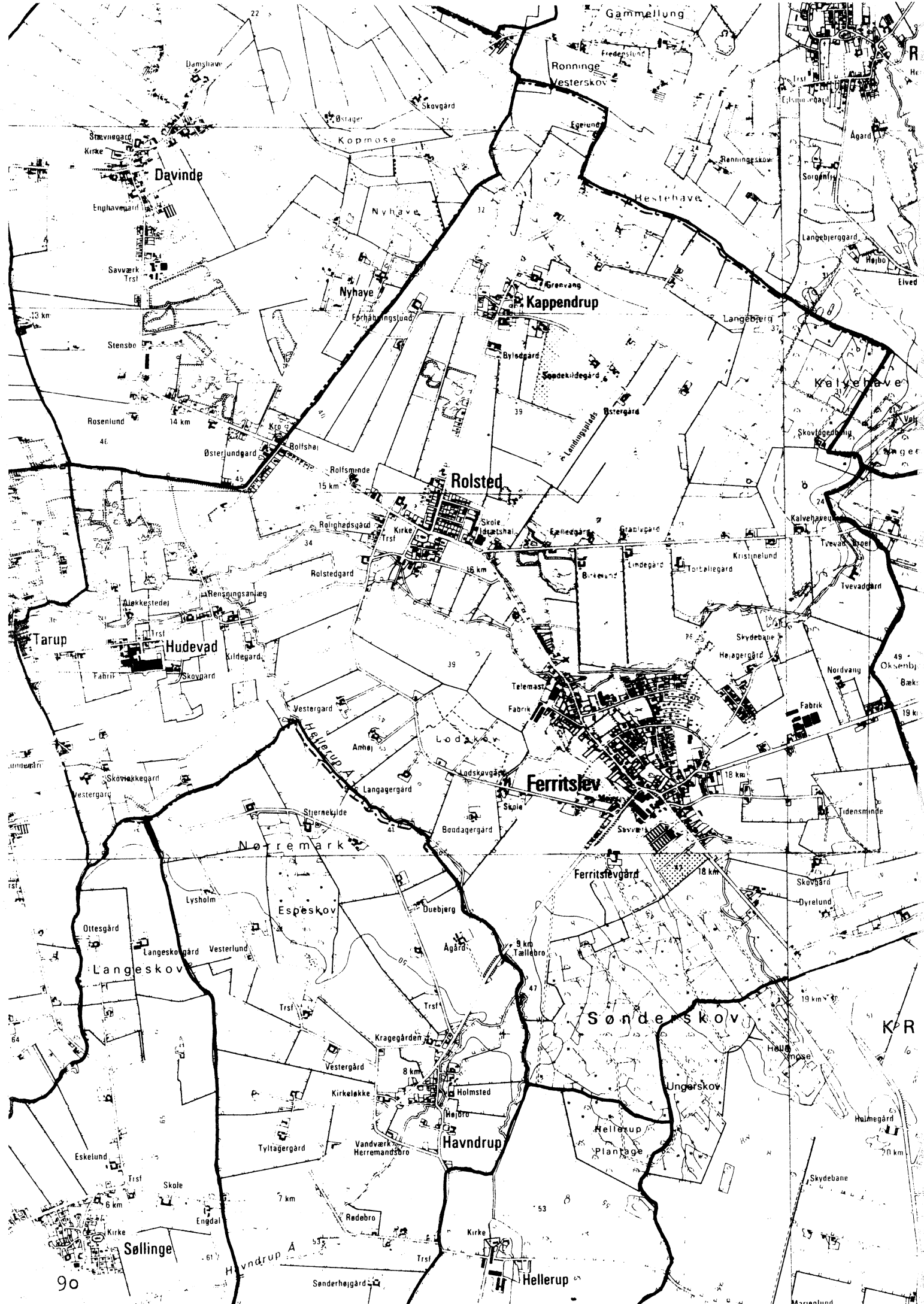
12-17
10-11
13-14
15-16
18-19
20-21
22-23
24-25
26-27
28-29
30-31
32-33
34-35
36-37
38-39
40-41
42-43
44-45
46-47
48-49
50-51
52-53
54-55
56-57
58-59
60-61
62-63
64-65
66-67
68-69
70-71
72-73
74-75
76-77
78-79
80-81
82-83
84-85
86-87
88-89
90-91
92-93
94-95
96-97
98-99
100-101

12-17
10-11
13-14
15-16
18-19
20-21
22-23
24-25
26-27
28-29
30-31
32-33
34-35
36-37
38-39
40-41
42-43
44-45
46-47
48-49
50-51
52-53
54-55
56-57
58-59
60-61
62-63
64-65
66-67
68-69
70-71
72-73
74-75
76-77
78-79
80-81
82-83
84-85
86-87
88-89
90-91
92-93
94-95
96-97
98-99
100-101

12-17
10-11
13-14
15-16
18-19
20-21
22-23
24-25
26-27
28-29
30-31
32-33
34-35
36-37
38-39
40-41
42-43
44-45
46-47
48-49
50-51
52-53
54-55
56-57
58-59
60-61
62-63
64-65
66-67
68-69
70-71
72-73
74-75
76-77
78-79
80-81
82-83
84-85
86-87
88-89
90-91
92-93
94-95
96-97
98-99
100-101

12-17
10-11
13-14
15-16
18-19
20-21
22-23
24-25
26-27
28-29
30-31
32-33
34-35
36-37
38-39
40-41
42-43
44-45
46-47
48-49
50-51
52-53
54-55
56-57
58-59
60-61
62-63
64-65
66-67
68-69
70-71
72-73
74-75
76-77
78-79
80-81
82-83
84-85
86-87
88-89
90-91
92-93
94-95
96-97
98-99
100-101

12-17
10-11
13-14
15-16
18-19
20-21
22-23
24-25
26-27
28-29
30-31
32-33
34-35
36-37
38-39
40-41
42-43
44-45
46-47
48-49
50-51
52-53
54-55
56-57
58-59
60-61
62-63
64-65
66-67
68-69
70-71
72-73
74-75
76-77
78-79
80-81
82-83
84-85
86-87
88-89
90-91
92-93
94-95
96-97
98-99
100-101



Davinde

Kappendrup

Rolsted

Ferritslev

Sønder Skov

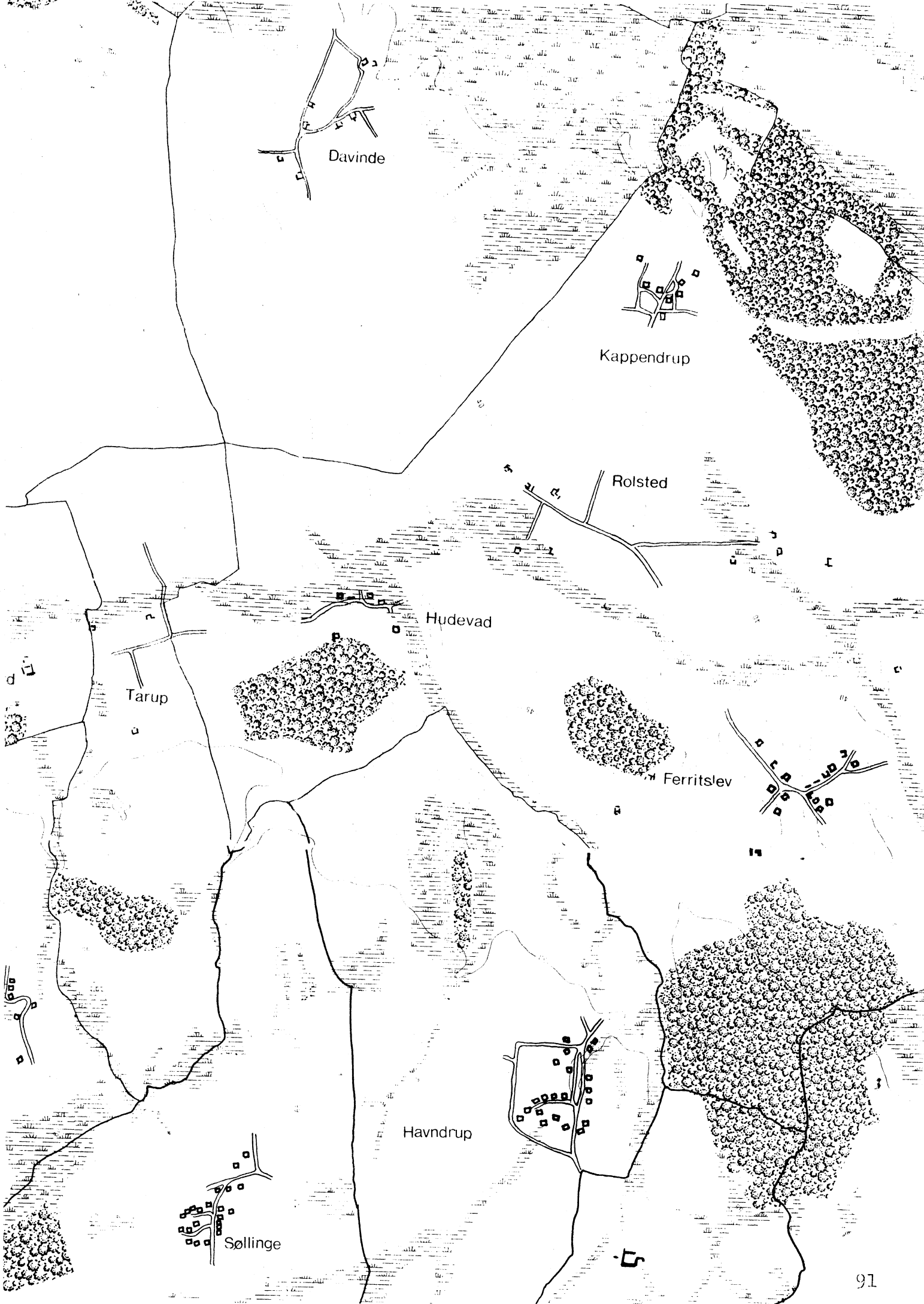
Havndrup

Hudevad

Nøremark

Langeskov

Søllinge



Davinde

Kappendrup

Rolsted

Hudevad

Tarup

Ferritslev

Havndrup

Søllinge

KAPPENDRUP

| | | | |
|-----------------|-----------------------|---------------------------|--------------------------|
| FYNS AMT | Hered: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------------|---------------------------|--------------------------|

| | |
|----------------------------|-----------------------------|
| Navn: Kappendrup | Navnetype: -torp. |
|----------------------------|-----------------------------|

Bemærkninger:

Kappendrup er nævnt første gang 1397 i formen Capedorp. Forleddet er mandsnavnet og tilnavnet "Kabbi". Efterleddet er "-torp", som betyder bebyggelse. Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i vikingetid eller middelalder.

| | |
|---|--|
| Anlægstype: Udflytterbebyggelse | Anlæggelsestidspunkt: Middelalder. |
|---|--|

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse (torp) er en fra moderbyen (adelbyen) udflyttet bebyggelse.

Historiske tildragelser:

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|

BY- OG EJERLAVSTYPER

a. By-tomten Uregelmæssig vejforteby.

Bebyggelsen er placeret usystematisk omkring en fortelignende gadeudvidelse, der har flere forgreninger.

b. Placering i forhold til by-marken

- centralby agerorientering skovorientering åorientering
 randby engorientering kystorientering

c. Udskiftning

Blokudskiftning.

år: 1794 figur:

d. Udflytning

- ved udskiftningen
 efter udskiftningen 2 gårde.

ØKONOMI

a. Vangesystem

driftssystem: 3-vangsbrug rotation: 2/1

vangeantal: (markfællesskab med Rolfsted).

b. Ressourceområdets sammensætning

landskabsform: Moræneflade, hedeslette og åse.

jordbund: Moræneler og diluv. morænegrus.

naturlig afgrænsning: Mod Ø, N og V (skov og eng).

- overvejende
 overvejende ager med større indhold af skov.
 blandingsøkonomi med

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Ca. 25% af gårdene flyttet ud. Kun meget få huse er opført.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del udskiftningshegn bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Større skovareal bevaret.

| | | | |
|----------|-------------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: " Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|----------|-------------------|--------------------|-------------------|

STATISTIK

| | | | | | | | |
|---|---------|---------------|---------------|--------------|------------|------|------|
| Areal: | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 119 | 56 | | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | 1511 | 1600-10 | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | 12 | 11 | 10 | 10 | 10 | 11 | 15 |
| Huse: | | | 1 | | 5 | | |
| Huse m/ jord: | | | | 2 | | 6 | 10 |
| Huse u/ jord: | | | | 2 | | 3 | 9 |
| I alt: | 12 | 11 | 11 | 14 | 15 | 20 | 34 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | Gennemsnit | | |
| (50) | 1664 | | 2 | 8 | 11,9 | | |
| (80) | 1688 | 2 | 7 | 1 | 5,5 | | |
| | 1844 | 4 | 7 | | | | |
| | 1903 | 10 | 5 | 0 | | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | | 1787 | 1845 | 1901 | | | |
| | Voksne: | 52 | 104 | 116 | | | |
| | Børn: | 27 | 40 | 46 | | | |
| | I alt: | 79 | 144 | 162 | | | |

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: årslev | Sogn: Rolfsted |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|

| Besiddelsesforhold: | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|---------------------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | 1 | | | | | | 9 | 1 |
| 1844 | 10 | 8 | | | | | 1 | 1 |
| 1903 | 15 | 19 | | | | | | |

Udviklingsbeskrivelse:

Kappendrup er en udflytterbebyggelse fra Rolfsted, som den i 1682 havde markfællesskab men de to byer havde da trevangsbrug. Kappendrup vurderedes i 1688 til 56 tdr. htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 meget højt.

Byens ene selvejergård omtales allerede i 1537. Af de 9 adelsgårde i 1664 tilhørte de 4 Rønninge Søgård og de 2 Hellerup. Byens besiddelsesforhold forblev spredte. I 1802 bestod byen af 6 fæstegårde og 4 selvejergårde foruden 8 huse. Overgangen til selveje var stort set afsluttet i 1844.

Antallet af gårde synes svagt faldende fra 1514 til 1664, men holder herefter niveauet frem til 1802. I forbindelse med godssystemets opløsning stiger gårdtallet i normalt omfang, hvorimod hustallets stigning ligger i underkanten af det normale. Befolkningen vokser i normalt omfang fra 1787 til 1901.

Gårdstørrelsen lå i 1688 under herredgennemsnittet. Der synes aldrig at være foregået nogen egalisering i byen.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** interesse

1) Anlægstype.

Den middelstore udflytterbebyggelse af vikingetidnavnetypen -torp indgik endnu i 1682 i markfællesskab med moderbyen. Kappendrup er centralplaceret, agerorienteret og har 3 vangsbrug. Byformen er uregelmæssig vejforteby.

2) Udviklingstype.

Byen får aldrig centraliserede besiddelsesforhold og udvikler sig som følge heraf trægt, indtil godssystemets opløsning følges af ekspansion i normalt omfang.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig anlægstype uden særlige udviklingsmæssige karakteristika.

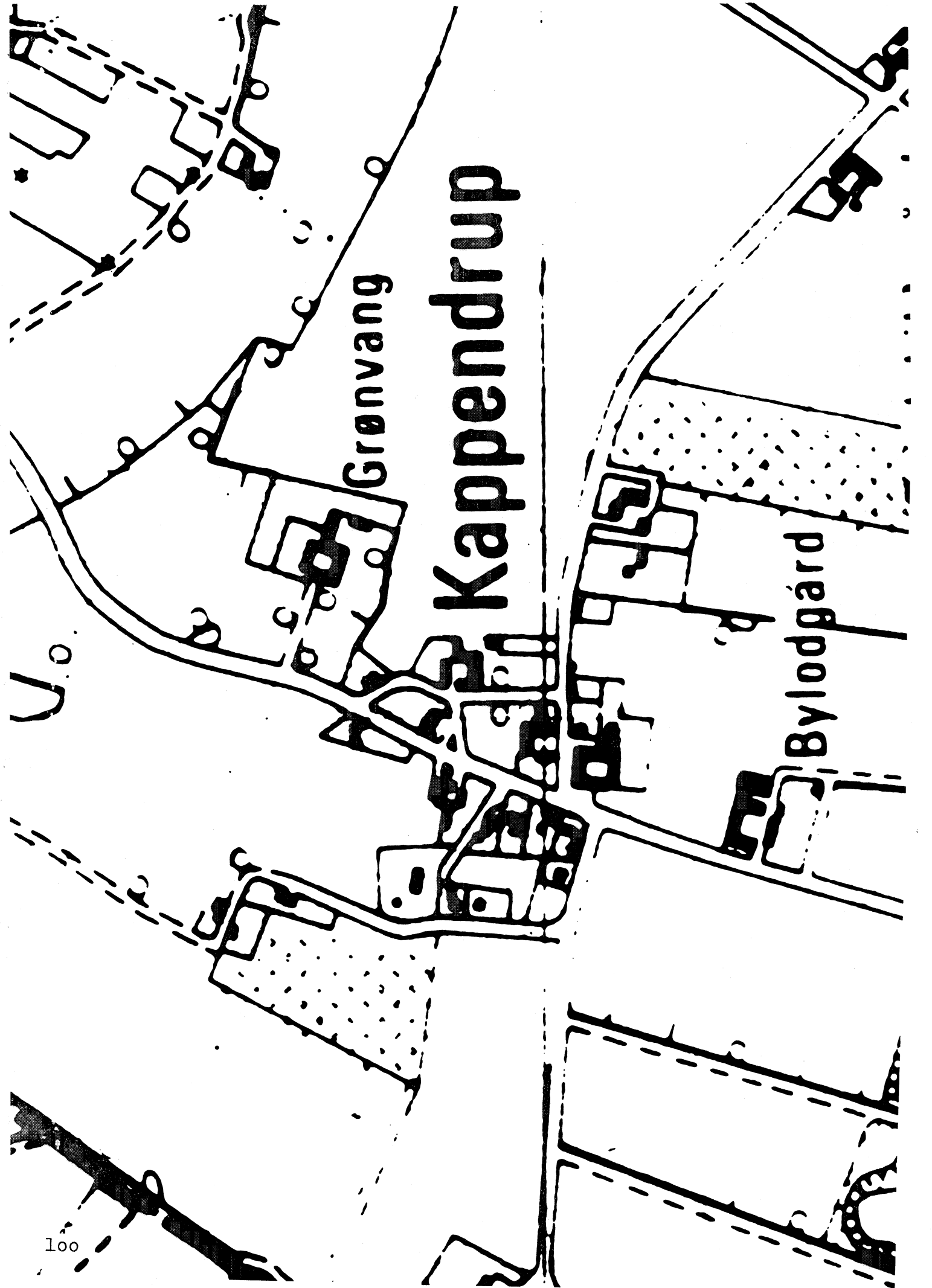
Relikt-vurdering: stor interesse

1) Bytomten er delvis bevaret, idet nogle gårde er flyttet ud.

2) Kulturlandskabet har bevaret en del af et større skovareal samt udskiftningshegn i en vis udstrækning.

3) Særlige relikter: -

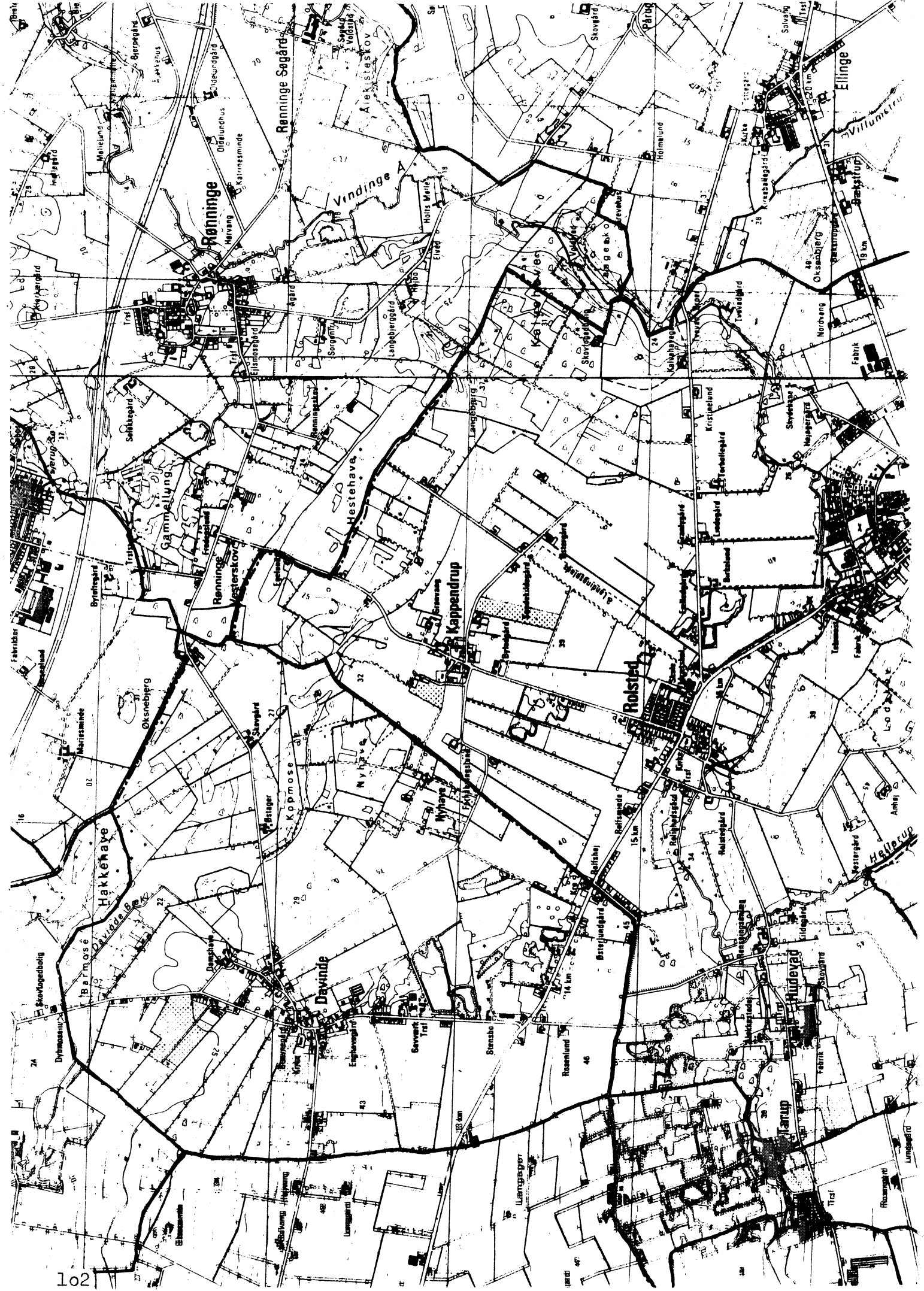
4) Arkæologiske interesser: -

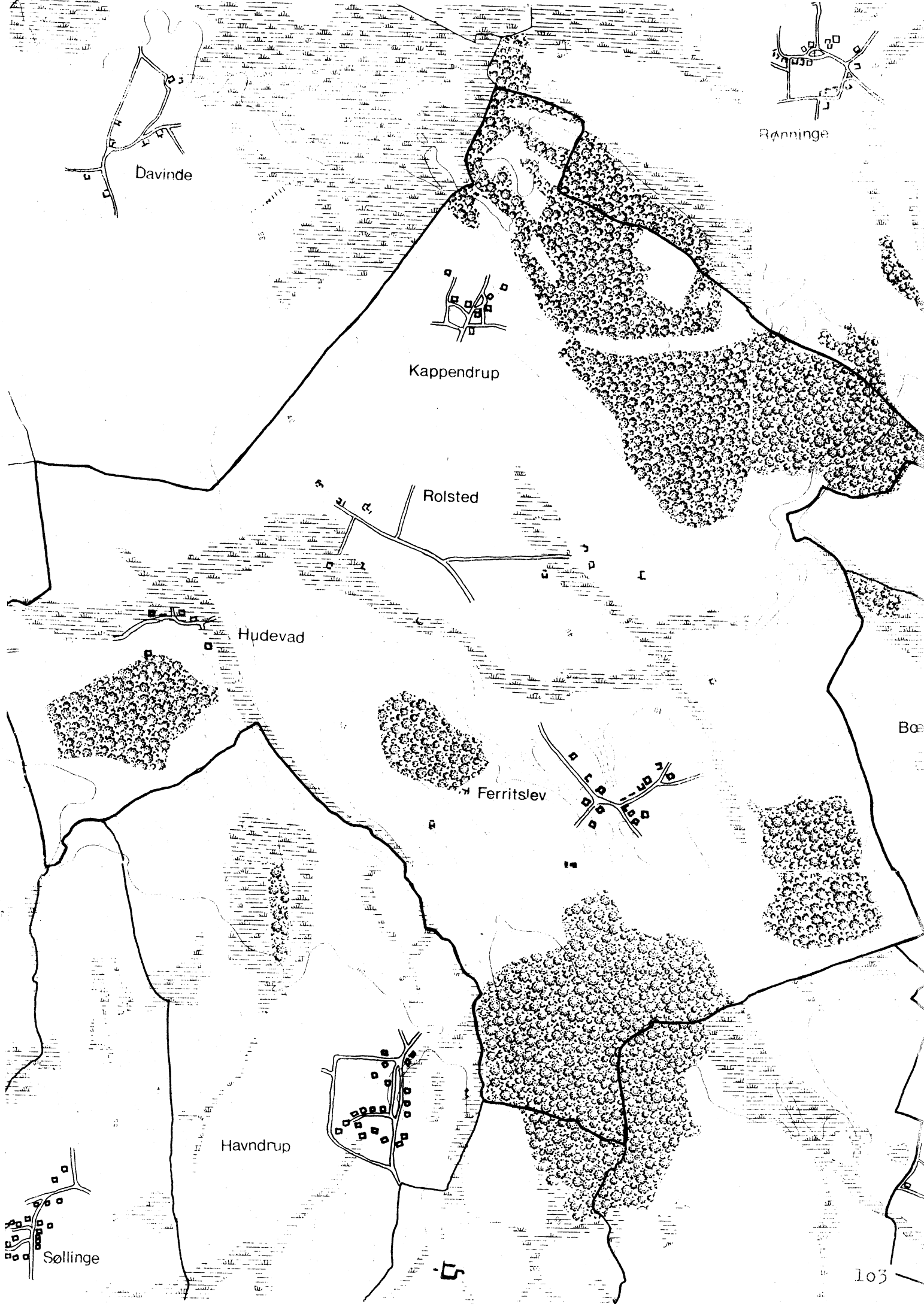


Kappendrup

Grønvang

Bylodgaard





Davinde

Rønninge

Kappendrup

Rolsted

Hudevad

Ferritslev

Havndrup

Søllinge

Bø

ij

ROLFSTED

| | | | |
|-----------------|------------------------|---------------------------|--------------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Arslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|------------------------|---------------------------|--------------------------|

| | |
|--------------------------|----------------------------|
| Navn: Rolfsted | Navnetype: -sted |
|--------------------------|----------------------------|

Bemærkninger:

Rolfsted er nævnt første gang 1328 i formen Rolstath. Forleddet er snarere mandsnavnet "roald" end mandsnavnet "Rolf", som tidligere antaget. Efterleddet er "-sted", som oprindeligt betyder "stå, ståen", men i forbindelse med en bebyggelse tolkes betydningen til tider som "grund for bebyggelse" o.l. betydninger. Stednavne på -sted anses for dannet før vikingetid.

| | |
|------------------------------|--|
| Anlægstype: Adelby | Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder. |
|------------------------------|--|

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne ikke er anlagt ved udflytning. Rolfsted er en kirkeby.

Historiske tildragelser:

Rolfskilde på Rolsted Mark besøgte endnu i slutningen af 1700-tallet Skt. Hans nat som sundhedskilde. I Rolfsted sogn fødtes 1855 maleren Poul S. Christiansen.

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|----------|-----------------|--------------------|-------------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Ca. 50% af den oprindelige bebyggelse er flyttet ud og erstattet af parcelhuse. Det drejer sig om gårdene tættest ved kirken.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

Udskiftningshegnene godt bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Landskabet er præget af et parcelhusbyggeri nord for den gamle landsby og et omfattende grusgraveri.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

STATISTIK

| | | | | | | | |
|---|------|----------------|----------------|----------------|----------------|------|------------|
| Areal: | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 102 | 56,4 | | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | 1511 | 1600-10 | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | 6 | 6 | 8 | 8 | 8 | 9 | 14 |
| Huse: | | 2 [*] | 2 [*] | | 7 [*] | | |
| Huse m/ jord: | | | | 3 [*] | | 4 | 4 |
| Huse u/ jord: | | | | | | 1 | 11 |
| I alt: | 6 | 8 | 10 | 11 | 15 | 14 | 29 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | | | Gennemsnit |
| (25) 1664 | | 2 | 2 | 4 | | | 12,8 |
| (50) (1:2) 1688 | | 3 | 4 | 1 | | | 6,9 |
| 1844 | | 1 | 6 | 2 | | | |
| 1903 | | 10 | 2 | 2 | | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | | 1787 | 1845 | 1901 | | | |
| Voksne: | | 65 | 65 | 94 | | | |
| Børn: | | 30 | 21 | 35 | | | |
| I alt: | | 95 | 86 | 129 | | | |

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

| | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|----------------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | 3 | 1 | | | 5 | 1 [⊕] |
| 1844 | 2 | 2 | | | | | 7 | 3 |
| 1903 | 14 | 15 | | | | | | |

Udviklingsbeskrivelse:

Rolfsted sogn opmålt ved udskiftningen og takseredes i 1844 matriklen under et. Byen takseredes i 1688 til 56 tdr. htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 overraskende højt. Fra ejerlavet er udskilt en udflytterbebyggelse Kappendrup, der endnu i 1682 havde markfællesskab med Rolfsted. Byerne havde da almindeligt trevangsbrug. Det oprindelige ejerlav er naturligt afgrænset mod syd, øst og nord.

Fra 1300-tallet omtales en adelig sædegård Rolfstedgård, der imidlertid i 1589 beboedes af en bonde. Gården forblev dog åbenbart samlet. Endnu i 1664 optræder en gård med 36 tdr. htk. - givetvis den gamle hovedgård. Formentlig drejer det sig om den isolerede gård på den anden side af Vindinge Å, nuværende Rolfstedgård. Det lykkedes dog formentlig aldrig for hovedgården at samle hele byen. I 1664 hvor det gamle gods var opkøbt af Hellerupgård, bestod det foruden "hovedgården" af 3 andre gårde og 1 mølle, altså omtrent halvdelen af byen. Det vides da også, at Franciskanerklostret i Odense var lodsejer i senmiddelalderen. I 1664 lå tre af byens gårde til kronen. Hellerupgård forblev byens dominerende besidder. Den bestod i 1802 af 8 fæstegårde, 5 huse, og vandmøllen.

Endnu i 1844 var hovedparten af byens ejendomme i fæste, men inden 1903 var overgangen til selveje fuldført.

Antallet af gårde synes svagt stigende fra 1511 til 1664, men den skattefri hovedgård, Rolfstedgård, kan spille ind herpå. Fra 1664 til 1802 er gårdtallet uændret 8, og ekspansionen i gårdtallet sætter først ind i det 19. århundredes anden halvdel - i takt med overgangen til selveje. På lignende vis synes hustallet fastlåst indtil århundredets anden halvdel, hvilket stemmer overens med befolkningsstagnationen fra 1787 til 1845.

Byens gårde var i 1688 forholdsvis store. Der synes aldrig at være foregået en egalisering.

En vandmølle i byen er kendt fra det 16. århundrede.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Rolfsted |
|-----------------|-----------------|--------------------|-------------------|

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering: interesse**

1) Anlægstype.

Den lille kirke-by af førvikingetidnavneendelsen -sted er randplaceret i sit ejerlav og engorienteret. Byen havde i 1682 markfællesskab med udflytterbebyggelsen Kappendrup. Driftsformen var almindelig trevangsbrug.

Byformen var uregelmæssig vejforte-by.

2) Udviklingstype.

Byen husede fra 1300-tallet en landsbyhovedgård, der dog aldrig synes at have besiddet hele byen. Overgangen til selveje skete ret sant, og den følgende bebyggelse og befolkningsekspansion er ligeledes sen og beskeden.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig anlægstype, hvis videre udvikling i nogen grad præges af hovedgårdsdriften.

Relikt-vurdering: interesse

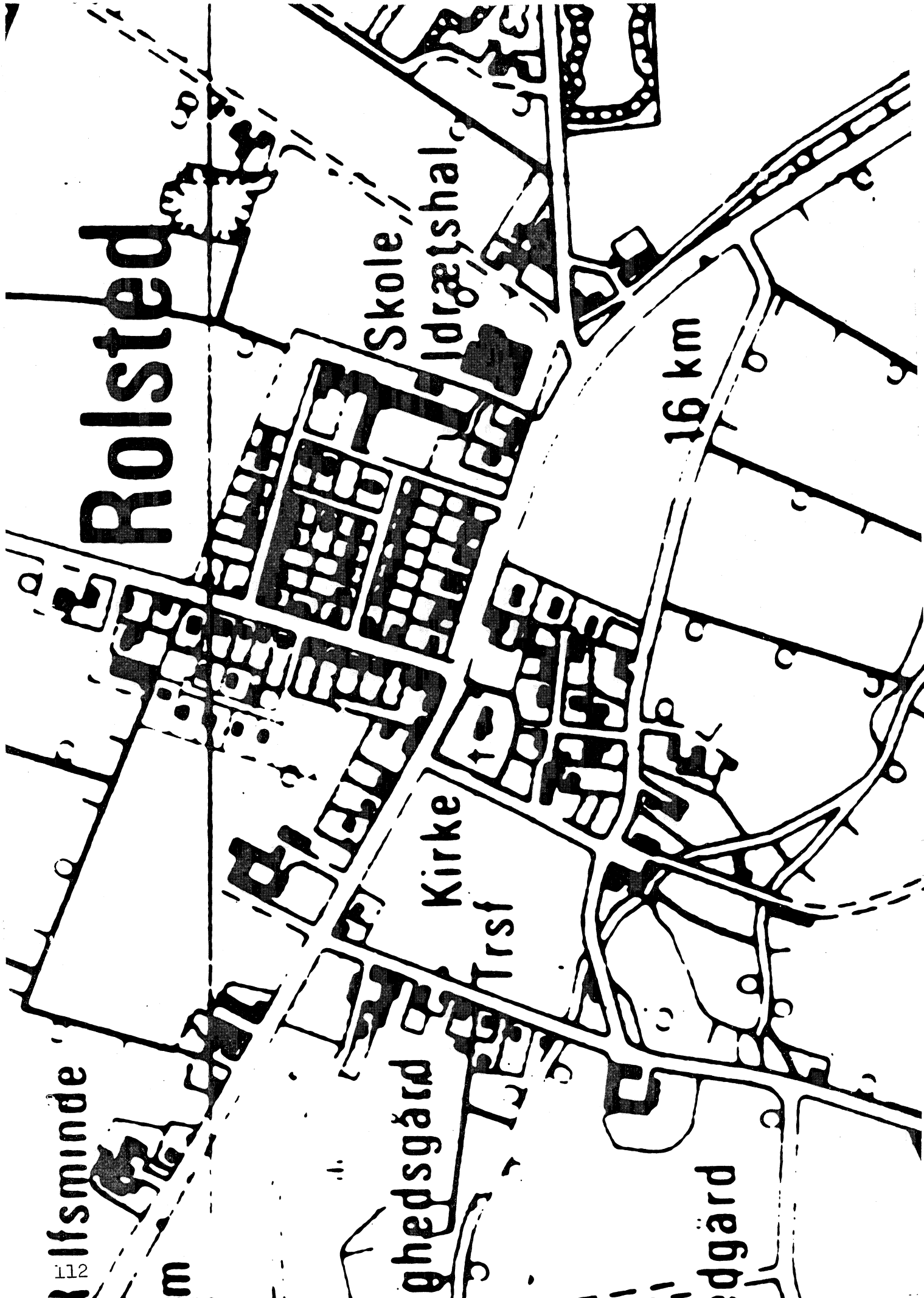
1) Bytomten er opløst og nybebygget.

2) Kulturlandskabet er præget af parcelhusbyggeri og et omfattende grusgrave-ri.

3) Særlige relikter: Kirke, Vandmølle?. Hellig Kilde.

4) Arkæologiske interesser: Tomt af Rolfstedgård?.

Rolsted



Skole
Idrætshal

Kirke
Trst

16 km

ghedsgård

dgård



Rønninge

Vindinge A

Kappendrup

Rolsted

Davinde

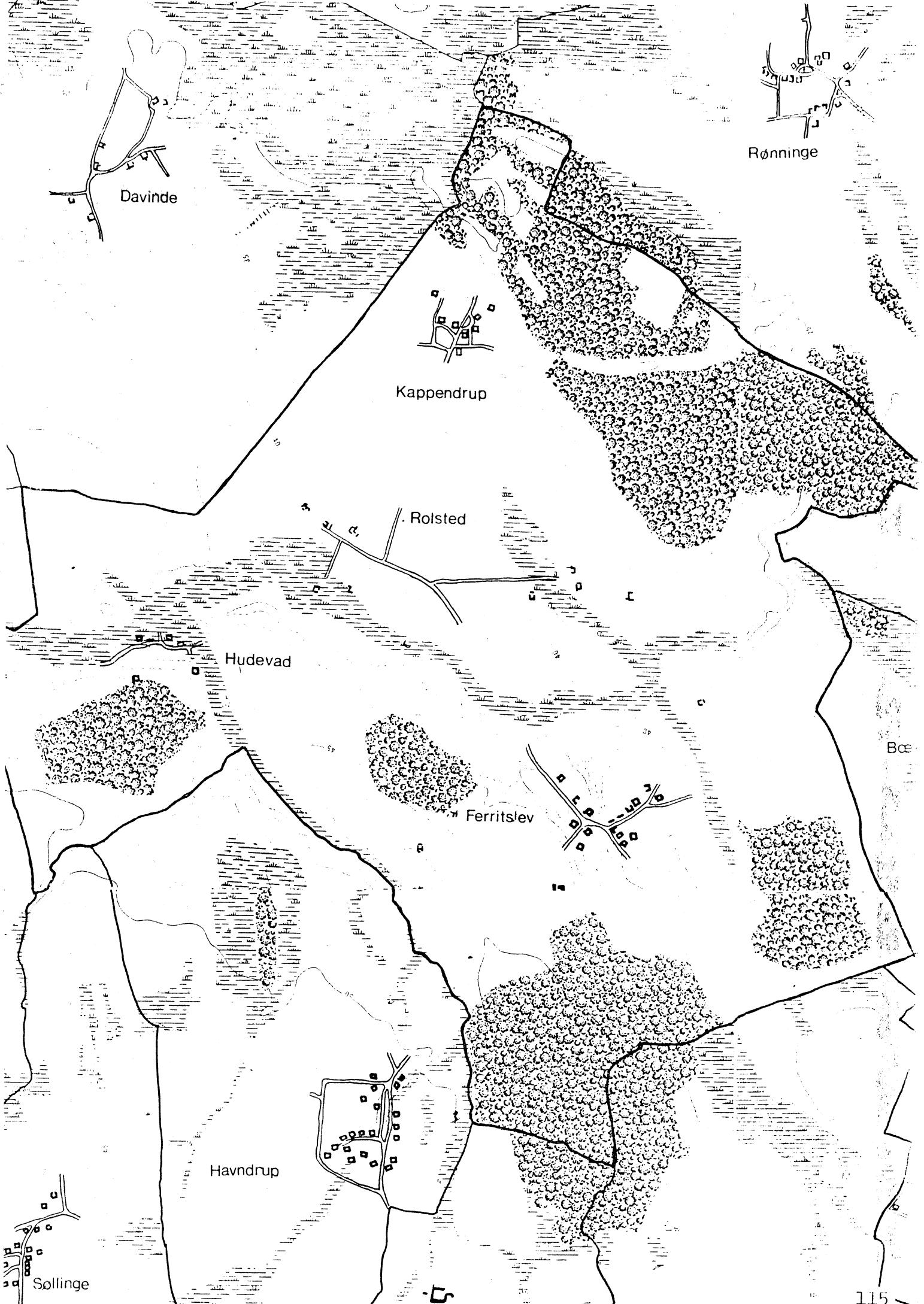
Hudeved

Hellerup

114

1:50,000

1888



Davinde

Kappendrup

Rolsted

Hudevad

Ferritslev

Havndrup

Rønninge

Søllinge

ORE

| | | | |
|-----------------|------------------------|---------------------------|---------------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nærå |
|-----------------|------------------------|---------------------------|---------------------------|

| | |
|---------------------|-------------------|
| Navn: Ore | Navnetype: |
|---------------------|-------------------|

Bemærkninger:

Ore er nævnt første gang 1459 i formen Ore. Navnet kommer af "wara", som betyder "ore, udyrket areal".

| | |
|---|--|
| Anlægstype: Udflytterbebyggelse | Anlæggelsestidspunkt: Middelalder. |
|---|--|

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse (torp) er en fra moderbyen (adelbyen) udflyttet bebyggelse.

Historiske tildragelser:

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|--------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nørå |
|----------|-----------------|--------------------|--------------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

3 ud af 8 gårde flyttet fra deres oprindelige plads i landsbyen heraf gården der lå midt i forten, men de gamle tomter er ikke bebygget. Vejsystemet er ikke intakt, da vejen V om forten ikke eksisterer og dermed fremtræder forten heller ikke så klart.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

Blokudskiftningsens hegn bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Skovarealet SV for byen.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|--------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nørå |
|-----------------|-----------------|--------------------|--------------------|

STATISTIK

| | | | | | | | |
|---|---------|---------------|---------------|--------------|------------|------|------|
| Areal: 299 ha, heraf opdyrket 1688: 46%. | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 99 | 51 | 58 | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | 1511 | 1600-10 | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | 6 | 7 | 8 | 8 | 9 | 10 | 10 |
| Huse: | | 1 | | | 1 | | |
| Huse m/ jord: | | | | | | 8 | 8 |
| Huse u/ jord: | | | | | | | 3 |
| I alt: | 6 | 8 | 8 | 8 | 10 | 18 | 21 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | Gennemsnit | | |
| (100) | 1664 | | | 8 | 12,4 | | |
| (100) | 1688 | | 8 | | 6,4 | | |
| | 1844 | 4 | 5 | 1 | | | |
| | 1903 | 4 | 5 | 1 | | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | | 1787 | 1845 | 1901 | | | |
| | Voksne: | 39 | 80 | 80 | | | |
| | Børn: | 24 | 39 | 23 | | | |
| | I alt: | 63 | 119 | 103 | | | |

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|--------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nørå |
|-----------------|-----------------|--------------------|--------------------|

| Besiddelsesforhold: | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|---------------------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | | | | | 8 | |
| 1844 | 9 | 8 | | | | | 1 | |
| 1903 | 10 | 11 | | | | | | |

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 229 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 46%. Everlavet vurderedes i 1688 til 51 tdr. htk. og i 1844 til 58 tdr. htk. Ejerlavet rummer store eng- og skovstrækninger. Byen havde i 1688 almindelig trevangsbrug. Navnet antyder opdyrking af udmark og Ore er givetvis udflyttet fra Sdr. Nørå.

I senmiddelalderen ejede Knud Gyldenstjerne en gård i "Nørå Ore", men inden 1664 var hele byen samlet under Boltinggård. Overgangen til selveje var stort set tilendebragt i 1844.

Antallet af gårde synes jævnt stigende fra 1511 til 1844. Huse spiller til gengæld ikke nogen rolle i byen før godssystemets opløsning, og ekspansionen i det 19. århundrede er ligeledes beskeden. I overensstemmelse hermed er befolkningstallet i 1901 lavere end i 1845.

Gårdene er i 1688 jævnt store, der var allerede inden 1664 forelagt egalisering.

| | | | |
|-----------------|------------------------|---------------------------|---------------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nørå |
|-----------------|------------------------|---------------------------|---------------------------|

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** interesse

1) Anlægstype.

Udflytterbebyggelsen Ore er centralplaceret i sit ejerlav med agerorientering og almindelig trevangsbrug i 1688. Byformen er den ret almindelige uregelmæssige vejforteby.

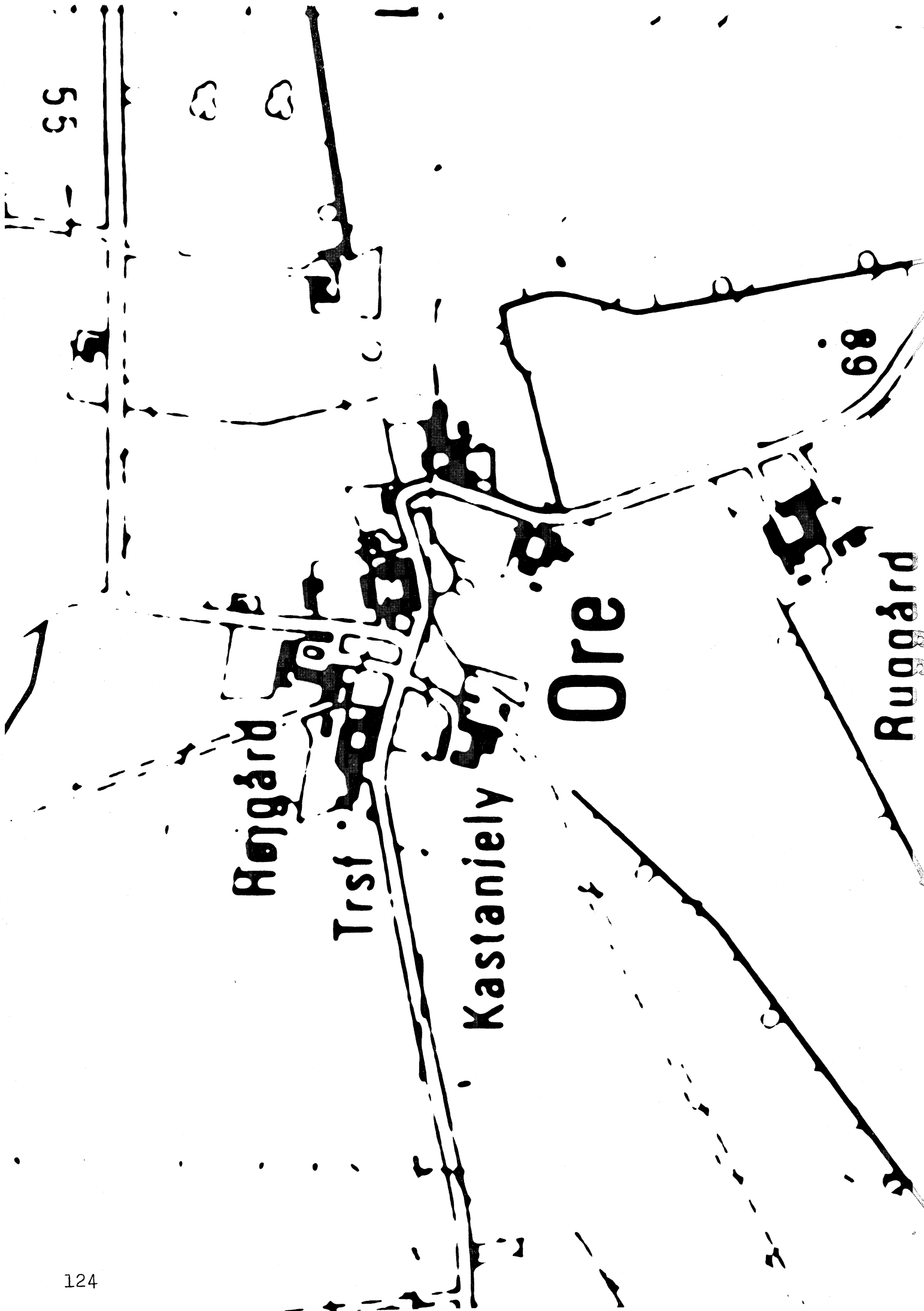
2) Udviklingstype.

Rydning og nyopdyrkning har øjensynlig givet plads til en vis gårdeksponering i 15-16-1700-tallet. Trods tidlig centralisering af besiddelsesforholdene bliver byen aldrig inddraget under et nærliggende gods økonomi.

Sammenfattende drejer det sig om en ret almindelig anlægstype, med en for rydningsbyer karakteristisk videre udvikling.

Relikt-vurdering: stor interesse

- 1) Bytomten er delvis bevaret, idet dog kun 5 af 8 gårde ligger tilbage på deres oprindelige plads. Bytomtens fortepræg er gået tabt.
- 2) Kulturlandskabet. En del udskiftningshegn samt et skovareal bevaret.
- 3) Særlige relikter: -
- 4) Arkæologiske interesser: 3 frilagte gårdtomter.



55

68

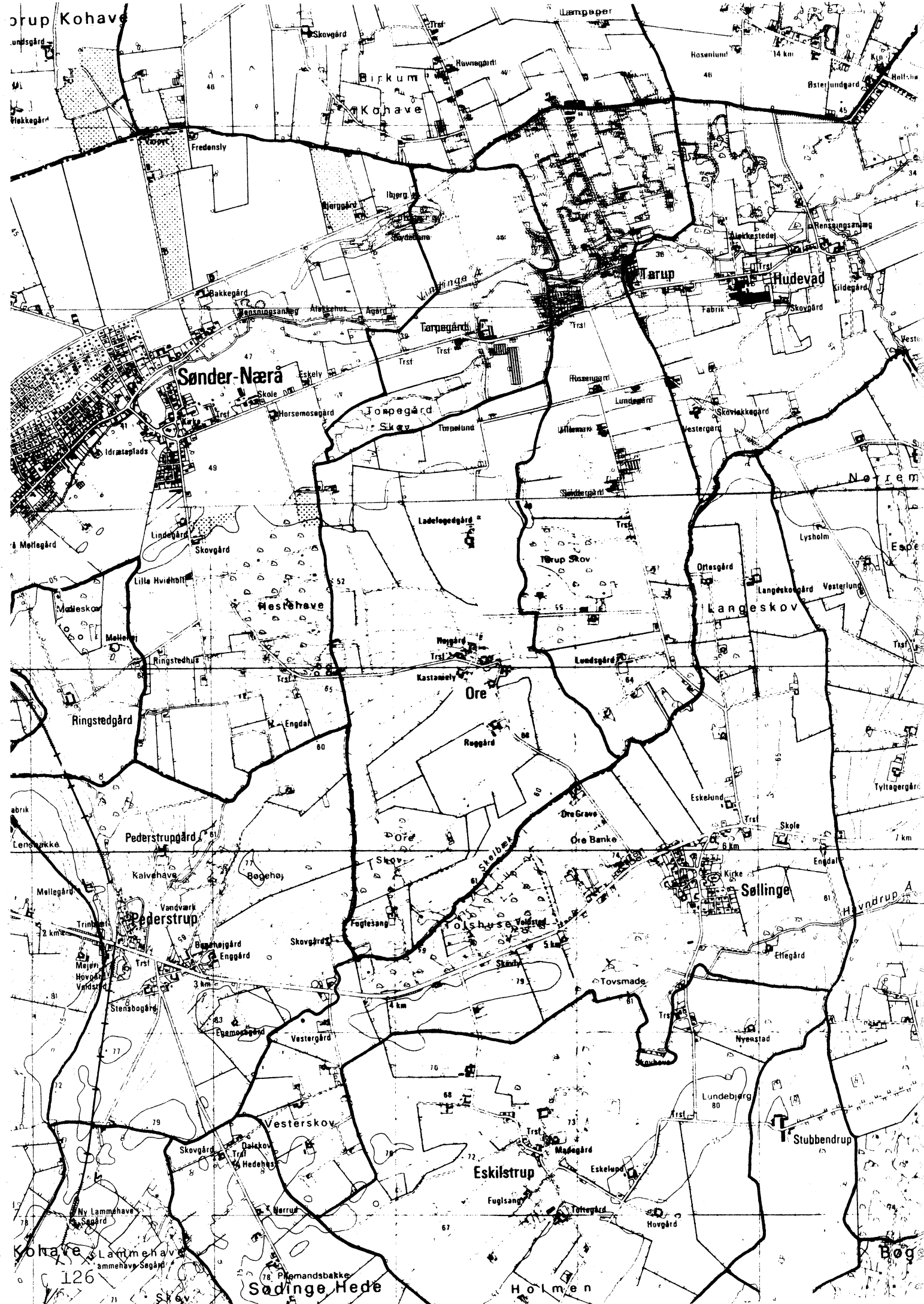
Høggård

Trst

Kastaniely

Ore

Ruggård



rup Kohave

undsgård
Flekkegård

Fredensly
Bakkegård

Sander-Næra
Idrætsplads

Møllegård
Lindegård
Lille Hviholt
Møllevej
Ringstedhus

Ringstedgård
Pederstrupgård
Kælvhøve
Vandværk
Pederstrup

Møllegård
Trinløkke
Møllevej
Hovgård
Vedstede
Stenabogård

Kohave
Lammehøve
Lammehøve-Søgård
126

Skovgård
Birkum
Kohave
Højsgård
Ibygård
Sønderhøve

Skole
Horseosegård
Jøsepegård
Skov
Ladefogedgård

Hestehøve
Højgård
Kastambø
Ore
Ruggård

Ore
Skov
Stolbej
Fogtesang
Skovgård

Vestergård
Vesterskov
Skovgård
Dalekov
Hedehej

Sødinge Hede
Højsgård
Hovgård

Trst
Højregård
Lampager
Høstenlund
14 km
Bøsterlundgård
Højshøve

Trst
Vindhøje
Tørringård
Trst
Højregård
Lundegård
Skovhøve

Trst
Lundegård
Lundegård
Lundegård
Ore Grove
Ore Banke

Trst
Skov
Stolbej
Fogtesang
Skovgård
Vedstede

Trst
Vestergård
Vesterskov
Skovgård
Dalekov
Hedehej

Trst
Eskilstrup
Fuglsang
Tørringård
Hovgård

Trst
Højregård
Lundegård
Skovhøve
Lundegård
Lundegård

Trst
Højregård
Lundegård
Lundegård
Lundegård
Ore Grove
Ore Banke

Trst
Lundegård
Lundegård
Lundegård
Ore Grove
Ore Banke

Trst
Skov
Stolbej
Fogtesang
Skovgård
Vedstede

Trst
Vestergård
Vesterskov
Skovgård
Dalekov
Hedehej

Trst
Eskilstrup
Fuglsang
Tørringård
Hovgård

Trst
Højregård
Lundegård
Skovhøve
Lundegård
Lundegård

Trst
Højregård
Lundegård
Lundegård
Lundegård
Ore Grove
Ore Banke

Trst
Lundegård
Lundegård
Lundegård
Ore Grove
Ore Banke

Trst
Skov
Stolbej
Fogtesang
Skovgård
Vedstede

Trst
Vestergård
Vesterskov
Skovgård
Dalekov
Hedehej

Trst
Eskilstrup
Fuglsang
Tørringård
Hovgård

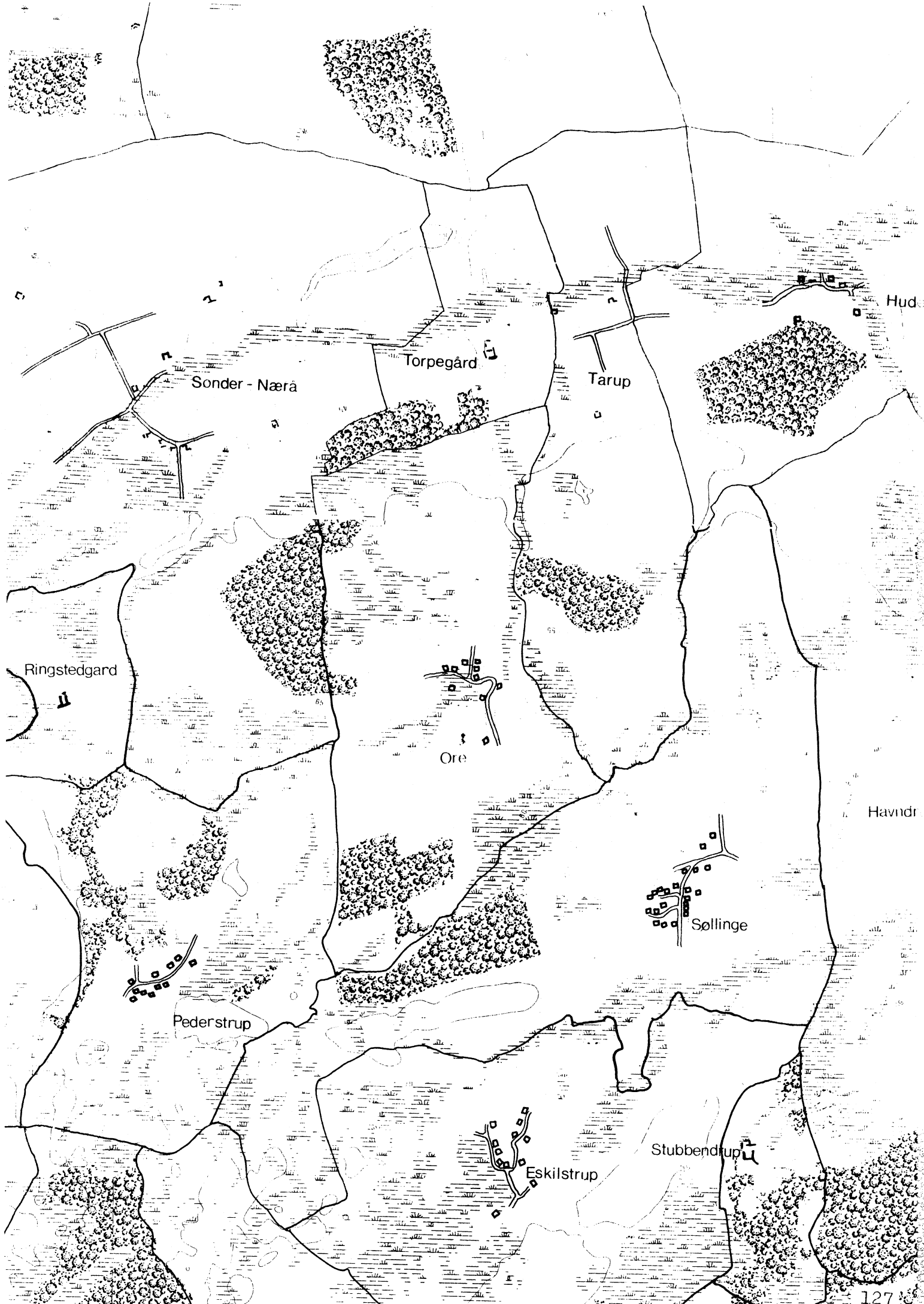
Kohave
Lammehøve
Lammehøve-Søgård
126

Sødinge Hede
Højsgård
Hovgård

Trst
Eskilstrup
Fuglsang
Tørringård
Hovgård

Trst
Eskilstrup
Fuglsang
Tørringård
Hovgård

Trst
Eskilstrup
Fuglsang
Tørringård
Hovgård



Ringstedgard

Sønder - Næra

Torpegård

Tarup

Hud

Ore

Havndr

Søllinge

Pederstrup

Stubbendrup

Eskilstrup

SDR. NÆRÅ

| | | | |
|-----------------|------------------------|---------------------------|---------------------------|
| FYNS AMT | Herred: Asum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nærå |
|-----------------|------------------------|---------------------------|---------------------------|

| | |
|---------------------------|----------------------------|
| Navn: Sdr. Nærå | Navnetype: -høj. |
|---------------------------|----------------------------|

Bemærkninger:

Sdr. Nærå er nævnt første gang 1304 i formen Niærthøu. Forleddet er "Niārtha", som er genitiv af det gamle gudenavn Njord. Efterleddet er "-høj". Bebyggelsesnavne på -høj anses for dannet i vikingetiden.

| | |
|------------------------------|--|
| Anlægstype: Adelby | Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder. |
|------------------------------|--|

Bemærkninger:

En adelby, er en landsby, som i modsætning til torperne, ikke er anlagt ved udflytning. Sdr. Nærå er en kirkeby.

Historiske tildragelser:

I Sdr. Nærå sogn fødtes 1877 forfatteren journalisten Holger Jørgensen 1885 idrætspædagogen, Lektor Poul Jørgensen.

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|--------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nærå |
|----------|-----------------|--------------------|--------------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Kun 1/3 af de oprindelige 21 gårde bevaret på deres plads. De gamle gårdtomter er stort set alle nybebygget, men den største nybebyggelse har dog fundet sted uden for det gamle landsbyområde. Vejsystemet er dog intakt og for så vidt også skellene i den regulerende landsby op til vejen.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

Kun en lille del af blokudskiftnings hegn bevaret.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

2 skovarealer bevaret S for landsbyen, hvor der tidligere var engområde.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|--------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Arslev | Sogn: Sdr. Nørå |
|-----------------|-----------------|--------------------|--------------------|

STATISTIK

| | | | | | | | |
|--|---------------|---------------|--------------|------------|------|------|------|
| Areal: 749 ha, heraf oprdyrket 1688: 66%. | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 233 | 180 | 163 | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | 1511 | 1600-10 | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | 22 | 23 | 25 | 26 | 25 | 26 | 28 |
| Huse: | 3 | 1* | | | 10 | | |
| Huse m/ jord: | | | | | | 34 | 40 |
| Huse u/ jord: | | | 7* | 6 | | | 46 |
| I alt: | 25 | 24 | 32 | 32 | 35 | 60 | 114 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | Gennemsnit | | | |
| (33) 1664 | 2 | 7 | 15 | 9,7 | | | |
| (46) (1:2) 1688 | 8 | 6 | 12 | 6,9 | | | |
| 1844 | 8 | 17 | 1 | | | | |
| 1903 | 15 | 10 | 3 | | | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | 1787 | 1845 | 1901 | | | | |
| Voksne: | 148 | 250 | 343 | | | | |
| Børn: | 85 | 131 | 171 | | | | |
| I alt: | 233 | 381 | 514 | | | | |

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|--------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nærå |
|-----------------|-----------------|--------------------|--------------------|

| | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|----------------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | 10 | 5 | 6 | | 9 | 2 [⊕] |
| 1844 | 25 | 24 | | | | 10 | 1 | |
| 1903 | 28 | 86 | | | | | | |

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 749 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket ikke mindre end 66%. Byen havde i 1688 almindelig trevangsbrug. Ejerlavet takseredes i 1688 til 180 tdr. htk. og i 1844 til 163 tdr. htk. Ejerlavet er kun delvis naturligt afgrænset og gennemskæres i øvrigt af Vindinge Å. Fra det oprindelige ejerlav er enestegården Ringstedgård udstykket. Den tilhørte i senmiddelalderen Odensebispen, og den skal være afbrændt i grevens fejde. I 1600-tallet blev den opbygget og anerkendt som hovedgård. I forbindelse hermed blev noget bøndergods inddraget i 1635. Den store landsby var i senmiddelalderen fordelt på adskillige lodsejere ikke mindst gejstlige institutioner, hvor Skt. Hans Kloster i Odense, Odense domprovsti, prædikebrødrene i Odense, Odensebispen og Dalum Kloster gør sig gældende. Med Bullerupgård godset fulgte i 1383 6 gårde i byen, og dette gods synes gennem flere arveled at være havnet hos den svenske Bjelke slægt i 1500-tallet. Omkring 1600 var tillige Søby-Søgård og Holckenhavn lodsejere i byen. Den indensogns hovedgård Torpegård gør sig kun svagt gældende og besidder i 1664 kun 6 af byens 25 gårde. Overgangen til selveje var stort set afsluttet i 1844, idet dog Torpegård stadig havde 10 fæstehuse.

Antallet af gårde synes - trods Ringstedgårds opbygning - at være svagt stigende fra 1511 til 1664, hvorefter antallet er stabilt frem til 1844 og herefter kun svagt stigende. Antallet af huse er forholdsvis lavt i 16-1700-tallet, men stiger herefter i voldsomt tempo igennem det 19. århundrede, ligesom befolkningsstigningen ligger over normen.

Gårdene var i 1688 gennemsnitlig lidt over normal størrelse, men spredte sig i øvrigt jævnt over et stort hartkornsinterval. Byen synes aldrig egaliseret.

Fra 1600-tallets begyndelse omtales en mølle i byen. Byen har i det 20. århundrede udviklet sig som bymæssig bebyggelse.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|--------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nørå |
|-----------------|-----------------|--------------------|--------------------|

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** stor interesse

1) Anlægstype.

Den store kirke-adelby af vikingetidnavnetypen -høj er centralplaceret i sit ejerlav på tværs af Vindinge Å, der deler ejerlavet og byen i to. Den nordlige-bydel består af en reguleret rækkeby langs åen, medens den sydlige bydel grupperer sig om en forte med kirke. Byen havde i 1688 almindelig trevangsbrug. I middelalderen er Ringstedgård udflyttet.

2) Udviklingstype.

Den store by fik aldrig centraliserede besiddelsesforhold og udvikler sig som følge heraf trægt, indtil godssystemets opløsning sætter en voldsom ekspansion i gang.

Sammenfattende drejer det sig om en ret enestående anlægstype uden særlige udviklingsmæssige karakteristika.

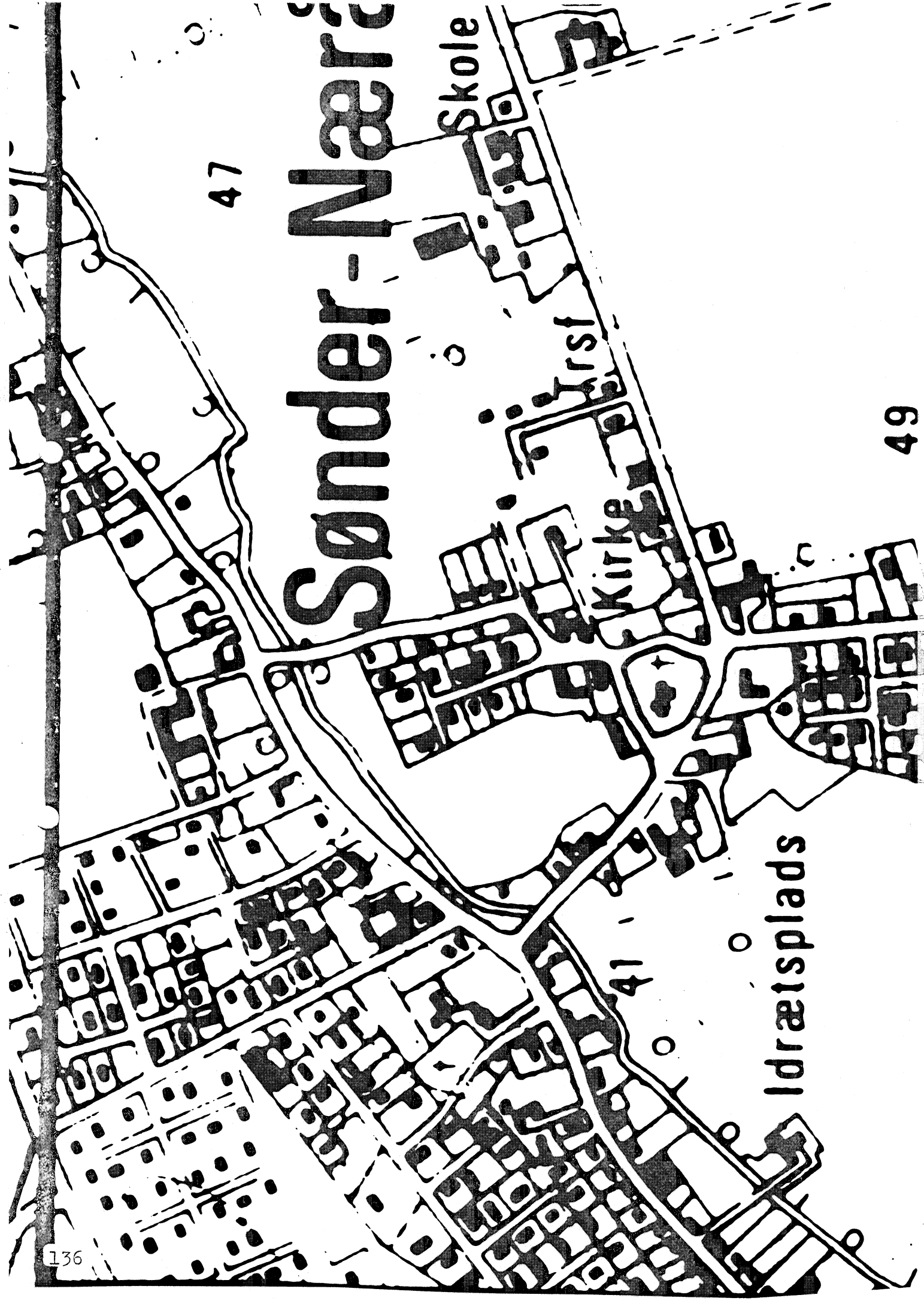
Relikt-vurdering: interesse

1) Bytomten er opløst og nybebygget.

2) Kulturlandskabet. Ingen hegn af betydning bevaret.

3) Særlige relikter: Kirken, Præstegård fra 1775, Valgmenighedskirke fra 1874 mølle - ude af drift.

4) Arkæologiske interesser: -



Sander-Nærc

Skole

Irsf

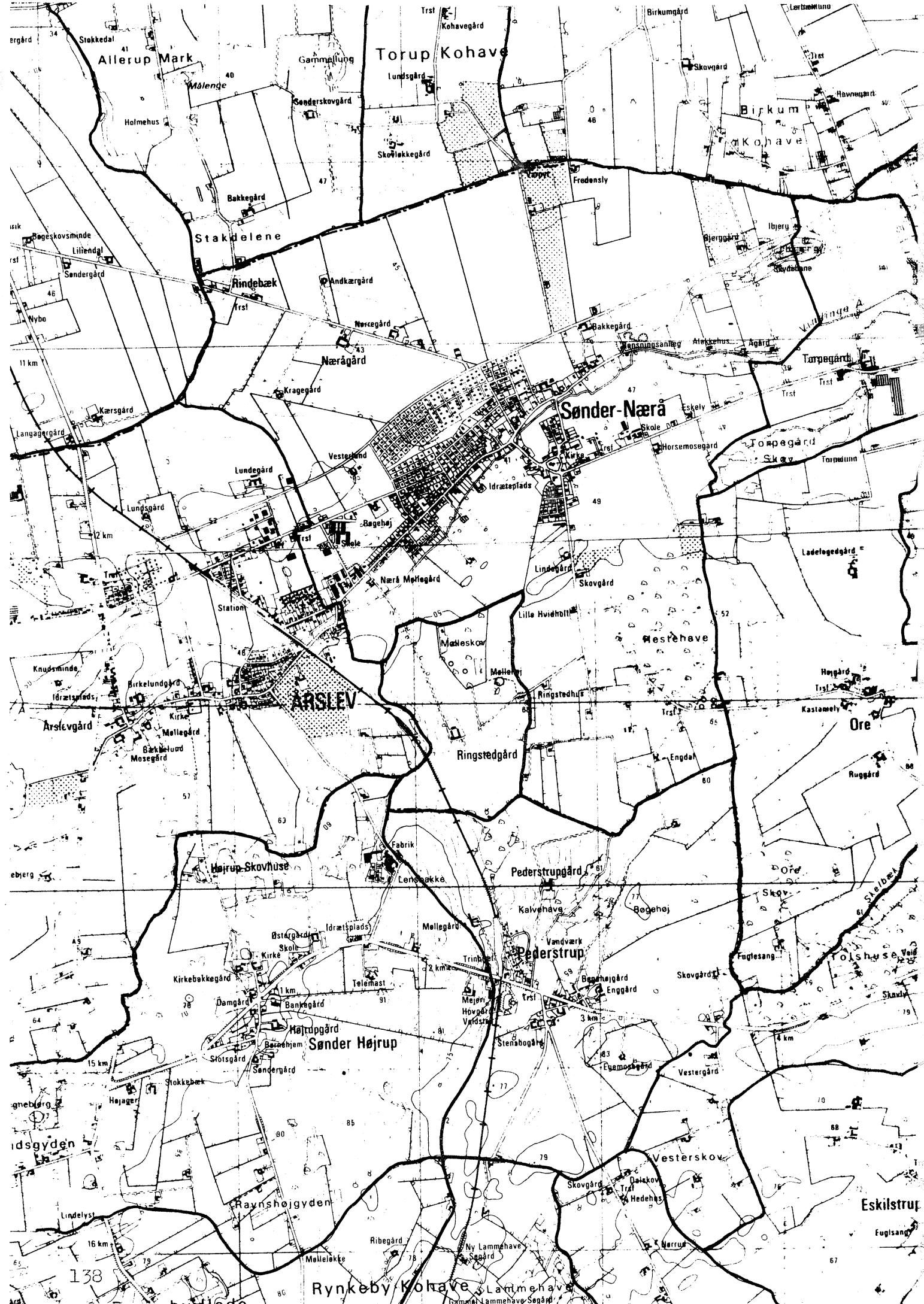
Kirke

Idrætsplads

41

47

49



Allerup Mark

Torup Kohave

Birkum Kohave

Stak Helene

Rindebæk

Næragård

Sønder-Næra

ARSLEV

Ringstedgård

Højrup Skovhuse

Pederstrupgård

Pederstrup

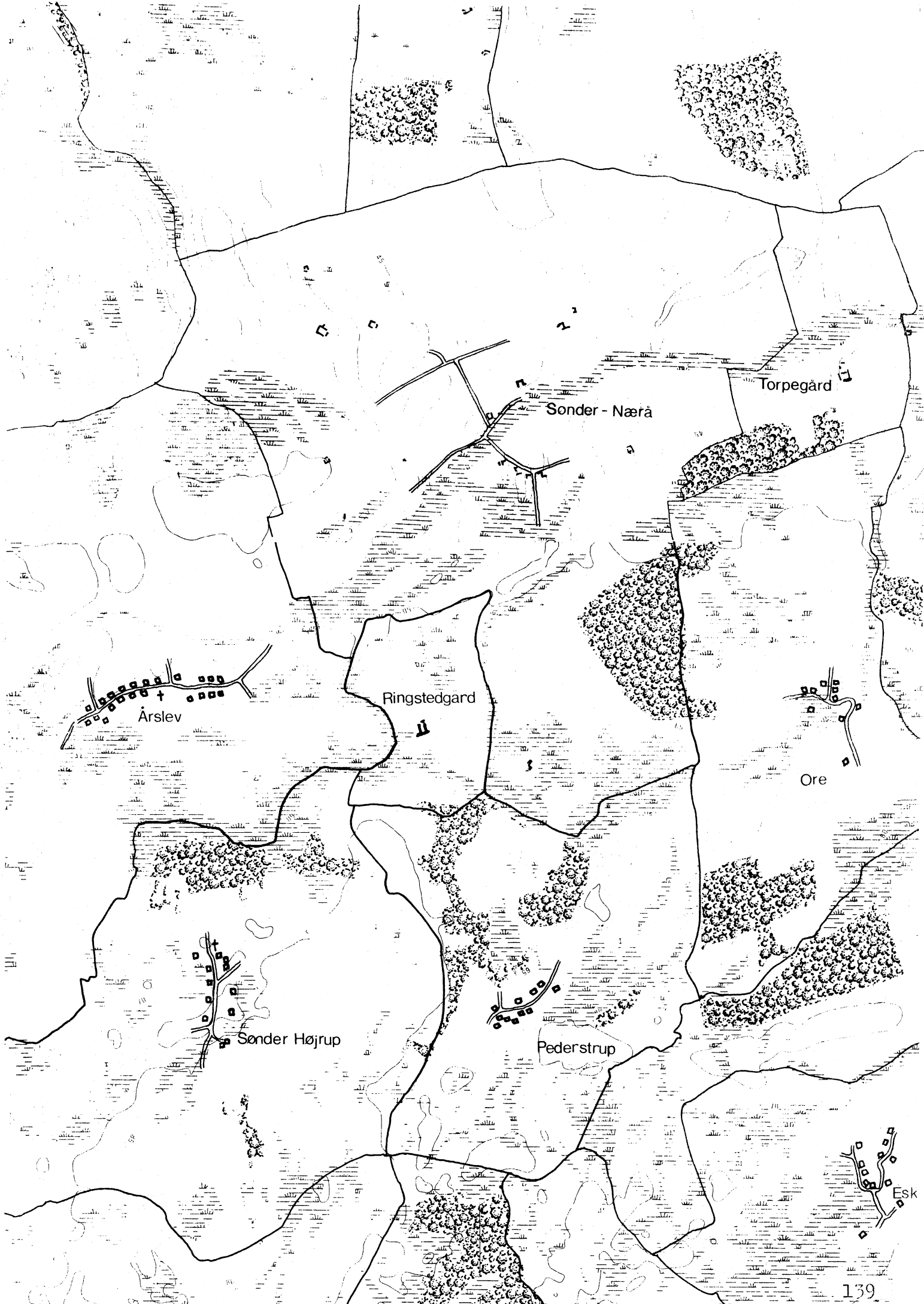
Sønder Højrup

Ravnshøjgyden

Rynkeby Kohave

Lamnehave

Eskilstrup



Årslev

Ringstedgård

Sønder-Nærá

Torpegård

Ore

Sønder Højrup

Pederstrup

Esk

TARUP

| | | | |
|-----------------|------------------------|---------------------------|---------------------------|
| FYNS AMT | Herred: Arum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nørå |
|-----------------|------------------------|---------------------------|---------------------------|

| | |
|-----------------------|----------------------------|
| Navn: Tarup | Navnetype: -torp |
|-----------------------|----------------------------|

Bemærkninger:

Tarup er nævnt første gang 1398 i formen Tadorp. Forleddet er måske "thak", som betyder "tagrør". Efterleddet er -torp, som betyder "bebyggelse". Bebyggelsesnavne på -torp anses for dannet i vikingetid eller middelalder.

| | |
|---|--|
| Anlægstype: Udflytterbebyggelse | Anlæggelsestidspunkt: Middelalder. |
|---|--|

Bemærkninger:

En udflytterbebyggelse (torp) er en fra moderbyen (adelbyen) udflyttet landsby.

Historiske tildragelser:

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|--------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nærå |
|----------|-----------------|--------------------|--------------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Ca. 1/3 af gårdene er flyttet ud og der er opført en del parcelhuse på de gamle tomter og S for dem. Parcelhuskvateret er delt i en østlig og en vestlig gruppe.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

Landskabet er nord for Tarup præget af store grusgrave. Mod syd af spredtliggende udflyttergårde.

| | | | |
|----------|-----------------|--------------------|--------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nærå |
|----------|-----------------|--------------------|--------------------|

STATISTIK

| | | | | | | | |
|---|------|---------------|---------------|--------------|------------|------|------|
| Areal: 277 ha, heraf opdyrket 1688: 64%. | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 97 | 53 | 57 | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | 1511 | 1600-10 | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | 4 | 3 | 8 | 8 | 8 | 10 | 14 |
| Huse: | | 1 | 4 | | 10* | | |
| Huse m/ jord: | | | | 1 | | 24 | 27 |
| Huse u/ jord: | | | | 2 | | | 20 |
| I alt: | 4 | 4 | 12 | 11 | 18 | 34 | 61 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | Gennemsnit | | |
| (50) 1664 | | | 2 | 6 | 12,1 | | |
| (75) (1:3) 1688 | | 2 | 5 | 1 | 6,5 | | |
| 1844 | | 5 | 5 | | | | |
| 1903 | | 13 | 1 | 0 | | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | | 1787 | 1845 | 1901 | | | |
| Voksne: | | 51 | 118 | 194 | | | |
| Børn: | | 32 | 66 | 84 | | | |
| I alt: | | 83 | 184 | 278 | | | |

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|--------------------|
| FYNS AMT | Herred: Åsum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Nørå |
|-----------------|-----------------|--------------------|--------------------|

| | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | | | 7 | 4 | 1 | |
| 1844 | 9 | 16 | | | 1 | 7 | | 1 |
| 1903 | 14 | 47 | | | | | | |

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 277 ha. store ejerlav var i 1688 opdyrket 64%. Ejerlavet vurderedes i 1688 til 53 og i 1844 til 57 tdr. htk. I forhold hertil er landgildehartkornet fra 1664 påfaldende højt. Ejerlavet synes opstået som udflytterbebyggelse fra Nørå og bebyggelsen omtales da også i 1500-tallet som Nørå Torp eller Lille Torp.

I landsbyen opstod muligvis allerede i 1400-tallet en hovedgård Torpegård eller Lille Torpegård, i hvert fald rækker den nuværende hovedgård tilbage i anden halvdel af 1500-tallet. Teoretisk set kan Lille Torp og Tarup opfattes som 2 selvstændige bebyggelser, men der er snarest blot tale om varierende navneskik, og i givet fald er Torpegård senere skilt ud fra Tarups ejerlav.

I senmiddelalderen synes bl.a. Lykkesholm og Skt. Hans Kloster i Odense at have ejet gods i byen. I 1544 havde Hesselagergård herlighedsret til 1 gård i byen. I 1664 var byen næsten i sin helhed samlet under Torpegård. Overgangen til selveje var for gårdenes vedkommende stort set afsluttet i 1844, medens Torpegård dog stadig ejede 1 gård og 7 huse i byen på dette tidspunkt.

I 1511 opgives antallet af bønder i Lille Torp til 4, men det lave antal kan stå i forbindelse med Torpegårds evt. tilstedeværelse, i hvert fald afspejler det lave antal skattepligtige bønder i 1610 klart nok de skattefrie hoveribønder til Torpegård. Fra 1664 til 1774 ligger gårdtallet i byen konstant på 8 og stiger herefter i lidt mere end normalt omfang ved godssystemets opløsning.

Hustallet var allerede højt i 1774 og voksede herefter meget voldsomt, ligesom befolkningsvæksten langt overstiger det normale.

Gårdene var i 1688 gennemsnitlig af jævn størrelse. Der synes inden godssystemets opløsning at være foretaget en egalisering af gårdene i byen. I 1700-tallet omtales en vandmølle i byen, hvis mølledam ses på udskiftningskort.

I 1873 var der foruden vandmøllen 2 vejr møller i ejerlavet. Der blev i det 20. århundrede indrettet savværk i vandmøllen.

| | | | |
|-----------------|-----------------|--------------------|---------------------|
| FYNS AMT | Herred: Asum | Kommune: Årslev | Sogn: Sdr. Næraå |
|-----------------|-----------------|--------------------|---------------------|

Sammenfattende vurdering:

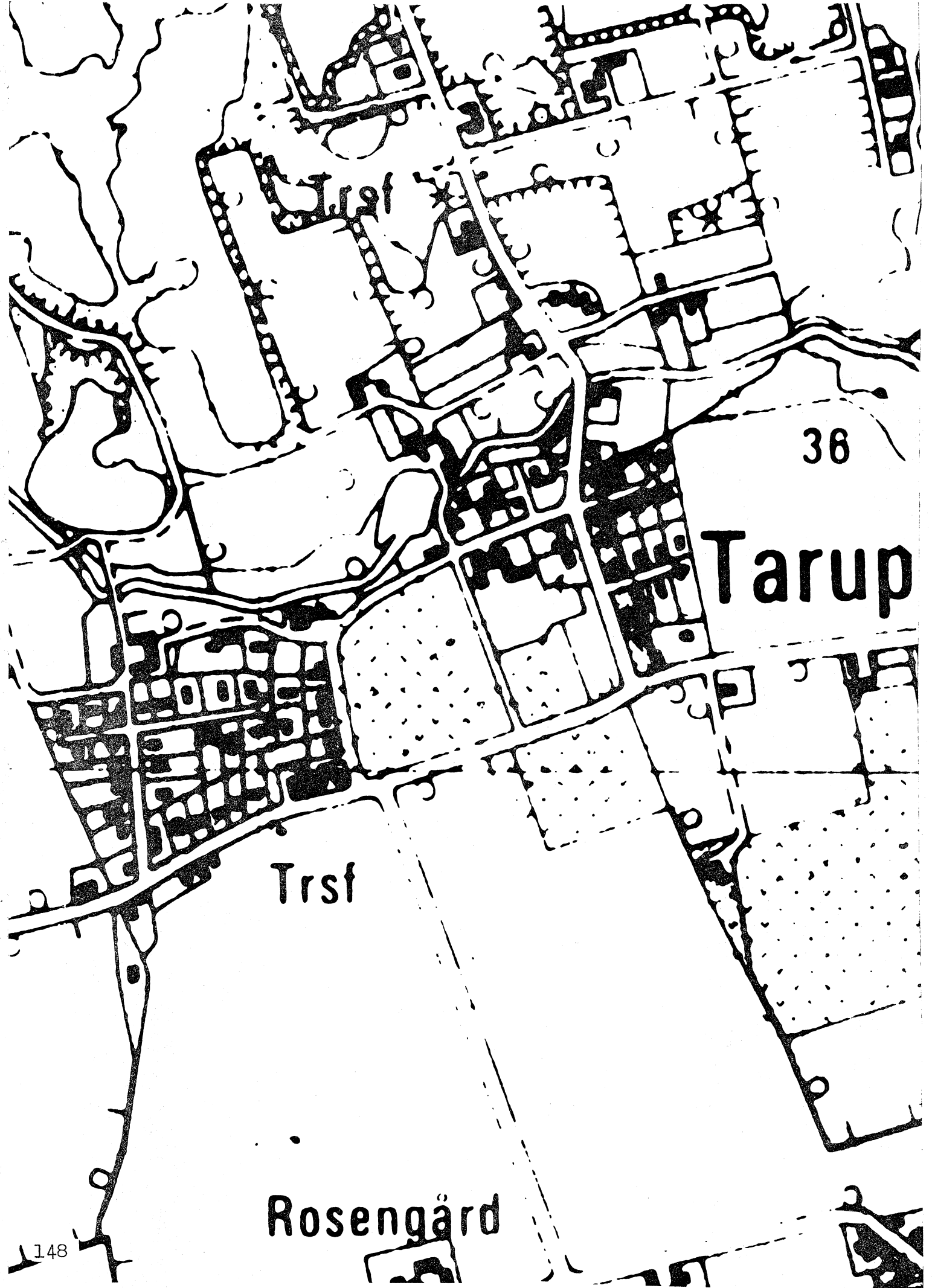
Ingen interesse: Interesse: Stor interesse: Særlig interesse:

Landsbytypologisk vurdering: Stor interesse.

- 1) Anlægstype. Den middelstore udflytterby af vikingetidsnavnetypen -torp er centralplaceret i det aflange ejerlav. Byformen er slynget -vejby, der dog her nærmest har form af reguleret rækkeby på grund af bebyggelsens orientering langs Vindinge Å. Senere er hovedgården Torpegård udskilt fra bebyggelsen. Landsbyen havde i 1688 almindelig trevangsbrug.
 - 2) Udviklingstype. Byen blev allerede tidligt samlet under landsbyhovedgården Torpegård og udsattes som følge heraf for tab af jord samt egalisering. Godssystemets opløsning ledsages af en voldsom bebyggelsesvækst.
- Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis sjælden anlægstype, hvis videre udvikling i høj grad er bestemt af nabohovedgården.

Relikt-vurdering: Ingeresse.

- 1) Bytomten er kun delvis bevaret. En god del af gårdene er udflyttet og der er kommet en god del nyt byggeri til.
- 2) Kulturlandskabet er i dag for størstepartens vedkommende opdyrket. Landskabet iøvrigt præget af store grusgrave.
- 3) Særlige relikter: Mølle ?.
- 4) Arkæologiske interesser: -

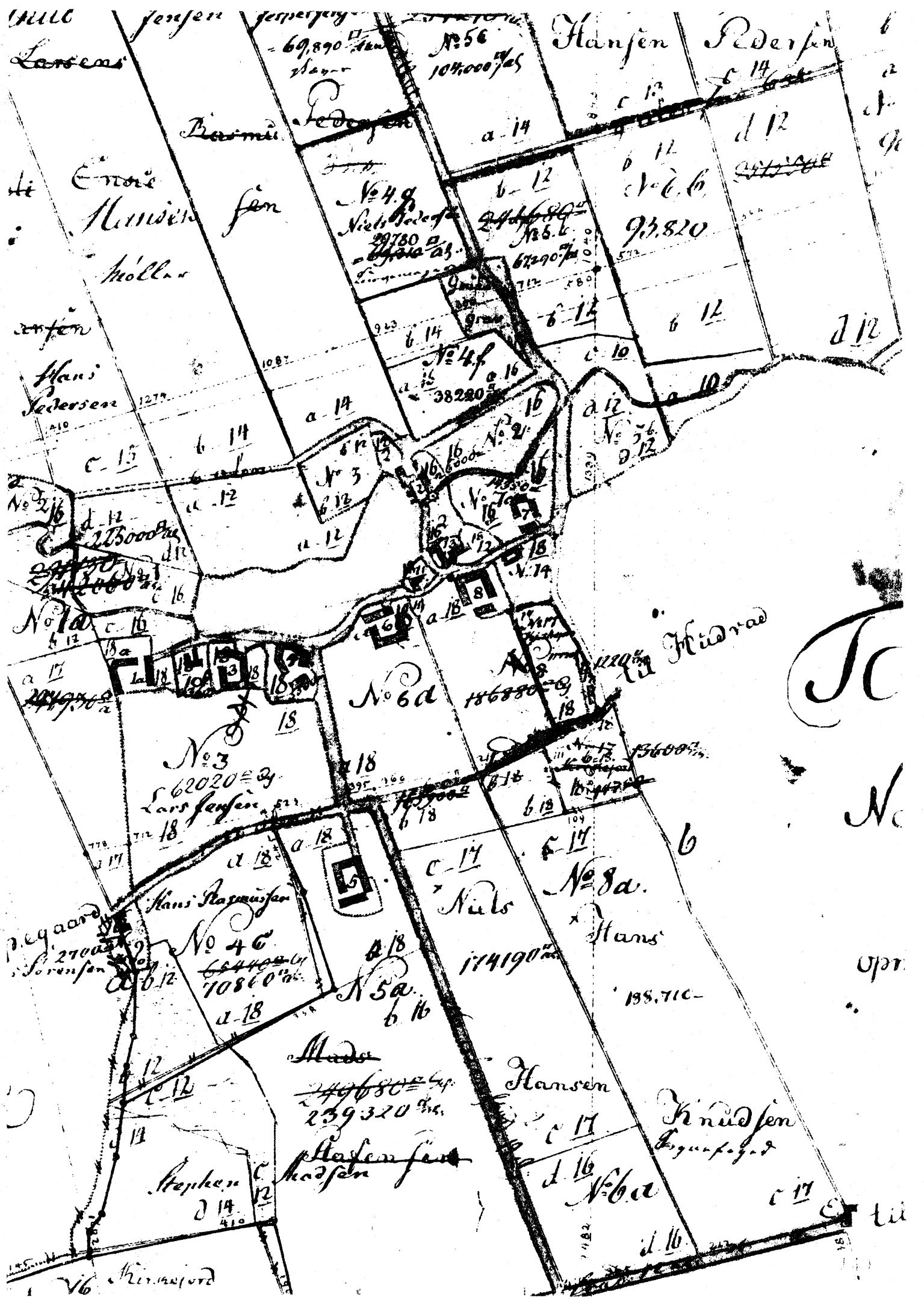


38

Tarup

Trsf

Rosengård

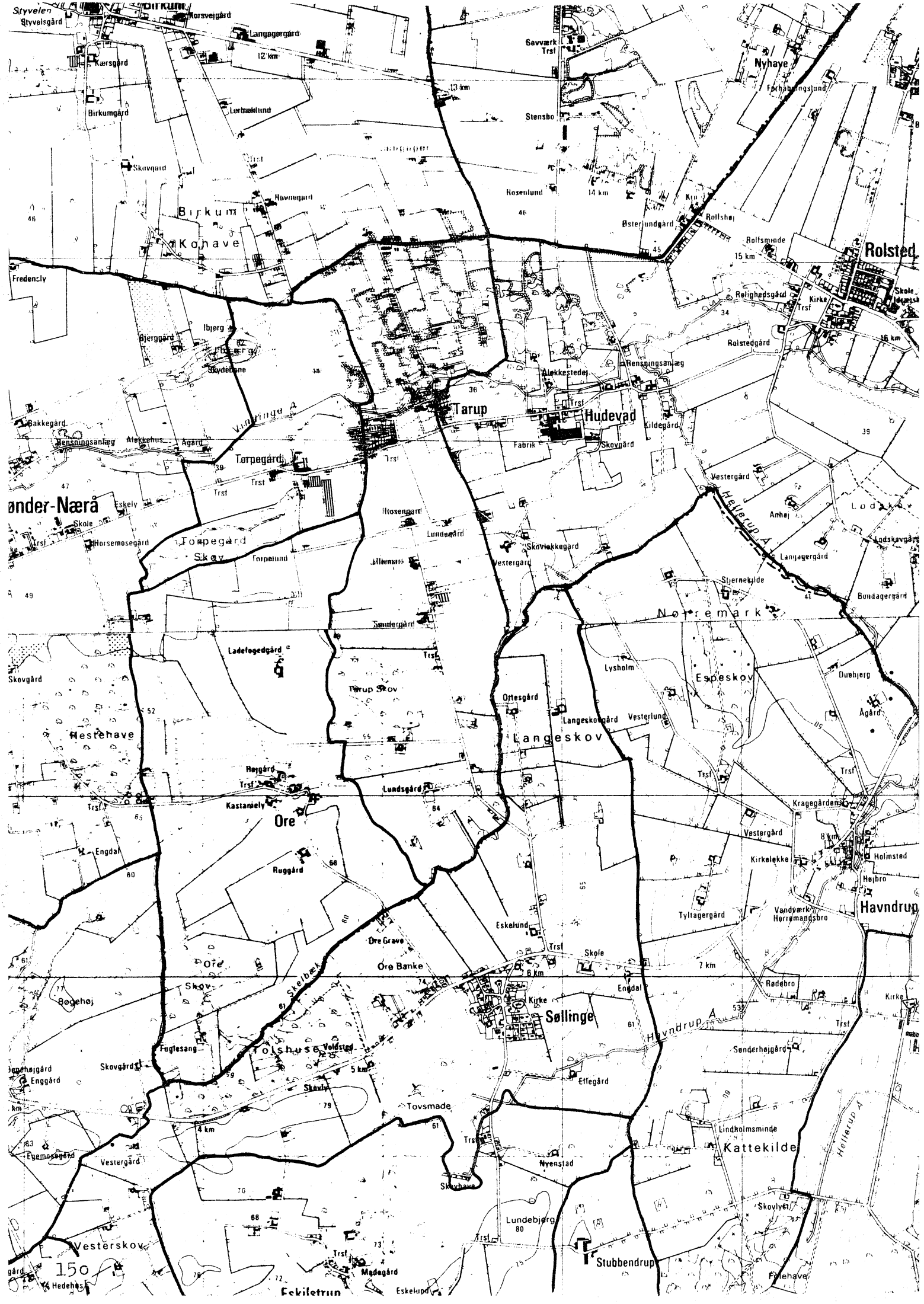


S

N

Op

ti



Stryvelen
Stryvelsgård

Karsgård
Birkumgård
Skovgård

Birkum
Køhave

Fredensly

Ønder-Næra
Skole
Horseosegård

Hestehave

Engdal
Rugehøj

Enggård
Evmosegård

Vesterskov
Hedehave

Langegegård
12 km
Lerbækland

Hovngård

Torpegård
Trst

Torpegård
Skov
Torpelund

Ladefogedgård
Torpe Skov

Ore
Kastaniely
Ruggård

Ore
Ore Grave
Ore Banke

Fugtesang
Voldsted
Skov

Tovsmade
Skovhave

Magedgård
Eskelund

13 km

Hosenlund
14 km

Tarup
Trst

Lundegård
Lundevej

Langeskov
Vesterlund

Lundgård
Eskelund

Ore
Kirke
Engdal

Søllinge
Kirke
Engdal

Nyestad
Lundebjerg

Madegård
Eskelund

Søværk Trst
Stensbo

Hudevad
Trst

Hudevad
Fabrik
Skovgård

Vestergård
Lundevej

Langeskov
Vesterlund

Langeskov
Vesterlund

Søllinge
Kirke
Engdal

Søllinge
Kirke
Engdal

Nyestad
Lundebjerg

Madegård
Eskelund

Myhave
Føjningslund

Rolsted
Skole

Hudevad
Kildegård

Vestergård
Lundevej

Langeskov
Vesterlund

Havndrup
Kirke

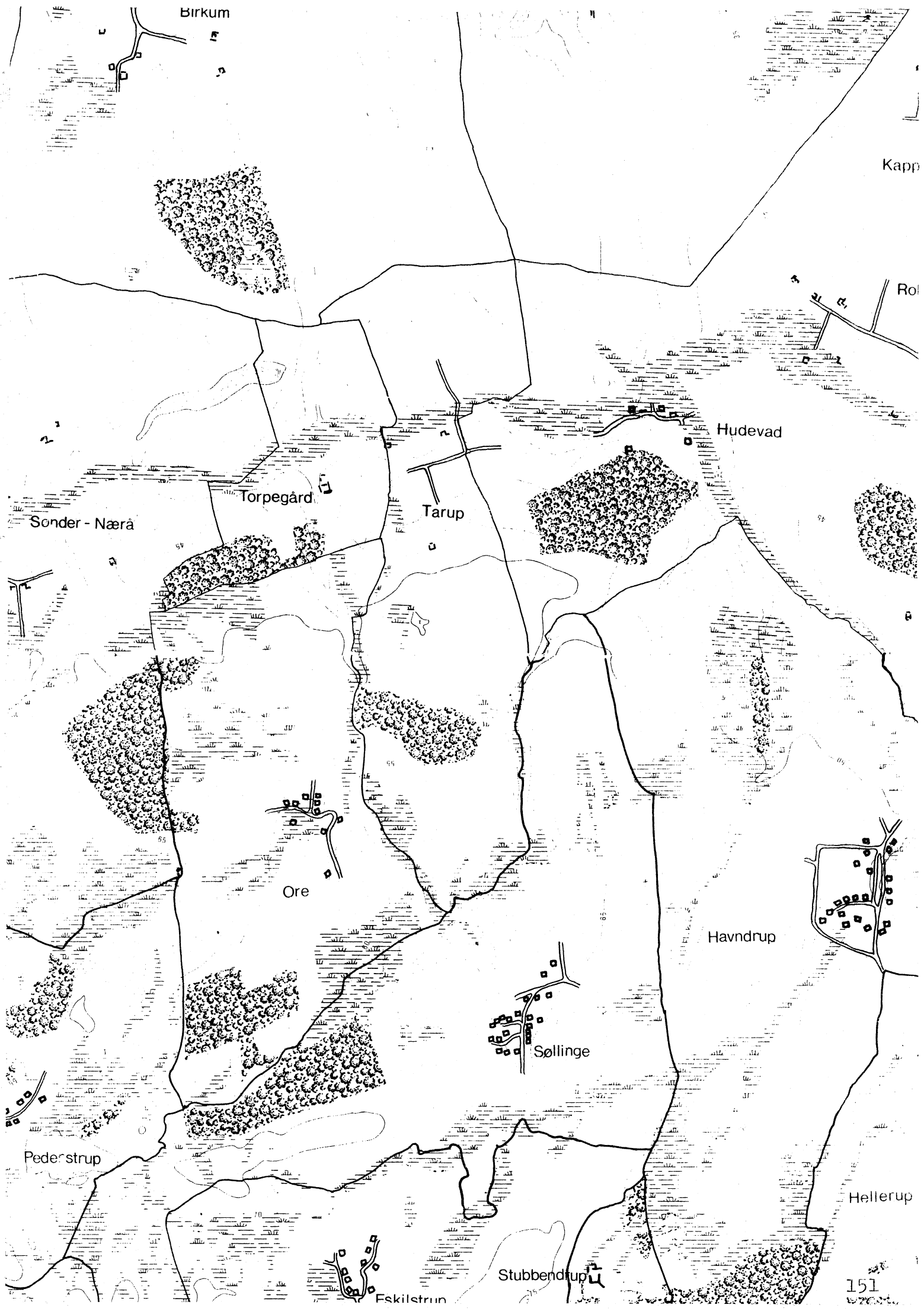
Havndrup
Kirke

Kattekilde
Skovlyse

Kattekilde
Skovlyse

Madegård
Eskelund

150



Birkum

Kapp

Roi

Hudevad

Sønder - Næra

Torpegård

Tarup

Ore

Havndrup

Søllinge

Pedestrup

Hellerup

Stubbendrup

Eskilestrup

ÅRSLEV

| | | | |
|-----------------|---------------------|--------------------|-----------------|
| FYNS AMT | Herred: Vindinge | Kommune: Årslev | Sogn: Årslev |
|-----------------|---------------------|--------------------|-----------------|

| | |
|------------------------|---------------------------|
| Navn: Årslev | Navnetype: -lev |
|------------------------|---------------------------|

Bemærkninger:

Årslev er nævnt første gang 1383 i formen Arsløf. Forleddet er et oprindeligt toleddet mandsnavn af Anu-hariar. Efterleddet er lev, glða. lef, som formentlig betyder arvegods.

| | |
|------------------------------|--|
| Anlægstype: Adelby | Anlæggelsestidspunkt: Omkring overgangen mellem vikingetid og middelalder. |
|------------------------------|--|

Bemærkninger:

En adelby er en landsby, der modsat de middelalderlige udflytterbebyggelser ikke er anlagt ved udflytning. Årslev er kirkeby.

Historiske tildragelser:

I Årslev sogn fødtes 1835 landbrugsskoleforstander E. Frantzen.

| | | | |
|----------|---------------------|--------------------|-----------------|
| FYNS AMT | Herred: Vindinge | Kommune: Årslev | Sogn: Årslev |
|----------|---------------------|--------------------|-----------------|

RELIKT-VURDERING

a. By-tomten

 velbevaret opløst delvis bevaret opløst og nybebygget

Ca. 12 gårde er bevaret inde i byen, heraf de fleste i den østlige del. Den vestlige del er mere opløst, idet her kun 6 ud af 11 gårde på udskiftningstiden er bevaret. Der er sket en del nybyggeri i byen, især langs de to nordgående veje og ikke mindst i den østlige del op mod stationen, men langs den gamle bygade er der ikke sket væsentligt nybyggeri. Vejnettet er stort set uforandret bortset fra et vejgennembrud mod vest. Toftesystemet er delvis opløst, mindst dog i den vestlige bydel.

b. Skelsystem

 vangesystemets hegn udskiftningshegnene intet af betydning

En del af udskiftningshegnene.

c. Ressourceområde

 større engareal større skovareal uopdyrkede bakker med mere end 12 % fald større overdrevarsareal størsteparten opdyrket

I den østlige del af ejerlavet opstået en ny bebyggelse omkring stationen.

| | | | |
|----------|---------------------|--------------------|-----------------|
| FYNS AMT | Herred: Vindinge | Kommune: Årslev | Sogn: Årslev |
|----------|---------------------|--------------------|-----------------|

STATISTIK

| | | | | | | | |
|---|---------|-------------------|---------------|--------------|------------|------|------|
| Areal: 725 ha., heraf opdyrket 1688: 56%. | | | | | | | |
| Tønder hartkorn | 1664 | 1688 | 1844 | 1903 | | | |
| | 231 | 148 | 131 | | | | |
| Bebyggelsesenheder: | | | | | | | |
| | | 1610 ¹ | 1664 | 1688 | 1774 | 1844 | 1903 |
| Gårde: | | 17 | 22 | 21 | 21 | 31 | 29 |
| Huse: | | 3 | 7 | | 19 | | |
| Huse m/ jord: | | | | 3 | | 52 | 77 |
| Huse u/ jord: | | | | 2 | | 4 | 30 |
| I alt: | | 20 | 29 | 26 | 40 | 87 | 136 |
| Størrelsesfordeling i tønder hartkorn: | | | | | | | |
| | | 1-4 tdr. htk. | 5-8 tdr. htk. | 8- tdr. htk. | Gennemsnit | | |
| 41 | 1664 | 3 | 6 | 13 | 10,5 | | |
| 57 | 1688 | 2 | 16 | 3 | 7,0 | | |
| 61 | 1844 | 22 | 8 | 1 | 3,4 | | |
| 66 | 1903 | 21 | 7 | 1 | 3,5 | | |
| Folketal: | | | | | | | |
| | | 1787 | 1845 | 1901 | | | |
| | Voksne: | 132 | 296 | 413 | | | |
| | Børn: | 89 | 173 | 211 | | | |
| | I alt: | 221 | 469 | 624 | | | |

| | | | |
|----------|---------------------|--------------------|-----------------|
| FYNS AMT | Herred: Vindinge | Kommune: Årslev | Sogn: Årslev |
|----------|---------------------|--------------------|-----------------|

| | Selvejere: | | Kronen: | | Indensogns hovedgårde: | | Udensogns hovedgårde: | |
|------|------------|------|---------|------|------------------------|------|-----------------------|------|
| | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse | gårde | huse |
| 1664 | | | 6 | 1 | | | 16 | 6 |
| 1844 | 29 | 55 | | | | | 2 | 1 |
| 1903 | 29 | 107 | | | | | | |

Udviklingsbeskrivelse:

Af det 725 ha. store ejerlav var i 1682 opdyrket 56%. Byen havde da trevangsbrug og takseredes på grund af den intensive udnyttelse ret højt til 148 tdr. htk. i 1684 mod 131 tdr. i 1844. En landsbyhovedgård Årslevgård omtales som hovedgård fra 1414 til 1620. I 1664 var Årslevgård en stor fæstegård på 23 tdr. htk. under Hellerup. Årslev stjerneudskiftedes i 1798 og siden er 8 gårde flyttet ud. I 1300-tallet havde Ulfeldt forinden 1 gård i Årslev. Årslevgård hovedgård omtales fra 1414, men den synes ikke at have haft de store besiddelser. At dømme ud fra antallet af skattepligtige bønder i 1610 (ugedagstjenerne til indensogns hovedgården var skattefri) kan Årslevgård da højst have besiddet 3-4 gårde. I 1664 var byen splittet op på diverse besiddere. Kronen havde da 6 gårde (kirke - gods). Blandt adelen dominerede Brangstrup med 5 gårde og 6 huse. I 1760'erne var Lammehave dominerende besidder med 10 gårde og 13 huse. Blandt lodsejerne taltes da også Krumstrup og Lykkesholm. Overgangen til selveje skete tidligt og var næsten afsluttet i 1844. Antallet af gårde lå i 1600-1700-tallet på 21 og det steg kraftigt i forbindelse med overgangen til selveje, ligesom hus- og befolkningstallets ekspansion langt overstiger det normale. Årslev var i færd med som stationsby at udvikle sig til bymæssig bebyggelse. Gårdene var i 1684 ret store. Byen synes aldrig egaliseret.

| | | | |
|----------|---------------------|--------------------|-----------------|
| FYNS AMT | Herred: Vindinge | Kommune: Årslev | Sogn: Årslev |
|----------|---------------------|--------------------|-----------------|

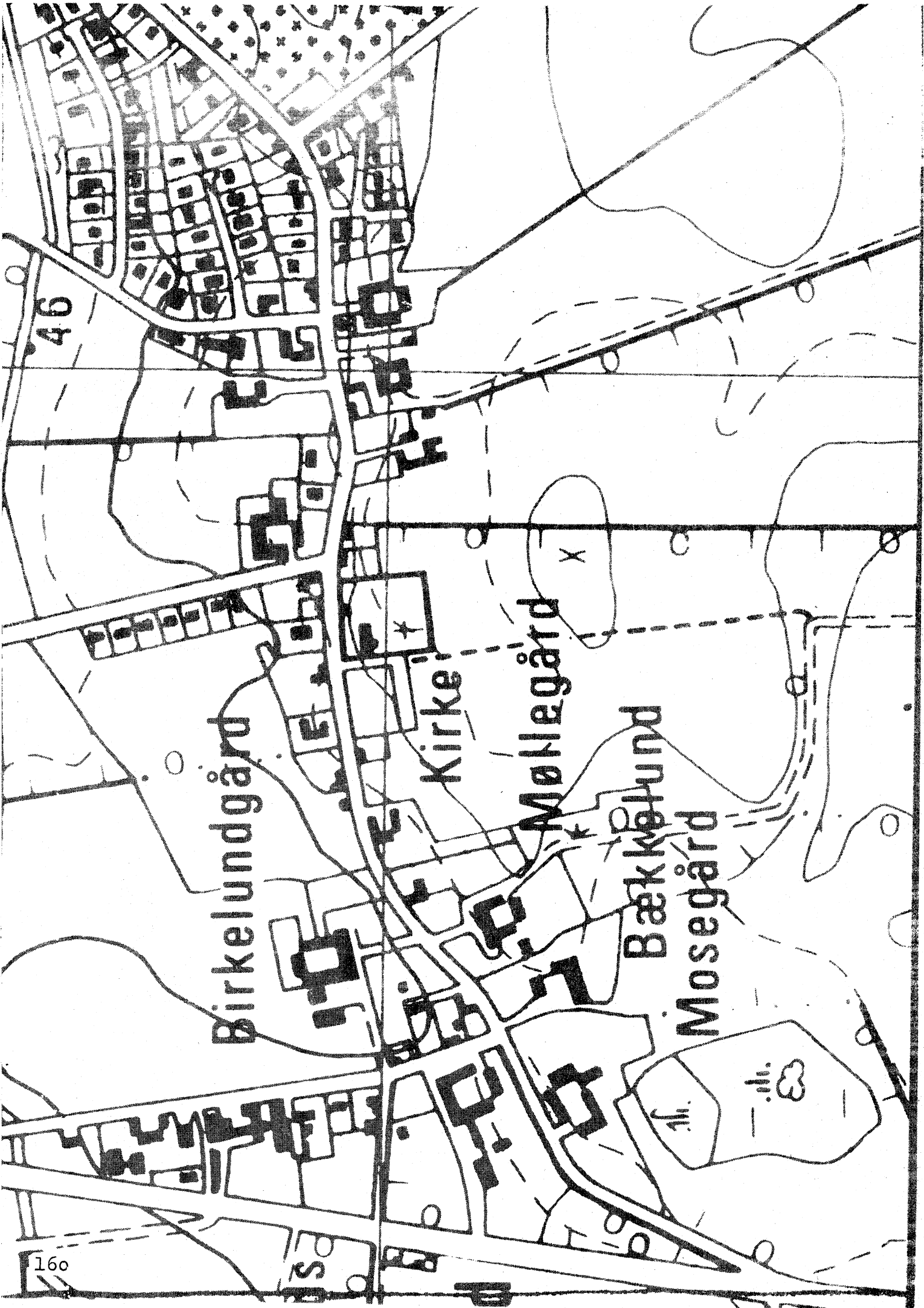
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Landsbytypologisk vurdering:** Interesse.

1. Anlægstype. Den store kirke-adelby af før-vikingetids navneendelsen -lev er centralplaceret i sit ejerlav og har ager/engorientering. Byformen er den almindelige forekommende slynget-vejby type.
2. Udviklingstype. Byen husede fra senmiddelalder og frem til 1620 en lille landsbyhovedgård, der synes at have haft begrænset indflydelse. I 1700-tallet blev Lammehave dominerende besidder, men der skete aldrig nogen centralisering af besiddelsesforholdene. Overgangen til selveje ledsagedes af kraftig ekspansion, der forvandlede Årslev til bymæssig bebyggelse.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: Interesse.

1. Bytomten er delvis bevaret, men præget af nybyggeri.
2. Kulturlandskabet har bevaret en del udskiftningshegn, men er præget af nybebyggelse.
3. Særlige relikter: kirke.
4. Arkæologiske interesser: 3 frilagte gårdtomter.



46

Birkelundgård

Kirke

Møllegård

Bækkelund

Mosegård





Sønder - Næra

Bederstrup

Ringstedgård

Sønder Højrup

Arslev

Spøsted

Frefotte

Nørre Lyndelse

Nørre Lyndelse

Lumby

